

ЕДГАР БЪРОУЗ

ПРИНЦЕСАТА НА МАРС

Част 1 от „Барзум“

Превод от английски: Веселин Маринов, 1992

chitanka.info

КЪМ ЧИТАТЕЛИТЕ

Предоставяйки на вниманието на читателите ръкописа на капитан Картър за неговите странни приключения на планетата Марс, убеден съм, че е необходимо той да бъде предшествуван от няколко встъпителни думи, посветени на тази удивителна личност. Моите първи спомени за него датират от няколкомесечния период, предхождащ началото на Гражданската война, който капитан Картър прекара в моя бащин дом във Виржиния. Въпреки че тогава бях дете на не повече от пет години, добре си спомням красивия, висок, тъмнокос мъж, когото наричах чичо Джек.

На лицето му винаги грееше усмивка, а в нашите детски игри той взимаше участие със същата разпаленост, с която се включваше и в развлеченията за възрастни. Понякога капитан Картър с часове разказваше на моята твърде стара вече баба за своя бурен живот, по време на който беше обиколил почти целия свят. Ние всички го обичахме, а негрите от нашата плантация до такава степен го обожаваха, че бяха готови да целуват следите от стъпките му.

Капитан Картър беше великолепен образец на мъжка красота. Висок повече от шест фута, той имаше широки рамене, мускулести бедра и тренирано тяло на човек, чиято стихия е борбата с трудностите в живота. Чертите на лицето му бяха правилни и рязко подчертани, косите му — черни и късо подстригани, а очите, стоманено сиви на цвят, издаваха праволинеен и несломим характер. Безупречните му маниери и предразполагащата учтивост бяха характерни за тези, които се срещаха с най-добрите аристократични семейства на Юга.

Много обичаше да язди на кон, особено когато препускаше след някой табун и то по начин, който предизвикваше учудване и одобрение дори сред хората от нашия край, известни като много добри ездачи. Често чувах как баща ми се стараеше да го предпази от последствията на лудешкото препускане. В отговор капитан Картър само се смееше и казваше, че не се е родил още конят, който би могъл да го хвърли от седлото.

Избухна войната, капитанът ни напусна и през следващите петнадесет или шестнадесет години не го видях нито веднъж.

Когато за втори път се появи сред нас, направи го, без да ни извести предварително и бях много учуден, забелязвайки, че през всичките тези години той изобщо не е остарял, нито пък се е променил видимо. За приятелите си отново беше същият — този радостен и щастлив човек, с когото някога се бяхме разделили. Но на няколко пъти успях да го видя в моменти, когато си мислеше, че е съвсем сам; тогава седеше с часове, гледайки далеч пред себе си, а на лицето му бяха изписани тъга и страдание. По цели нощи прекарваше с поглед, отправен към небето; едва много години по-късно, когато прочетох записките му, разбрах причината за това странно поведение.

Разказа ни, че след края на войната известно време прекарал в търсене на злато в щата Аризона. Неограничените суми, с които разполагаше, по неоспорим начин доказваха, че златотърсаческата му одисея беше завършила изключително успешно. Но за подробностите от своя живот капитанът ни осведомяваше твърде пестеливо. Всъщност почти не говореше за това. Гостува у нас почти цяла година, след това замина за Ню Йорк, купи малко ранчо край река Хъдзън. Посещавах го там веднъж в годината, по време на моите делови пътувания — баща ми и аз тогава притежавахме множество магазини, разпръснати из цяла Виржиния. Капитан Картър беше собственик на малка, но много красива вила, живописно разположена на стръмния бряг на реката. По време на едно от моите последни гостувания — през зимата на 1885 г. — забелязах, че беше изцяло погълнат от писане — вероятно е работил над ръкопис, който ще имате удоволствието и вие да прочетете.

Още същия ден капитанът ме помоли, ако се случи нещо с него, да се погрижа за имението му. Даде ми ключа от скривалището в личния сейф от кабинета. Там трябваше да намеря завещание и някои специални инструкции. Поиска от мен да се закълна, че ще изпълня всичко точно.

Вечерта, когато мислех да си лягам, видях капитана от прозореца на моята стая. Стоеше, облян, от лунната светлина, на склона, обърнат към реката, с ръце, протегнати към небето, сякаш молеше за милост... Или очакваше нещо?... После ми мина през ума, че може би се моли, но малко се учудих, защото никога не съм предполагал, че е вярващ.

Няколко месеца след завръщането ми вкъщи, май че беше 1 март 1886 г., получих телеграма, в която капитанът ме молеше веднага да тръгна за имението му. Сред всички млади издънки на Картъровци аз бях неговият любимец и това ме задължаваше да се отзова незабавно на поканата.

На малката гаричка, отдалечена почти на миля от имението, пристигнах рано сутринта на 4 март 1886 г. На перона ме чакаше кочияшът му. Когато му заповядах да кара към имението на капитан Картър, той каза, че ако съм близък на неговия господар, то той има много лоши новини за мен. Същата тази сутрин, малко след изгрев-слънце пазачът на съседното имение намерил капитан Картър умрял. Не знам защо тази новина никак не ме изненада, но му заповядах да кара колкото може по-бързо, за да се заема с погребението и поръченията, които ми беше поставил капитанът.

В малкия салон заварих началника на местната полиция, няколко съседни на капитана и пазача, който ми разказа подробности, свързани с намирането на тялото. Когато се натъкнал на него, бил още топъл. Лежал в снега с ръце, протегнати към ръба на склона, в същата поза, както по-късно осъзнах, в която видях капитана през онази нощ как се моли към небето за нещо.

Тялото не носеше никакви следи от насилие и полицейският лекар с помощта на местния си колега бързо издаде заключение за смърт, настъпила в резултат на сърдечен удар. Когато най-после останах сам, отворих бронираната каса и опразних чекмеджето, където, както ми беше казал капитан Картър, трябваше да намеря предназначенията за мен инструкции. Те наистина бяха много специални, но ги изпълних до последната подробност, по възможно най-честния начин.

Капитанът ми поръчваше да превозя тялото му до Виржиния, без да го давам за балсамиране, и да го положа в отворен ковчег в гробницата, която той предварително си беше построил. Както се убедих по-късно, гробницата имаше много добра вентилация. Инструкцията съдържаше изричното изискване лично да се погрижа за строгото спазване на всички поръчения, запазвайки ги в най-дълбока тайна, ако това бъде необходимо. С имота си се беше разпоредил по следния начин: в продължение на 25 години аз трябваше да получавам всички доходи от имението, след което същото ставаше изцяло моя

собственост. По-нататъшните указания се отнасяха за ръкописа. Цели 11 години той трябваше да остане в състоянието, в което го намерих: неразпечатан и неразтварян. А да разглася публично неговото съдържание придобивах право едва след изтичането на 21 години от смъртта на капитана.

Най-странното нещо в гробницата, където почива тялото на капитана, е това, че тежката, масивна врата е снабдена с позлатена брава, която се отваря само отвътре.

Искрено ваш
Едгар Райс Бъроуз

ПО ХЪЛМОВЕТЕ НА АРИЗОНА

Много съм стар вече — не помня дори годините си. Може би са сто, а може и повече. Не знам, защото не стареех така, както другите хора. Не помня също и своето детство. Колкото и назад да се връщам в миналото — в спомените си съм все такъв — мъж на около тридесет. И днес изглеждам така, както и преди четиридесет и повече години. И въпреки всичко, знам че няма да живея вечно, че някой ден смъртта ще дойде и за мен — онази, истинската, след която никога повече не се възкръсва. Не виждам причини да се боя и от нея — аз, който вече два пъти съм умирали и все още съм жив. И все пак изпитвам същия страх, като вас, които досега не сте умирали нито веднъж. И вероятно той породи у мен убеждението, че аз също съм смъртен. Тъкмо то ме кара да опиша историята на моя живот и моите умирения. Не мога да обясня този феномен. Единственото, на което съм способен — това е да разкажа с простите думи на редови войник на съдбата онези странни приключения, които преживях в течение на десет години, когато мъртвото ми тяло лежа, неоткрито от никого, на дъното на една пещера в Аризона. Никога преди не съм разказвал тази история. И нито един смъртен човек няма да види този ръкопис, преди наистина да прекрача прага на вечността. Знам, че мозъкът на обикновения човек не е в състояние да възприеме това, което не може да види и да докосне с ръка. Затова нямам намерение да заставам на позорния стълб на общественото мнение, пресата и църквата и да бъда смятан за чудовищен лъжец само поради това, че описвам чистата истина, която един ден ще бъде възприета и от науката. Искам да вярвам, че приключенията, преживени на Марс, и знанията, придобити благодарение на това, които мога да споделя в този ръкопис, ще помогнат за по-бързото разгадаване на тайните на родствената нам планета — тайни за вас, но за мен вече не.

Моето име е Джон Картър, но по-известен съм като капитан Джек Картър от Виржиния. Когато Гражданската война завърши, стигнах до заключението, че съм собственик на няколкостотин хиляди

долара вече без никаква стойност (защото бяха от Конфедерацията), чин „капитан от кавалерията“ от армия, която вече не съществува, и че служи на държава, която изчезна заедно с надеждите на Юга. Без началници, без пукнат цент, лишен от единствения си източник на съществуване — войната, реших да се отправя на югозапад и да опитам късмета си в попрището на златотърсача.

Близо година преживях заедно с друг офицер от конфедератската армия, капитан Пауъл от Ричмънд, в почти безнадеждни опити да открия своя дял от щастieto. И най-неочаквано през зимата на 1865 година, късметът ни споходи — след множество мъки и лишения се натъкнахме на златоносна кварцова жила, чието съдържание превишаваше и най-смелите ни мечти. Пауъл, който по образование беше минен инженер, заяви, че стойността на откритото от нас злато е над 1 000 000 долара, които ще бъдат в наши ръце след не повече от три месеца.

Тъй като оборудването, с което разполагахме, беше изключително скромно, решихме единият от нас да се върне в града, да купи нужните ни съоръжения и да наеме достатъчно количество хора, за да можем да започнем експлоатацията на мината.

Пауъл добре познаваше околността, знаеше от какво точно се нуждае едно минно предприятие, затова решихме той да замине, а аз приех да остана, за да защитавам нашите права на собственост срещу евентуалните, но всъщност малко вероятни претенции на някой неканен златотърсач, който би могъл да се появи наоколо.

На 3 март 1866 г. натоварихме запаси за из пътя на две от нашите мулета. Взех си „Довиждане“ с Пауъл, той се качи на коня си и препусна към долината, през която минаваше първият етап от неговото пътуване. Утрото на онзи ден беше, както почти всички утрини в Аризона, хубаво и ясно. Можех дълго време да виждам Пауъл и неговите яки животни, които избираха най-удобния път през хълмовете. Виждах ги чак до три часа следобед, когато потънаха в сянката на планинската верига, издигаща се от другата страна на долината. След това ги забелязвах още някое време, когато се изкачваха по хълмовете или по билото на планината.

Към 3 часа и половина хвърлих случаен поглед към долината и за своя най-голяма изненада видях три малки точки почти на същото място, където за последен път зърнах Пауъл и двете мулета. Не съм

страхлив по природа, но колкото повече опитвах да се убеждавам, че на Пауъл не му се е случило нищо лошо, а забелязаните от мен точки — това са антилопи или диви коне — толкова по-голяма тревога ме обхващаше.

Тъй като от момента, когато се озовахме в тази местност, нито веднъж не забелязахме, враждебно настроени индианци, ние не бяхме предприели никакви защитни мерки. А дочутите разкази за вилнеещите из околността жестоки скитници, които тормозеха и убиваха всички срещнати по пътя си бели хора, отнесохме по-скоро към сферата на легендите.

Знаех, че Пауъл е добре въоръжен и освен това има голям опит в борбата с индианците. Но аз също бях прекарал много години сред сиуксите на север и си давах ясна сметка, че ако злата съдба го срещне с отряд хитри апахи, шансовете му за оцеляване не са големи. В края на краищата, като не можах да понеса товара на продължаващата неизвестност, въоръжих се с два „Колта“, пушка и два пълни патрондаша, метнах се на коня си и препуснах по същия път, по който сутринта тръгна Пауъл.

Веднага, щом се озовах на сравнително равен терен, накарах коня да премине в галоп. Препусках така до мига, когато малко преди залез-слънце открих следите на три неподковани коня, които бяха галопирали по следите, оставени от Пауъл.

Спуснах се след тях толкова бързо, колкото можех. Но твърде скоро падащият мрак ме принуди да спра и да чакам изгряването на Луната. Това ми даде възможност подробно да обмисля цялата ситуация. Може би опасността, съществуваше единствено в моето въображение, може би бях си я вгълпил като някаква стара, суеверна жена и когато най-после настигна Пауъл, тревогата ми ще се превърне в повод за шеги. Но макар и да не съм сантиментален, бях направил от чувството си за дълг своего рода фетиш и се ръководех единствено от него, каквото и да ми обещаваше това в ситуацията, в която ме поставяше случаят. Благодарение на този свой принцип заслужих най-високи почести в три различни държави, станах пръв приятел на един стар, могъщ владетел и няколко по-малки крале, в служба на които острието на моята сабя неведнъж се обагреше в червено.

Към девет часа вечерта лунната светлина беше вече достатъчно силна, за да мога да продължа пътя си. Не беше трудно да препускам

бързо по следата — в тръс, а дори и малко по-бързо. Към полунощ стигнах до малко езеро, на брега на което Пауъл имаше намерение да спре за почивка. Заварих мястото съвсем празно — нямаше никакви следи от бивакуване.

Забелязах, че тримата ездаци се бяха задържали край брега съвсем за кратко, най-вероятно за да напоят конете си, и отново са тръгнали след Пауъл, стараяйки се да поддържат същата скорост, с която е яздел моят приятел.

Сега вече бях убеден, че това са апахи и че имат намерение да заловят Пауъл жив, за да си доставят сатанинското удоволствие да го изтезават. Накарах коня да ускори хода си, без да мисля за евентуалните опасности. Надявах се да догоня червените разбойници, преди да са настигнали Пауъл.

Малко по-късно моите размишления бяха прекъснати от далечното ехо на два изстрела. Разбрах, че в този миг Пауъл има нужда, от моята помощ повече от всякога. Смушках коня си, заставяйки го да препусне колкото може по-бързо по тясната, лъкатушеца планинска пътека.

Изминах около миля или може би малко повече, без да чувам повече отзвучите на схватката, когато изведнъж пътеката се изгуби в неголямо отворено пространство близо до билото на прохода. Гледката, която се откри пред мен, ме накара да замръзна на мястото си.

Обширната поляна беше побеляла от индиански вигвами, а около петстотин червенокожи воители се бяха скупчили около някакъв предмет в средата на поляната. Бяха тъй погълнати от това, което се намираще там, че изобщо не ме забелязаха. Можах съвсем спокойно да се върна назад и да избягам, възползвайки се от тъмнината. Но тази мисъл ми хрумна едва на следващия ден, когато си припомних целия развой на събитията.

Не вярвам да съм от същото тесто, от което са замесени големите герои. Измежду стотиците приключения, в които съм се впускар, заставайки лице в лице със смъртта, не си спомням нито едно, по време на което би ме споходила мисълта, че мога да постъпя по друг начин, различен от това, което предприех в случая. Едва много часове по-късно прецених, че съм имал и други възможности. Но сигурно моят разум е така устроен, че несъзнателно ме насочва по пътя на

дълга, без да ме кара да се отдавам на мъчителни и ненужни размишления. Така или иначе, с чиста съвест мога да кажа, че страхливостта не е моя отличителна черта.

Твърде скоро разбрах, че център на внимание отстрана на индианците е Пауъл. Не си спомням вече каква беше моята първа мисъл, нито какво направих в първия момент, но само миг по-късно осъзнах, че препускам към групата воители с два заредени револвера в ръцете, непрекъснато стреляйки и викайки като побъркан. Нямах възможност да избира друга тактика, защото индианците, убедени, че са атакувани най-малкото от един полк от редовната армия, се разбягаха на всички страни, търсейки своите лъкове, стрели и пушки. Гледката, която съзрях след тяхното бягство, ме изпълни с мъка и злоба. В светлината на лунните лъчи видях Пауъл, който лежеше, на тревата, от главата до петите прободен със стрели. Не се усъмних нито за миг, че сигурно вече е мъртъв. И реших на всяка цена да спася от поругание поне тялото му, тъй както преди това исках да му спася живота.

Приблжих се до него, наведох се и без да слизам от коня го хванах за патрондаша, който беше пристегнат около кръста му. Вдигнах тялото нагоре и го положих на седлото пред себе си. Един бърз поглед ми беше достатъчен да се убедя, че връщането ми обратно по пътя, по който дойдох тук, ще бъде по-рисковано, отколкото препускането право през поляната. Забих шпори в хълбоците на моя измъчен кон и се насочих към прохода.

Индианците вече успяха да забележат, че съм сам и ме обсипаха с проклетия, стрели и куршуми. Благодарение на не особено силната светлина на Луната обаче им беше доста трудно да ме улучат, при това не успяха напълно да се свързват от изненадата, причинена от моето внезапно появяване, на всичко отгоре бях доста бързо преместваща се цел. Всичко това ми позволи да се укрива в сянката на близките планински ридове, преди още да успеят да пратят подире ми преследвачи.

Вече не направлявах коня си, тъй като допусках, че той по-лесно от мен ще успее да намери водещата към прохода пътечка. Стана обаче така, че конят ми се отправи към планинския хребет вместо към прохода, през който се надявах колкото може по-бързо да стигна до нашата безопасна долина. Напълно е възможно тъкмо на това

обстоятелство да дължа живота си и необикновените изпитания и приключения, които станаха моя съдба през следващите десет години.

За първи път си дадох сметка, че съм тръгнал по погрешен път, когато виковете на преследващите ме индианци започнаха да отслабват някъде в далечината вляво от мен. Разбрах, че при разядените скали на края на поляната индианците бяха тръгнали наляво, докато мен и мъртвото тяло на Пауъл конят понесе надясно.

Изкачих се на малък хълм, от който се откриваше изглед към околността, и тогава забелязах, че преследващата ме група индианци изчезва, завивайки зад съседния връх. Разбрах, че индианците скоро ще открият грешката си и ще започнат преследването отново, този път в правилна посока.

Изминах още малко разстояние и се натъкнах на висока скала, край която минаваше сравнително широка пътека, водеща в посоката, в която исках да тръгна. От дясната ми страна се издигаше няколкостотин фута висока скала, а от лявата се спускаше стръмно надолу гладък и почти отвесен склон. Изминах по тази пътека може би около сто ярда, след което остър завой надясно ме насочи към отворието на голяма пещера. Беше високо около четири фута, а широко може би около три-четири. Пътеката свършваше точно пред него. Вече се беше съмнало и изведнъж, без всякакъв преход, с характерната за Аризона липса на зора и нейните полусенки ме блиснаха потоци от силна слънчева светлина.

Скочих от коня и положих тялото на Пауъл на земята, но и най-внимателното оглеждане на трупа му не подсказа в него дори искрица живот. Опитвах се да наля вода от манерката си в мъртвата му уста, навлажнявах лицето му, разтривах ръцете му. Извършвах тези действия много старателно може би повече от час, макар да знаех съвсем сигурно, че вече от доста време е мъртъв.

Изпитвах към него истинско приятелско чувство. Той беше човек в пълния смисъл на тази дума, истински джентълмен от Юга, мой искрен и предан приятел, затова прекратих напразните си опити да го върна към живот с дълбоко съжаление, проклинайки се за безсилието си.

Оставих тялото на Пауъл в една скална ниша и пропълзах в пещерата, за да хвърля един поглед вътре. Тя беше около сто фута дълга и около тридесет висока. Гладкият, утъпкан под и някои други

подробности говореха, че някога, в много далечни времена е била населена. Задната стена се губеше в такъв гъст мрак, че не можех да се ориентирам дали в нея има входове към други помещения. По едно време усетих как постепенно ме обгръща приятна сънливост. Отдадох я на изтощението от дългата и уморителна езда и на реакцията на организма на напрежението, предизвикано от схватката и бягството. Почувствах се в относителна безопасност, тъй като се убедих, че на пътеката, която ме доведе до пещерата, един човек би могъл успешно да се сражава с цяла армия.

Скоро бях вече толкова сънлив, че само с извънредно усилие на волята се въздържах от изкушението да легна на пода за кратка почивка. И все пак не биваше да го правя, защото това щеше да означава сигурна смърт от ръцете на моите червени неприятели, които можеха да се появят тук всеки момент. Тръгнах към изхода, но след няколко крачки се олюлях и се отпуснах на пода.

БЯГСТВОТО НА МЪРТВЕЦА

Обхвана ме чувство на безсилие, мускулите ми се отпуснаха и вече бях склонен да се отдам на жаждата си за сън, когато чух приближаващ тропот на копита. Опитах се да стана на крака и поразен разбрах, че мускулите ми не се подчиняват на заповедите на мозъка. Бях вече съвсем разсънен, но напълно неспособен да помръдна дори най-малкия си пръст, сякаш изведнъж се бях вкаменил. И точно тогава за първи път забелязах леката мъглица, която изпълваше цялата пещера. Беше извънредно деликатна и се виждаше единствено при изхода, през който се промъкваше слънчева светлина. В същото време усетих слаб, дразнещ мирис и разбрах, че съм подложен на действието на някакъв газ. И все пак не можех да разбера защо, запазвайки способността на разума си да разсъждава, не мога да помръдна нито ръка, нито крак.

Лежах с лице към изхода на пещерата, през който виждах малка отсечка от пътя между пещерата и скалата. Шумът от приближаващите коне утихна, изглежда индианците се промъкваха към мястото, където бях жив погребан. Помня, че тогава ме обхвана надеждата да умра от някаква бърза смърт, защото перспективата да бъда подложен на всички видове мъчения, които може да изобрети дяволската им фантазия, никак не ме радваше.

Не се наложи да чакам дълго мига, в който приглушен звук издаде близостта им. Скоро иззад скалата се показа изрисувано с военни цветове лице на индиански воин, чиито диви очи се впериха точно в мен. Бях абсолютно сигурен, че индианецът ме вижда съвсем ясно, обилно осветен от проникващите през отворието на пещерата слънчеви лъчи. Но вместо да се опита да влезе, той стоеше замръзнал на мястото си и ме зяпаше с широко отворени от изумление очи. После се показва още едно лице и още едно, и още едно... Всяко от тях се показваше над раменете на другарите си — поради малката ширина на входа стоящите отзад не можеха да минат покрай застаналия най-отпред. Виждах изписани учудване и уплаха, но тогава не знаех какво

беше предизвикало тези чувства. Загадката получи своето разрешение десет години по-късно. Фактът, че тези, които бяха отпред, шепнешком предаваха някакви съобщения назад, говореше, че зад скалата се криеха и други воители.

Внезапно от дъното на пещерата се разнесе тих, но отчетлив стон. Индианците, които го чува, панически започнаха да се оттеглят. Объркването, което настъпи при бягството им, доведе до това, че един от тях падна от ръба, върху който беше стъпил, право върху остриите скали в пропастта. Още известно време крясъците им огласяха въздуха наоколо, после отново настъпи тишина.

Звукът, който така ги изплаши, повече не се повтори, но дори този един път беше достатъчен, за да започна да си мисля кой би могъл да бъде този вампир, който се криеше в сянката. Страхът е понятие относително, затова моите някогашни преживявания мога да измервам само с онези впечатления, които съм изпитвал както по-рано, така и след това, в други опасни ситуации. Бих могъл все пак да кажа, че ако чувството, което ме завладя тогава, през следващите няколко минути, беше страх, то нека Бог бъде милостив към страхливците, защото, сам по себе си страхът е предостатъчно наказание.

За човек, свикнал да се бори за живота си с цялата енергия, скрита в силното му тяло, наистина беше ужасяващо положението, в което лежах парализиран, с гръб към неизвестната опасност, която е способна само с един звук да обърне в бягство суровите индиански воители, като че ли бяха стадо овце, нападнати от кръвожаден вълк.

На няколко пъти ми се стори, че чувам зад гърба си слаби звуци, сякаш някой внимателно се опитваше да се движи, но в края на краищата и те престанаха. Най-после можех без всякакви притеснения да се отдам на размислите за моето сегашно положение. Някъде дълбоко в подсъзнанието ми мина през ума каква може да е причината за внезапната ми парализа и ме обзе плаха надежда, че ще мине също тъй внезапно, както и дойде.

Късно следобед моят кон, който стоеше пред входа на пещерата с отпуснати юзди, тръгна бавно надолу по пътеката, сигурно за да си потърси храна и вода. Останах насаме със своя тайнствен компаньон и с тялото на мъртвия си приятел, което лежеше точно на границата на погледа ми.

От този миг чак до полунощ цареше тишина — тишината на мъртвите. Изведнъж отново чух същия ужасяващ стон, а от тъмнината в дъното на пещерата долетя отзвук от някакво движение и като че ли шумолене на сухи листа. Това беше вече непоносимо изпитание за моите и без това изопнати до крайност нерви. Със свръхчовешко усилие на волята се опитах да разкъсам страшните, сковаващи ме вериги. Това не беше физическо усилие, тъй като не можех да помръдна дори и малкия си пръст, а усилие на разума, волята, нервите, но това не омаловажаваше степента му. И изведнъж нещо изтрещя — сякаш се счупи подложен на силен натиск стоманен прът. За момент почувствах, че ми се гади и изведнъж се озовах край стената на пещерата, опрян с гръб в нея, застанал с лице към неизвестния неприятел.

Лунната светлина заля пещерата и видях себе си лежащ на пода, тъй както лежах през тези часове, с очи, обърнати към изхода, и с ръце, безсилно разперени встрани. С напълно объркани мисли в главата хвърлих поглед най-напред към моето лишено от живот тяло на пода, а после и към себе си. Там лежах напълно облечен, а тук стоях гол, както в мига на раждането си. Промяната беше тъй внезапна и неочаквана, че за момент забравих всичко друго, освен моята удивителна метаморфоза. Първата ми мисъл беше: „Дали пък това не е именно смъртта? Дали не съм прекрачил вече прага на своя втори живот?“. Не исках, не можех да повярвам в това, защото чувствах в гърдите туптящото си сърце, изтощено от усилието, което направих да се освободя от внезапно връхлетялата ме парализа. Дишането ми беше бързо и късо, пот се лееше от всички пори по тялото ми, а след предприемането на всеизвестния експеримент, с ощипването окончателно се убедих, че не съм призрак.

Към действителността отново ме върна познатият стон, долитащ от дъното на пещерата. Пистолетите ми бяха затъкнати в пояса на моето мъртво тяло. По необяснима за мен причина не можех да се реша да го докосна. Пушката ми остана в калъфа, прикрепен към седлото на коня, който се отдалечи от пещерата. Бях напълно обезоръжен и беззащитен. Единственият изход беше бягството и побързах да взема нужното решение, още повече, че шумоленето отново започна да се повтаря, а тъмнината на пещерата и моето възбудено въображение нарисоваха пред очите ми картината на нещо,

което крадешком се промъкваше към мен, криейки някаква неизвестна опасност.

Неспособен повече да се съпротивлявам на желанието за бягство от това ужасно място, промъкнах се бързо през входа и се озовах в прегръдките на чистата звездна нощ. Свежият планински въздух ми поддейства ободрително и почувствах, че тялото ми отново се изпълва с живот и смелостта ми се възвръща. Седнах на ръба на скалата, упреквайки се, че се поддадох, както ми се струваше, на съвършено неоправдани страхове. Успокоявах се с мисълта, че лежах на входа на пещерата в продължение на часове, без да ми се случи нищо лошо.

Сега, когато премислях всичко с подробности, стигнах, до извода, че шумовете, които идеха от дъното на пещерата, сигурно са били предизвикани от напълно естествени и безвредни явления. Вероятно устройството ѝ бе такова, че звуците, които ме поразиха, са от подухванията на вятъра през разни процепи.

Реших да проверя тези свои съмнения, но най-напред вдигнах главата си високо, за да дам възможност на дробовете си дълбоко да поемат колкото може повече от чистия планински въздух. Далече някъде в ниското погледът ми попадна на впечатляващия изглед на скалист овраг и равна повърхност, обрасла с кактуси, посребрени от лунната светлина. Беше възхитителен пейзаж, в който имаше нещо неземно.

Малко са чудесата на Запада, които могат да се сравнят с пейзажите на Аризона, окъпани от блясъка на Луната. Посребрените далечни планини, странните светлини и сенки по хребетите на хълмовете и в долините всичко това създаваше очарователна и възбуждаща въображението картина, различна от всички други, които можеха да се видят по Земята, и оставяше впечатлението, че си попаднал в някакъв фантастичен, тайнствен, но вече мъртъв и отдавна забравен свят.

Стоях така, размишлявайки, а после вдигнах очи към небето, на което неизброими количества звезди образуваха красив балдахин, напълно отговарящ на великолепието на земния пейзаж. И моето внимание веднага беше привлечено от голяма, червена звезда, светеща ниско на далечния хоризонт. Наблюдавах я, запленил от нейната красота — това беше планетата на Марс, бога на войната, а аз — човек, чиято стихия си оставаше битката. Това бе моят бог и аз му бях

неотстъпно верен — той щеше да ме вдъхновява за по-нататъшни приключения изпълнени с рискове, за които тогава все още не подозирах нищо.

Гледах към Марс през онази отдавна останала в миналата нощ и ми се струваше, че чувам неговия зов — как ме вика от безкрайната далечина и ме привлича, както магнитът привлича железните предмети.

Копнежът ми избухна с такава сила, че не можех повече да се противопоставям. Затворих очи, протегнах ръце към бога на моето призвание... И изведнъж почувствах, че летя с бързината на мисълта през бездната на пространството. Скоро след това настъпи ужасяващ студ и пълен мрак...

ПРИСТИГАНЕ НА МАРС

Още щом отворих очи, пред погледа ми се разкри странен, неземеен пейзаж. Не зная как, но разбрах, че съм на Марс. Не си поставих въпроса дали разсъдъкът ми е в ред, или пък бълнувам. Сигурен бях, че не спя и нямаше нужда да проверявам това чрез щипане. Вътрешното ми чувство недвусмислено говореше, че съм на Марс, тъй както вашето вътрешно чувство не оставя съмнение, че сте на Земята. В същата степен беше и убеждението ми, че не съм другаде, а именно на червената планета.

Лежах върху дебел килим от жълтеникава, приличаща на мъх растителност, простираща се чак до хоризонта. Намирах се на дъното на дълбока, кръгла котловина, по краищата на която се издигаше верига от ниски, неравни възвишения.

Беше някъде по пладне, слънчевите лъчи обилно заливаха голото ми тяло, но горещината не беше по-голяма, отколкото би била при подобни обстоятелства в пустинята на Аризона. Тук-там проблясваха части от кварценосни скали, които отразяваха слънчевите лъчи. Около сто ярда по-наляво се издигаха някакви стени, затварящи неголяма площ. Не забелязах никъде ни най-малка следа от наличието на вода или някаква растителност и тъй като жаждата започваше все повече да ме измъчва, реших да разгледам околността.

Докато се изправях на крака, преживях първата си изненада на Марс. Усилието на мускулите, което на Земята би ми стигнало колкото да се изправя на крака, тук стана причина да направя скок във въздуха на около три ярда височина. Падането обратно стана съвсем меко, без каквито и да било забележими сътресения. Опитвайки се да тръгна напред, извърших такава серия от акробатични упражнения, които дори много години по-късно ми се струваха невероятно смешни. Разбрах, че отново трябва да се уча да ходя. Силата, която употребявах на Земята, за да се придвижвам леко и безопасно, тук ми погаждаше всевъзможни номера. Вместо да крача равномерно и с достойнство, бях принуден да подскачам по най-разнообразни начини, почти всеки

път падайки по лице или по гръб. Мускулите ми, отлично пригодени и привикнали към земното притегляне, на Марс отказваха да ми се подчиняват, за първи път сблъсквайки се с по-слабо притегляне и пониско атмосферно налягане.

Реших на всяка цена да разгледам по-отблизо ниската постройка, единственото доказателство в полето, че околността е населена и си послужих с начина на придвижване, който човек усвоява най-напред след раждането си — пълзенето на четири крака.

Не забелязах никакви врати, нито прозорци, но стената беше достатъчно ниска за моя ръст, за да мога, изправяйки се на крака, да надникна вътре над нея. И в следващия миг очите ми видяха най-удивителната гледка в моя живот досега. Покривът на постройката беше направен от масивно дебело стъкло, а под него се намираха етажи от подредени в правилни редици клетки с овална форма — приличаха на големи бели яйца. Бяха почти еднакви по големина — на око може би около два, два и половина фута. От шест или седем измежду тях вече бяха се излюпили някакви гротескно мигащи на ослепителната слънчева светлина същества, чийто външен вид ме накара да се усъмня в здравината на моя разсъдък. Състояха се почти само от една глава, прикрепена към дълга шия, свързана с дребно, костеливо тяло. Всяко от тях имаше по шест крака, а всъщност, както по-късно узнах, две ръце, два крака и допълнителен чифт крайници, които съществата употребяваха, в зависимост от нуждата, като крака или като ръце. Очите им бяха разположени от двете страни на главата, малко по-високо от средата ѝ, по такъв начин, че даваха възможност на съществата да виждат напред и назад, а също така независимо едно от друго в двете посоки едновременно. Това позволяваше на тези странни създания да виждат всичко наоколо, без да имат нужда да въртят главите си на всички страни. Ушите, във формата на малки чашки за кафе, разположени едно до друго на върха на главата, бяха дълги по няколко сантиметра. Носът представляваше малък разрез по средата на лицето на еднакво разстояние от устата и ушите.

Лишената от окосмяване кожа имаше лек оттенък на жълто-зеления цвят, който заедно с възрастта се променяше в маслинозелено, по-тъмно при индивидите от мъжки пол. Освен това възрастните същества нямаха такива непропорционално големи глави по отношение на тялото, както по-младите.

Ирисите на очите им бяха червени, както у албиносите, зениците — черни, а самата очна ябълка — чисто бяла, както и зъбите им. Последните придаваха още по-хищен изглед на и без това жестокия и будещ страх външен вид на тези същества, тъй като острите им криви кучешки зъби стигаха чак дотам, където у земните хора се намираха очите. Белотата на тези зъби не е както у слоновата кост, а е снежна и блестяща, като тази на китайския порцелан. Благодарение на това тя е в поразителен контраст с тъмната, маслинова кожа и прави дългите зъби да изглеждат още по-страшни, отколкото са в действителност.

Повечето от тези подробности забелязах, разбира се, много по-късно, тъй като в момента не разполагах с твърде много време за наблюдение. Загледан в процеса на излюпването на отвратителните малки изродчета, не забелязах как зад гърба ми, към мен приближава група от около двадесетина възрастни марсианци. Вървейки по мекия, поглъщащ звуците мъх, който покриваше почти цялата повърхност на Марс, с изключение на полюсите и малкото обработваеми площи, марсианците можеха да ме заловят без всякакви усилия. Но намеренията им бяха далеч по-ужасни.

Животът ми увисна на косъм. И до днес все още се чудя, че така лесно успях да избягам, и си мисля за случая, който навреме ми помогна да се размина с опасността. Ако пушката на предводителя на групата не беше се изхлузила от закопчалките на края на седлото и то по такъв начин, че се удари в носеното от него дълго, метално копие, сигурно щях да загина, без дори да осъзная, че умирам. Но тихият металически звук зад гърба ми ме накара да се обърна. На не повече от десет фута от гърдите си видях насочено копие, дълго поне четиридесет фута, което хвърляше наоколо метални отблясъци. Държеше го група от същите малки изродчета, които седяха на гърба на някакво животно.

Но колко нищожни и невинни изглеждаха те в сравнение с това огромно и ужасяващо олицетворение на омразата, жестокостта и смъртта. Мъжът, струва ми се, че мога да го нарека така, беше висок цели петнадесет фута и на Земята вероятно щеше да тежи не по-малко от четиристотин фунта. Седеше на своето ездитно животно така, както ние седим на коня си — обхващайки туловището му с долните си крайници. Дланите на двете му десни ръце придържаха огромното копие ниско отстрани на животното, а двете му леви ръце бяха

разперени настрани, за да пазят равновесие. Животното, което яздеше марсианецът, нямаше никакви юзди, с които да бъде управлявано.

А самото животно! С какви ли думи би могло да се опише? Беше десет стъпки високо, имаше по четири крака от двете страни и плоска опашка, по-широка в края си, отколкото при основата и по време на езда я държеше изправена нагоре. Имаше голяма, широко отворена уста.

Също както и неговия господар, животното имаше кожа без нито един косъм по нея. Кожата му беше тъмносива, много гладка и блестяща, бяла на корема, а цветът на краката му постепенно се променяше от тъмносин при раменете и бедрата до яркожълт на стъпалата, които отдолу бяха пухкави като възглавнички и лишени от нокти. Така животното се придвижваше абсолютно безшумно. Това, заедно с голямото количество крайници, беше характерно за цялата марсианска фауна. Само два от видовете съществуващи на Марс бозайници — човекът и още едно животно — имаха добре оформени нокти. Копитни животни не се срещаха изобщо.

Зад първото чудовище яздеха още деветнадесет такива, приличащи му във всички подробности, въпреки че както по-късно разбрах, всяко от тях имаше свои индивидуални черти, които им позволяваха да се различават едно от друго, макар общият им изглед да беше почти еднакъв. Тези материализирани нощни видения ми направиха потресаващо впечатление.

Инстинктът за самосъхранение ми подсказа единствения възможен изход в моето сегашно положение на гол и невъоръжен човек — трябваше да се отдръпна колкото, може по-бързо от острието на насоченото срещу мен гигантско копие. В следващия миг се реших на отчаяно салтомортале, в резултат на което трябваше да се озова на покрива на постройката, която правилно бях определил като марсиански инкубатор. Моето усилие се увенча с успех, който изненада самия мен не по-малко, отколкото марсианските воини. Защото се издигнах във въздуха на не по-малко от тридесет фута и се намерих от другата страна на инкубатора на разстояние повече от сто фута от моите преследвачи. Кацнах на мъха съвсем леко, без никакви неприятни последици и когато се обърнах, видях моите неприятели да стоят край същата стена, до която се намирах преди малко. Някои от тях ме наблюдаваха с поглед, който, както по-късно се убедих,

изразяваше крайна изненада, а другите ми се сториха сякаш доволни, че не съм сторил нищо лошо на потомството им. Разговаряха тихо, жестикулирайки и сочейки към мен.

Когато се убедиха, че не съм причинил никакво зло на децата им и че всъщност съм гол и невъоръжен, започнаха да гледат към мен не толкова зверски, но най-много допринесе за промяната в отношението им моят невероятен скок.

Марсианците са огромни, костите им са много дебели, а мускулите им са развити дотолкова, доколкото това е необходимо за преодоляването на притеглянето на тяхната планета. Поради това те са много по-слаби и по-несръчни от гледна точка на теглото им, отколкото човека, роден на Земята. Съмнявам, се дали някой от тях, ако бъде внезапно пренесен на Земята, ще успее бързо да се изправи на крака. Всъщност убеден съм, че сигурно не.

Номерът със скока, който демонстрирах пред марсианците, беше на Марс нещо също толкова удивително, колкото и на Земята и това стана причина те да се откажат от намерението си веднага да ме убият. Вместо това решиха да ме хванат и да ме показват на своите съплеменници като някаква игра на природата.

Времето, което спечелих благодарение на своята неочаквана сръчност, ми даде възможност да обмисля начините за по-нататъшната си самозащита и да огледам внимателно воините. Те упорито се свързваха в съзнанието ми с ония, които ме преследваха само един ден преди това.

Забелязах също така, че всеки от тях освен огромното си копие притежаваше още няколко вида оръжие. Това, което ме накара да се откажа от мисълта за бягство беше някакъв особен вид пушка. И не ме напускаше усещането, че марсианците умеят да си служат с нея изключително добре.

Оръжието беше направено от бял метал и дърво, което, както по-късно и сам се убедих, беше необикновено леко и извънредно твърдо. Видът ми се стори непознат на Земята, а марсианците го ценяха много високо. Дулото беше отлято от сплав, от алуминий и стомана, която те можеха да закаляват до твърдост, значително по-висока от тази, към която бяхме привикнали на Земята. Тази сравнително лека пушка с много дълга цев и малък калибър, която стреляше с експлодиращи, изработени от радий куршуми, беше смъртоносно оръжие, което

поразяваше целта си на такова разстояние, каквото на Земята не можехме дори да си представим. Теоретичната ѝ дългобойност е около триста мили, но само когато е снабдена със специален мерник или окуляр, на практика това разстояние е малко повече от двеста мили.

След кратък разговор марсианците се обърнаха и потеглиха в посоката, от която бяха дошли. Край стената остана само един от тях.

Като се отдалечиха на около двеста ярда, те се обърнаха към нас и загледаха към воина, който остана при инкубатора. Същият онзи, чието копие едва не ме прониза и който сигурно беше техният предводител, тъй като именно той им заповяда да си тръгват.

Сега, когато отрядът се оттегли на достатъчно разстояние, водачът скочи от „коня“ си, хвърли оръжието си на земята и започна да приближава към мен, заобикаляйки инкубатора. И марсианецът беше като мен гол и беззащитен. Единственото му облекло представляваха накитите на главата, раменете и гърдите.

Когато достигна на разстояние около петдесет фута, сне от ръката си огромната метална гривна и ми я подаде върху отворената си длан. В същото време говореше на език, който аз, естествено, не разбирах. След това спря, насочвайки към мен чашковидните си уши и взирайки се в мен със странните си очи, сякаш в очакване на моя отговор.

Тишината трая доста време и вече започваше да става непоносима, затова реших да рискувам и да му отговоря. Както предполагах, със своето поведение той искаше да ми даде да разбера, че има мирни намерения — хвърлянето на оръжието настрани и оттеглянето на групата воини на доста голямо разстояние навсякъде на Земята би било съвсем ясно изтълкувано именно по този начин. Защо в такъв случай на Марс да означава нещо друго?

Сложих ръка на сърцето си и като се поклоних на марсианеца, казах, че макар да не разбирам езика, на който ми говори, неговите постъпки свидетелстват за мирните му и приятелски намерения, а мирът и дружбата в този миг са нещо много важно за мен. Разбира се, моята реч, от която той не разбра нито дума, е могла да му прозвучи като безсмислено бърборене, но сигурно е разбрал правилно значението на онова, което направих веднага след нея.

Пристъпих към него, протягайки ръце, взех гривната от дланта му и я закопчах на ръката си малко над лакътя. После му се усмихнах и

отпуснах ръце надолу в очакване. Широката му уста също се разтегна в усмивка, той ме хвана с един от своите средни крайници за ръката и ме поведе към своя „кон“. Едновременно с това даде знак на своите воители да се приближат. Те се втурнаха към нас, лудо препускайки, но с рязък жест на ръката той им заповяда да спрат. Сигурно се опасяваше, че ако отново се изплаша, този път мога изобщо да изскоча от полезрението им.

Размени няколко думи с хората си, даде ми да разбера, че ще яздя с един от тях, и се качи на своето животно. Посоченият воин протегна към мен две или три от ръцете си и ми помогна да се наместя зад него на лъскавия гръб. После целият отряд зави надясно и се впусна в галоп към мерзелеещата се на хоризонта планинска верига.

ПЛЕННИК

Изминахме може би около десет мили, когато равният терен започна бързо да се издига. Приближавахме, както по-късно разбрах, към брега на пресъхнало море, а моят първи контакт с марсианците се осъществи на неговото дъно.

Малко след това стигнахме до подножието на планините и след преминаването през тесния овраг се озовахме в обширна долина. Далече някъде напред тя завършваше с плато, на което беше разположен огромен град. Препуснахме в посока към него. Скоро стигнахме до необикновено широки стълби, водещи до върха на платото, и след изкачването им тръгнахме по нещо, което приличаше на разрушено и изоставено шосе.

Оглеждайки отблизо постройките, край които минавахме, забелязах, че са празни и макар не твърде повредени, изглеждаха така, като че ли не бяха обитавани от години, а може би и от векове.

В центъра на града се намираще голям площад. Там и в сградите, които се издигаха край него, забелязах няколкостотин марсианци, принадлежащи към същата раса като тези, които ме бяха пленили. Нямаше съмнение, че съм пленник, въпреки учтивостта на водача.

Всички бяха голи, носеха само накити. Жените не се различаваха много от мъжете, само дето кучешките им зъби бяха по-дълги и в някои случаи достигаха до ушите им. Имаха по-дребни тела с по-светла кожа, а пръстите на ръцете и краката им имаха зачатъци от нокти, които у мъжете напълно липсваха. Възрастните жени бяха високи от десет до дванадесет фута.

Децата имаха светла кожа, по-светла дори от тази на жените. Струваше ми се, че всички са съвършено еднакви и се различаваха единствено по ръста си. Не забелязах нито един индивид, за когото бих могъл да кажа определено, че е стар. Марсианците почти не се променят външно от момента, в който достигнат своята зрялост, т.е. на възраст около четиридесет години до дълбока старост — или 1000 години, когато доброволно се отправят в своето последно, странно

пътуване край река Исс. Никой от живите марсианци не знае къде води тя, а никой от онези, които са тръгнали по нея, не се е върнал. Нещо повече, на такъв, който би успял да се върне, след като се е отправил по тъмните, студени води на реката, не му е позволено да продължи живота си.

Само един на хиляда марсианци умира от болести, а може би около двадесет предприемат доброволното пътуване по река Исс. Останалите деветстотин деветдесет и девет загиват от насилствена смърт в двубои, по време на лов, на въздухоплаване и на война. Но досега най-голям урожай смъртта събира между децата, тъй като неизброимо количество малки марсианци стават жертва на големите бели маймуни.

Обикновеният марсианец се надява след достигането на зрелостта си да поживее поне още триста години. Вероятно повечето от тях биха доживели до хиляда, ако не е насилствената смърт, която ги прибира твърде млади. Постоянно намаляващите запаси на планетата са станали причина да се породи противодействие на дълголетието, постигнато благодарение на забележителните успехи на медицината на Марс. В резултат на това човешкият живот на Марс е твърде евтин, доказателство за което са изпълнените с многобройни опасности спортни състезания, а също така непрекъснатите войни между различни племена.

Има множество естествени причини, предизвикващи намаляването на марсианската популация, но главната е фактът, че всички, както мъжете, така и жените, непрекъснато носят със себе си оръжие.

Веднага щом забелязаха моето присъствие в групата, пристигнала на площада, стотици марсианци ни заобиколиха, явно възнамеряващи да ме смъкнат от гърба на моя „кон“. Водачът на нашата група обаче бързо охлади разпалеността им с няколко думи и ние спокойно прекосихме площада, отправяйки се към входа на красива постройка, каквато никой смъртен не беше виждал на Земята.

Тя беше ниска, но се разпростираше доста нашироко. Изградена от блестящ бял мрамор, инкрустиран със злато и скъпоценни камъни, сградата блестеше и разпиляваше снопове от искри под слънчевите лъчи. Главният вход беше около сто стъпки широк, а над него стоеше опънат огромен балдахин, който хвърляше широка, дебела сянка.

Вместо стълби имаше леко наклонена плоскост, водеща към партера и свързана с пода на огромна, заобиколена от галерии зала. Вътрешността ѝ изпълваха множество украсени с великолепа резба бюра и кресла, а в центъра се издигаше широк подиум, около който се тълпяха 40–50 марсианци от мъжки пол. Там с достойнство седеше огромен воин, отрупан с метални накити и разноцветни пера, облечен в красиво кожено облекло, общито със скъпоценни камъни. На раменете си имаше късо наметало от бяла кожа, подшито с лъскав пурпурен плат.

Изненада ме фактът, че цялата зала и събраните в нея марсианци бяха в крещяща диспропорция с бюрата, креслата и другите мебели, с размери, пригодени към ръста на такива като мен, докато марсианците с огромни усилия биха могли да седнат в креслата или да пъхнат дългите си крака под бюрата. Явно на Марс имаше и други разумни същества, освен тези диви и гротескни фигури, в лапите на които попаднах. Покриващата всичко наоколо патина на неизброимите столетия свидетелстваше, че строителите на тези сгради принадлежат към някоя измряла и загубена в мрака на историята раса.

Нашата група се спря на входа. По знак на водача ме поставиха на пода. Един от воините ме хвана за рамото и ме насочи към дъното на залата за аудиенции, по посока на подиума. Марсианците отстъпваха пред нас, правейки пътека. Вождът стана и произнесе името на моя пазач. Той се спря и в отговор изрече името на вождя с всички титли, които му се полагаха.

Цялата тази церемония и изричаните в нея думи по онова време не означаваха за мен нищо, но по-късно разбрах, че това бил обичайният начин да приветстваме на зелените марсианци. Ако мъжете са непознати един на друг и не могат да се поздравят с имената си, те мълчаливо си разменят накити, когато намеренията им са мирни, или си разменят изстрели от пушките, когато намеренията им са други.

Марсианецът, който ме залови, се казваше Тарс Таркас, втората по ранг личност в това племе. Отличаваше се с големи способности на воин и дипломат. После, както предполагах, той разказа накратко за събитията, които се случиха по време на току-що завършилото пътуване. Когато Тарс Таркас приключи, вождът се обърна към мен с доста дълга реч.

Отговорих му на нашия стар английски език, за да му докажа, че никой от нас не е в състояние да разбере другия. Забелязах, че когато в края леко се усмихнах, той направи същото. Този факт, а и същата случка по време на първия ми разговор с Тарс Таркас ме убедиха, че общото между нас е поне това, че умеем да се усмихваме, следователно и да се смеем, с други думи, не сме лишени от чувство за хумор. Но по-късно имах възможността да се убедя, че усмивката им е само илюзии, а смехът им е в състояние да накара и най-смелия мъж да се разтрепери от ужас.

Чувството за хумор на зелените марсианци също значително се различава от нашето. Агонията на някой техен съплеменник е за тези странни същества повод за дивашка веселба, а любимото развлечение на вожда им е причиняването на смъртта на военнопленниците чрез изтезаване по най-фантастични начини.

Събраните в залата вождове и воини внимателно се взряха в мен, опипвайки мускулите ми и докосвайки кожата ми. След това върховният вожд изрази желание да се убеди в моите способности и подканвайки ме с ръка да го последвам, се отправи заедно с Тарс Таркас към изхода.

От момента на първия ми неуспешен опит не се опитвах да ходя с изключение на отсечките, които преодолявах, придържан за рамото от Тарс Таркас. И сега, когато понечих да тръгна, вместо това започнах да подскачам между бюрата и креслата като огромен скакалец. Ударих се доста болезнено, което предизвика сред марсианците весело оживление и затова реших отново да прибягна към пълзенето. Но на марсианците това никак не им хареса, затова бях изправен на крака доста брутално от един от ония, които се смееха на моите неуспешни опити най-гръмогласно.

Когато ме спускаше надолу, за да стъпя на краката си, в един момент се озовах лице в лице с него и тогава се реших на единственото нещо, което може да направи уважаващият себе си джентълмен, сблъсквайки се с бруталността, грубиянството и липсата на уважение спрямо правата на другите. Цапнах му един по мутрата и той рухна като зашеметен бик. Докато той идваше на себе си, гърчейки се на пода аз се отблъснах от него с крака и направих задно салто към най-близкото бюро, очаквайки, че другарите на ударения марсианец ще поискат веднага да си отмъстят. Бях решен преди да се разделя с

живота си, да се бия доколкото ми позволява неравното съотношение на силите.

Моите опасения се оказаха безпочвени, тъй като другите марсианци, в първия момент ужасно изненадани, в следващия избухнаха в луд смях, от време на време подвиквайки нещо. Разбира се, тогава още не знаех, че виковете означаваха аплодисменти, но по-късно, когато се запознах с техните обичаи, разбрах, че реакцията им е означавала нещо, което при тях се среща твърде рядко — израз на искрено одобрение.

Марсианецът лежеше там, където бе паднал, и никой не се приближаваше към него. Тарс Таркас дойде при мен, хвана ме за рамото и така, без по-нататъшни произшествия, излязохме на площада. Естествено, не знаех защо излязохме навън, но скоро щеше да ми стане ясно. Най-напред няколко пъти повториха думата „сак“, после Тарс Таркас направи няколко скока, изричайки тази дума пред всеки от тях. Когато най-после се обърна към мен, разбрах за какво става дума и „сакнах“ така майсторски, че прелетях най-малко сто и петдесет фута. Този път не изгубих равновесие, а уверено стъпих на краката си. После с къси 25-30-футови скокове се завърнах при групата.

Моят скок беше наблюдаван от няколкостотин по-дребни сановници, които веднага започнаха да настояват за неговото повторение. Вождът заповяда да го направя. Но вече изпитвах глад и жажда. Реших да изискам от тези същества да изпълнят желанията на моя стомах, защото доброволно сигурно нямаше да го направят. Затова пренебрегнах заповедта „Сак!“ и всеки път, когато я повтаряха, насочвах събраните си пръсти към устата си и се гладех по корема.

Тарс Таркас и вождът размениха няколко думи, после извикаха от тълпата една млада жена, дадоха ѝ някакви нареждания и ме подканиха да тръгна след нея. Хванах я за протегнатата ръка и ние преминахме заедно през площада към сградата на противоположната му страна.

Моята придружителка висока около осем стъпки приближаваше вече към зрелостта си. Кожата ѝ, лъскава и гладка, имаше светъл маслинозелен цвят. Както по-късно разбрах, казваше се Сола и беше от свитата на Тарс Таркас.

Марсианката ме въведе в едно доста широко помещение, което съдейки по постаната на пода коприна и кожи, служеше за спалня.

Помещението, добре осветено от няколко прозорци и украсено с великолепни фрески и стенни мозайки изглеждаше като покрито с патината на вековете и това подсказваше, че архитектите и строителите на тези прекрасни постройките нямат нищо общо с жестоките полуживотни, които ги обитаваха сега.

Сола ме покани да седна на купчина копринени възглавници в средата, и като се обърна, издаде особен, съскащ звук, сякаш сигнализираше нещо на някого в съседното помещение. И само след миг видях едно от поредните чудеса на Марс. В стаята влезе същество с десет къси крачета и прилекна пред момичето като послушно паленце. Беше с големината на шотландско пони, главата му донякъде приличаше на жабешка. В отворената му уста се виждаха три реда дълги, остри зъби.

УСПЯВАМ ДА ИЗБЯГАМ ОТ ПАЗАЧА СИ

Сола впери поглед в злобните очи на звяра, промърмори няколко думи, давайки му някакво поръчение, посочи към мен и излезе от помещението. Можех единствено да гадая какво ще направи това ужасно изглеждащо чудовище, оставено на такова малко разстояние от апетитното на вид парче месо. Но моите, опасения се оказаха напразни, защото звярът, като ме разгледа внимателно, се отправи към единствения изход, който извеждаше на улицата, и легна на прага.

Така се запознах с марсианското куче-пазач. Звярът ме пази през цялото време на престоя ми сред зелените хора, на два пъти ми спаси живота и не ме изостави нито за миг.

Използвах отсъствието на Сола, за да разгледам подробно помещението. Стенните рисунки изобразяваха картини с рядка красота — планини, реки, езеро, океан, ливада, дървета и цветя, извити пътища, окъпани от слънчева светлина градини. Те спокойно можеха да бъдат земни пейзажи, ако изключим разликата в цветовете. Атмосферата в тях беше тъй Деликатна атмосфера, съвършената техника на изпълнението от пръв поглед издаваха ръката на истинския майстор. Но на нито една от картините не забелязах представител на фауната — нито човек, нито животно, който би ми дал представа за външния вид на тези други и вероятно отдавна измрели жители на Марс.

Докато размишлявах върху възможностите за изясняване на всички тези странни аномалии, с които са сблъсках на Марс до този момент, в стаята влезе Сола, която носеше храна. Постави таблата на пода до мен и се отдалечи на известно разстояние, като продължаваше непрекъснато да ме наблюдава. Пред мен стоеше около половин килограм гъста, почти лишена от вкус субстанция, приличаща на сирене, личеше, че напитката е мляко на някакво животно. Не бе неприятна на вкус, макар и малко кисела, и съвсем скоро така свикнах с нея, че започна да ми харесва повече от всичко друго. Но, както покъсно разбрах, на Марс съществуваше само един, при това извънредно

рядък вид бозайници. „Млякото“ се получаваше от едно високо растение, способно да се развива и в условията на почти пълно безводие и да изработва големи количества мляко изключително от веществата, които получаваше от почвата, атмосферата и слънчевите лъчи. То беше в състояние да даде от осем до десет кварта мляко на ден.

След храната се почувствах значително укрепнал, но едновременно с това се обади и натрупаната умора. Изтегнах се на копринените покривки и скоро заспах. Спал съм вероятно няколко часа. Когато се събудих, навън цареше вече мрак. Беше ми много студено. Забелязах, че някой ме е покрил с кожа, но тя малко се е смъкнала надолу и в тъмното не можех да я придърпам над мен. Изведнъж някаква ръка ме покри грижливо, а после метна отгоре ми още една кожа.

Предположих, че моята добра фея е Сола и не сгреших. Единствено това момиче от всички зелени марсианци, с които общувах, ме дари със симпатия, учтивост и дори известна привързаност. Тя старателно се грижеше за задоволяването на нуждите ми и нейната грижливост ми спести много мъки.

Както много скоро щях да се убедя, марсианските нощи са студени, а тъй като почти няма изгрев и залез, разликите в температурата са внезапни и неприятни, както и резките преходи от светлината на деня към пълния, мрак. Нощите биват много светли или съвсем тъмни. Ако на небето няма нито една от двете луни, тънкият атмосферен слой не пропуска светлината на звездите и тогава цари непрогледен мрак. И обратното — ако двете луни са на небето, тогава цялата повърхност на Марс е обилно осветена.

Спътниците на Марс са значително по-близо до майката-планета, отколкото Луната до Земята — по-близкият от тях се намира на разстояние около пет хиляди мили, а по-далечният — на малко повече от четиринадесет хиляди, докато нашата Луна е отделена от Земята почти четвърт милион мили. По-близкият спътник обикаля Марс за малко повече от седем часа и половина, което означава, че всяка нощ може да бъде видян два или три пъти как преминава по небето като огромен метеор. По-далечният описва своята орбита около планетата за тридесет часа и петнадесет минути и заедно със своя събрат превръща нощния пейзаж на Марс в невъобразимо красива картина.

Добре, че природата се е погрижила така интензивно да освежава планетата в тъмните нощи, защото зелените марсианци, раса от номади, разполагаха с извънредно примитивни и оскъдни средства за изкуствено осветление. Служеха си с факли, свещи и причудливи нафтови лампи, които сами си произвеждаха газ и светеха без фитил, давайки извънредно силна, бяла светлина. Но поради това, че добиването на нефт изисква известни усилия и че местата, където се намира, са твърде малко и са отдалечени едно от друго на големи разстояния, тези лампи се използват много рядко.

Когато Сола поправи покриващите ме кожи, заспах отново и се събудих едва на другия ден. Останалите обитатели на стаята, пет жени, още спяха, покрити с коприна и кожи. Напреко на прага лежеше, в същата поза, в която го бях оставил, звярът-пазач. Сигурно не беше помръднал нито за секунда през последните няколко часа и все така не сваляше от мен бдителните си очи. Започнах да си мисля какво би ме сполетяло, ако реша да бягам.

Винаги съм имал склонност към търсене на приключения, към изследване на нещата, които другите хора предпазливо заобикаляха, ето защо стигнах до извода, че най-сигурният начин да се убедя какви са намеренията на звяра спрямо мен ще бъде опитът да напусна стаята. Сигурен бях, че ако успея да се измъкна навън, ще бъде лесно да избягам от този ужасен звяр, като използвам неочакваната си способност, придобита на Марс — да се придвижвам с дълги скокове. Нещо повече, ако се съдеше по късите му крака, той не можеше да скача така, а сигурно и да бяга бързо. Бавно и внимателно се изправих на крака и забелязах, че моят пазач направи същото. Започнах да се премествам в посока към него, като се убедих, че ми е по-лесно да се движа, като не откъсвам стъпалата си от пода. Това ми помагаше да пазя равновесие. Колкото повече приближавах към него, толкова по-предпазливо той отстъпваше към изхода, а когато се озовах до вратата, ме пусна да мина, отмествайки се встрани. Излязох на пустата улица, а той тръгна след мен, на около десет крачки разстояние.

Вероятно неговата задача беше само да ме охранява, но когато стигнахме до края на града, звярът внезапно ми прегради пътя, издавайки странни звуци и оголвайки отвратителните си, остри зъби. Реших да се позабавлявам малко за негова сметка. Тръгнах напред и когато го задминах, подскочих във въздуха, кацайки далеч зад него и

извън очертанията на града. Той се обърна светкавично и полетя към мен с възможно най-голямата скорост, която бях виждал. Мислех, че късите крака не му позволяват да се придвижва бързо, а се оказа, че ако реши да участва в състезание със земни хрътки, щеше да изглежда така, като че ли те стоят на едно място. Както по-късно разбрах, това животно принадлежало към най-бързите на Марс и благодарение на своята интелигентност, вярност и кръвожадност било употребявано във войните, по време на лов и за охрана на своите господари, марсианците.

Разбрах бързо, че няма да успея да избягам, ако скачам само напред, затова, когато препускащият към мен звяр беше вече доста близо, направих скок назад. Тази маневра ми даде известно преимущество и така успях да стигна до града преди него и да се покатеря на един от прозорците на постройка, висока около тридесет стъпки, обърната с фасадата си към долината.

Седнах на перваза, без да поглеждам вътре и вперих очи надолу, към измадения звяр. Но моята радост трая твърде кратко, тъй като само миг по-късно огромна ръка ме сграбчи за врата и със сила ме вмъкна в стаята. Бях хвърлен на пода и успях да забележа над себе си грамадно, приличащо на маймуна същество, бяло и лишено от козина с изключение на кичура на главата му.

СХВАТКАТА, В КОЯТО СПЕЧЕЛВАМ ПРИЯТЕЛИ

Съществото напомняше повече на хората от Земята, отколкото на новите ми познати марсианците. То ме притисна към пода с огромното си, ходило, едновременно бърборейки и жестикулирайки към някого, който се намираше извън моето ползрение. Другото същество, което се оказа самка, след малко дойде при нас, държейки в лапата си широк каменен нож, с който сигурно искаше да ми пръсне черепа.

Десет или петнадесет стъпки високи в изправено положение, съществата имаха също както зелените марсианци допълнителен чифт крайници по средата между горните и долните. Очите им бяха разположени близо едно до друго, дълбоко в черепната кутия, ушите им стърчаха високо, но по-раздалечени едно от друго, отколкото у марсианците, а муцуните и зъбите им твърде много напомняха онези, които виждах у нашите африкански горили. Общо взето, не бяха по-грозни от зелените марсианци.

Каменният нож се люлееше в опасна близост до лицето ми и сигурно всеки миг щеше да се стовари върху мен, ако внезапно в стаята не се втурна с бързината на изстрелян куршум някакво многократно страшилище, което се хвърли на гърдите на моя евентуален палач. Придържащата ме маймуна с вик на уплаха изскочи през прозореца, но другата се впусна в смъртоносна схватка с моя неочакван спасител, който се оказа звярът-пазач, от когото бях избягал. Изправих се на крака толкова бързо, колкото можах, и застанах до стената, наблюдавайки битката. Силата, ловкостта и свирепостта на тези животни не можеха да се сравнят с нищо, познато на земния човек. Отначало моят защитник имаше известно предимство, забивайки зъбите си дълбоко в гърдите на противника, но скоро огромните мускулести ръце на маймуната успяха да го стиснат за гърлото и започнаха да извиват главата му назад така, че очаквах скоро да падне със счупен врат. В същото време звярът откъсна огромен къс месо от гърдите на маймуната и нито за миг не разхлаби хватката на

своите железни зъби. Паднаха на земята и се затъркаляха по целия под. Никое от двете борещи се същества не издаваше при това нито звук на болка или ужас. Забелязах, че очите на моя пазач изскочиха от орбитите си, а от ноздрите му потече кръв като из ведро. Звярът видимо губеше сили, но и маймуната изчерпваше своите и движенията ѝ ставаха все по-несигурни. Изведнъж, подтикнат от онзи странен инстинкт, който винаги ми подсказваше съвсем точно в какво се състои моята роля в дадена ситуация, грабнах каменния нож, захвърлен в разгара на борбата на пода, и с цялата сила на моите земни ръце го стоварих върху главата на маймуната, която се пукна като черупка на яйце.

Секунда след нанасяне на удара се изправих лице в лице с нова опасност. Мъжката маймуна, окопитила се след първоначалния страх, се върна на бойното поле. Забелязах я само за миг преди да застане на вратата. Като видя своята самка, лежаща безжизнена на пода, обляна цялата в кръв, самецът злобно изръмжа, оголвайки страховитите си зъби. Трябва да си призная, че видът му в този момент ме изпълни с най-лоши предчувствия.

Винаги съм готов за борба, ако съотношението на силите явно не е в моя вреда, но в този миг не виждах никакви шансове да противопоставя, моите сравнително скромни сили на железните мускули и дивата жестокост на този обитател на непознат за мен свят. Бях напълно убеден, че единственият резултат от схватката е почти мигновената ми смърт. Стоях близо до прозореца и знаех, че ако успея да стигна до площада, преди звярът да ме хване, ще бъда в пълна безопасност. Шанса за моето спасение виждах в бягството, затова пък, ако останех и започнех борба, това сигурно щеше да доведе до смъртта ми.

Наистина в ръката си държах дългия каменен нож, но какво можех да направя дори с него срещу четирите яки ръце на маймуната? Дори да успеех да счупя една от тях с първия удар, защото самецът сигурно щеше да се прикрие с нея, той би ме смачкал с останалите три, преди да сваря да нанесе втори удар. Такива мисли ми минаваха през главата, докато се обръщах към прозореца, но преди да успея да направя това, погледът ми внезапно падна върху моя храбър защитник. Тежко дишайки, той лежеше на пода, а от вперените му в мен очи струеше жална молба за помощ и защита. Не можах да устоя на този

поглед, не можех да напусна моя спасител, без да се бия за него така, както той се би заради мен.

Без да се замислям повече, обърнах се, за да посрещна атаката на побеснялата маймуна. Беше твърде близо до мен, за да мога да употребя ножа по ефикасен начин, но все пак ударих звяра току под коленете. Нададе вик на болка и бяс и загуби равновесие. Протегна лапи напред, за да се предпази от падането и политна към мен.

Както предния ден, отново прибяхнах до земната тактика на борба и с дясната си ръка нанесох на маймуната силен удар по брадата, а с лявата — в корема. Резултатът беше великолепен — маймуната, конвулсивно гълтайки въздух и ръмжейки от болка, се завъртя около себе си и рухна на пода. Прескочих лежащото тяло и с все сила замахвайки й пръснах черепа с тежкия каменен нож.

В следващия миг чух избухване на дрезгав смях. Обърнах се и видях Тарс Таркас, Сола и трима или четирима воители, застанали на прага на стаята. Когато моят поглед се срещна с техните, за втори път бях награден с горещи овации.

Щом се събудила и забелязала моето отсъствие, Сола веднага съобщила на Тарс Таркас, който заедно с няколко воители незабавно тръгнал да ме търси. Наближили очертанията на града, видели бялата маймуна с бясно ръмжене да влиза в сградата.

Последвали я, правилно предполагайки, че нейните действия имат нещо общо с моята особа, и станали свидетели на кратката, но смъртоносна схватка с нея. Това събитие заедно с вчерашния ми двубой с марсианския воин и умението ми да скачам постепенно накара марсианските ми домакини да ме уважават. Тези разумни същества, които най-вероятно не познаваха чувствата от най-висш тип — такива като дружба, любов, привързаност — най-много ценяха физическата сила и смелостта. Никой не би спечелил тяхното уважение със своя добър или лош характер така, както би могъл да го спечели, давайки все по-нови и по-нови доказателства за сила, ловкост и смелост.

Сола, която по собствено желание придружаваше издирващата ме група, беше единствената, чието лице не беше изкривено от смях, докато наблюдаваше моята битка на живот и смърт. Обратното, тя видимо се безпокоеше за мен и веднага, щом убих маймуната, дойде и старателно започна да ме оглежда, търсейки рани или счупвания. Като

се убеди, че съм се отървал без нито една драскотина, тя леко се усмихна, хвана ме за ръката и ме повлече към вратата.

Тарс Таркас и воините му влязоха в стаята и се спряха до бързо връщащия се към живот мой пазач, който беше ми спасил живота, тъй както аз запазих неговия. Изглеждаха погълнати от някакъв спор, докато най-последен един от тях дойде при мен, говорейки ми нещо, но си спомни, че не разбирам езика им, и се върна при Тарс Таркас. Водачът им издаде някаква заповед и тръгна след нас.

В тяхното отношение към моя бивш пазач имаше някаква скрита заплаха и не ми се искаше да излизам от стаята, преди да съм разбрал в какво се състои тя. И добре направих, защото един от воините, извади от кобура си заплашително изглеждащ пистолет и съвсем явно искаше да сложи край на живота на звяра. Подскочих към него и го ударих по ръката. Куршумът, удряйки се в дървената рамка на прозореца, експлодира, издълбавайки в стената голяма дупка. Клекнах до уплашено озъртащото се наоколо животно, изправих го на крака и с жест го подканих да върви след мен. Учудените погледи, която ми хвърлиха марсианците, ме накараха леко да се усмихна — не познавайки такива чувства като благодарност и съчувствие, те не бяха в състояние да разберат моето поведение. Воинът, чийто пистолет бях избил, погледна въпросително към Тарс Таркас, но той му заповяда да ме остави на мира. Тогава излязохме на площада. Изминах целия път, държейки се здраво за рамото на Сола, а моят огромен звяр подтичваше зад мен. Имах поне двама приятели на Марс — една млада жена, която се грижеше за мен с майчинска нежност, и едно животно, което, както по-късно се убедих, носеше в своето грозно тяло повече любов, вяност и благодарност отколкото петте милиона марсианци, скитащи из опустошените градове и дъната на пресъхналите морета на тази планета.

ВЪЗПИТАНИЕТО НА ДЕЦАТА НА МАРС

След закуската, съвсем като храната, която ядох предния ден, и като всички следващи ястия, които ядох по време на пребиваването си при зелените марсианци, Сола ме заведе на един площад, на който почти всички жители на града бяха заети с пазенето на някакви слоноподобни животни или със запрягането им в коли с три колела. Преброих около двеста и петдесет коли всяка теглена от едно животно, което, ако се съдеше по външния му вид, можеше без особено усилие да тегли влак с няколко вагона, натоварени догоре. Колите бяха широки, удобни и живописно украсени. Във всяка от тях седеше по една марсианка, обкичена с метални накити и бижута, покрита с кожи и коприна. На гърба на всяко животно, теглещо кола, седеше във високо седло по един млад кочияш. Също както и животните, които воините употребяваха за езда, и тези животни нямаха юзди, а бяха управлявани изключително по телепатичен път.

Марсианците имаха отлично развити телепатични способности, следствие от което е значителната простота (но не и примитивност) на техния език и начина на воденето на дискусии, по време на които се изричат сравнително малко думи, дори когато дискусиите продължават с часове. Телепатията е универсалният език на Марс, с помощта на която населяващите тази планета на парадоксите същества от различен тип могат да се разбират в по-голяма или в по-малка степен, в зависимост от интелектуалното си развитие и индивидуални способности.

Когато кавалкадата се подреди в маршов строй, Сола ме качи на една празна кола и потеглихме към мястото, откъдето вчера бях влязъл в града. Начело яздеха около двеста воители, също толкова завършваха колоната, двадесет или тридесет ни охраняваха от двете страни.

Всички освен мен — мъже, жени и деца, бяха въоръжени до зъби, а след всяка кола тичаше марсианско куче. Моят спасител бягаше след нашата кола и от този момент не ме напусна доброволно нито веднъж през десетте години, които прекарах на Марс. Пътят ни водеше

през долина и хълмове на дъното на пресъхнало море по посока към инкубатора, от който бях започнал своето пребиваване на Марс. Целта на пътуването този ден беше, както се оказа, именно инкубаторът и когато го забелязахме, цялото шествие се втурна към него в бесен галоп.

След спирането си марсианците подредиха колите с военна акуратност, заобикаляйки ниската постройка от четирите страни. Половината от воините, в това число Тарс Таркас и няколко по-нисши военачалници, предвождани от огромния вожд, тръгна към нея. Забелязах, че Тарс Таркас обяснява нещо на вожд, чието име звучеше като Лорказ Птомел, Джед — като „Джед“ беше неговата титла.

Скоро разбрах каква е била темата на разговора им, защото Тарс Таркас извика на Сола да ме заведе при тях. Бях овладял вече изкуството на ходене в условията на марсианската гравитация и, подчинявайки се на неговата заповед, бързо тръгнах към тази страна на инкубатора, край която стоеше групата воини.

Когато бях вече съвсем близо, забелязах, че почти от всички яйца се бяха излюпили стотици малки чудовища. Ръстът им беше около три-четири фута. Кръжаха неуморно из затвореното пространство на инкубатора, сякаш търсейки си храна.

Спрях пред Тарс Таркас, той вдигна ръка и изрече думата „сак“. Разбрах, че иска да повтори пред Лорказ Птомел своите вчерашни изпълнения и тъй като това доставяше удоволствие и на самия мен, аз скочих, прелитайки над подредените покрай стената коли. Когато се върнах, Лорказ Птомел измърмори нещо по мой адрес, а после даде някаква заповед на воините, свързана с инкубатора. Повече не ми обърнаха внимание, затова реших да остана и да наблюдавам техните действия, които имаха за цел пробиването, на дупка в покрива на инкубатора. През нея трябваше да се измъкнат новоизлюпените марсианци.

От двете страни на отвора марсианските жени образуваха с телата си жив шпалир, водещ към пространството между колите. Там позволяваха на малките марсианци да потичат известно време на воля, след което жените и по-големите деца започваха да ги ловят. Последната в редицата марсианка хващаше първото дете, спряло за миг пред нея; застаналата срещу нея — второто, и тъй нататък, докато всичките новоизлюпени най-после биваха заловени от някоя жена или

младеж. Жените, заловили някакви деца, се връщаха при колите си. Ако някое дете попаднеше в ръцете на мъж, той го даваше на някоя от жените.

Щом се убедих, че церемонията, ако това, което се случи, можеше да бъде наречено така, приключи, аз също се върнах при моята кола. Заварих там Сола, притиснала към себе си малко марсианче.

Работата по възпитанието на младите марсианци се състои единствено в научаването им да говорят и да си служат с оръжие. Овладяването на тези две умения започва от първия ден на живота им. От яйцата марсианчетата се излюпват след петгодишен период на инкубация изцяло оформени, с изключение на ръста. Напълно непознати за своите истински майки, които на свой ред трудно могат да определят истинския баща на децата си, малките марсианчета всъщност са деца на цялото племе. Затова тяхното възпитание се поверява на жените, които ги заловят при излизането от инкубатора. Възпитателките могат и да нямат свои яйца в инкубатора, какъвто например беше случаят със Сола. Но това е нещо съвсем обикновено сред зелените марсианци. Те не знаят за чувствата на децата към родителите и на родителите към децата, тъй както ние ги познаваме на Земята. Предполагам, че именно тази ужасна система на отглеждане и възпитание на децата, съществуваща от векове, е причината за закърняването на всички чувства и човешки инстинкти от най-висш разред у тези нещастни създания. От самото си раждане те не познават нито майчината, нито бащината любов и не знаят какво означава понятието „бащин дом“. Втълпява им се, че правото на живот придобиват едва тогава, когато чрез степента на физическото си развитие и жестокостта си докажат, че са се приспособили към него. Недъгавите и недостатъчно сръчните деца се убиват безмилостно и никой не проронва дори една сълза за тях.

Не твърдя, че възрастните марсианци се отнасят към малките е преднамерена и излишна жестокост, но на тази умираща планета, чиито естествени ресурси са достигнали такова ниво, при което всеки допълнителен живот означава ограничение за обществото, борбата за оцеляване е сурова и безмилостна. Извършва се старателен подбор и на възпитание подлежат само най-силните индивиди, а количеството на ражданията е регулирано със свръхестествена предвидливост чрез

планирано количество умирения. Всяка зряла жена дава обикновено по тринадесет яйца годишно и от тях само тези, които отговарят на изискванията за тегло и размери, се складират в подземни помещения, в които температурата е твърде ниска, за да настъпи инкубация. Всяка година тези яйца старателно се изследват от комисия, съставена от двадесет вождове, и всички, освен сто най-висококачествени, се унищожават. В края на всеки пет години от хилядите яйца, залагани през този период, остават около петстотин. Те се поставят в херметически затворени инкубатори и през следващите пет години лежат там, подложени на въздействието на слънчевите лъчи. Събитието, на което станахме свидетели, беше типично за целия процес — от почти всички заложени яйца се бяха излюпили малки марсианчета. Ако по-късно от останалите яйца се излюпеха други малки — тяхната съдба не интересуваше вече никого. Те бяха нежелани, защото можеха да затвърдят тенденцията към късно излюпване на яйцата, а това би могло да разстрои системата, утвърдена вече векове и позволяваща на зрелите марсианци да определят времето за тръгване към инкубатора с точност до един час — нещо много важно за целия ритуал от залагането на яйцата до излюпването им.

Инкубаторите се строят на изолирани места, защото така съществува малка вероятност да бъдат намерени от други племена. Резултатът от подобно произшествие би била липсата на деца в племето през следващите пет години. По-късно щях да стана свидетел на откриването на чужд инкубатор. Групата марсианци, с които ме свърза съдбата, представляваше част от племе, наброяващо около тридесет хиляди души. Обитаваха огромно пространство от изтощена и полуизтощена земя между четиридесетия и осемдесетия градус южна географска ширина, ограничена от изток и запад от две обширни зони на обработваема земя. Техните главни селища се намираха в югозападния край на тази област, недалеч от пресечната точка на два от т.нар. „марсиански канали“.

Тъй като инкубаторът беше разположен далече на север от мястото, където живееха, в незаселен и вероятно от никого непосещаван район, очакваше ни дълго пътешествие на юг, по време на което не знаех какво още може да ми се случи.

След завръщането си в мъртвия град преживях няколко дни на относително безделие. На следващия ден рано сутринта всички воини

потеглиха нанякъде и се върнаха едва привечер. По-късно разбрах, че са ходили до подземните укрития, пренесли всички яйца в инкубатора и го подсигурили за следващите пет години, през които той най-вероятно нямало да бъде посещаван.

Подземните помещения съхраняващи яйцата, са разположени на много мили разстояния от самия инкубатор и се посещават всяка година от комисия, съставена от двадесет вождове и военачалници. Защо не строяха инкубаторите и подземните укрития в близост до своите селища си остана за мен неразгадана тайна с моите земни понятия и обичаи. Както и много други тайни на Марс.

Задълженията на Сола сега се увеличиха двойно, защото освен за мен, трябваше да се грижи и за малкото марсианче, но нито един от нас не изискваше специални грижи и тъй като и двамата бяхме на едно и също ниво по отношение на познанията си за този свят, Сола реши да ни възпитава заедно.

Марсианският възпитаник на Сола беше около четири стъпки висок, отлично развит физически и извънредно силен. Учеше се бързо и ние се забавлявахме, като се съревновавахме в ученето. Както вече отбелязах, марсианският език е извънредно прост и след около една седмица вече можех да кажа почти всичко, което желяех, и също така разбирах всичко, което ми говореха. Под ръководството на Сола започнах да развивам своите телепатични способности и скоро можех да възприемат почти всичко, което ми внушаваха по мисловен път.

Сола беше извънредно учудена от факта, че докато аз можех да приемам от другите телепатични послания, никой при никакви обстоятелства не можеше да разшифрова дори нищожна частица от моите мисли. Отначало това малко ме ядосваше, но скоро бях вече твърде доволен от това обстоятелство, тъй като то ми даваше неоспоримо предимство пред марсианците.

КРАСИВАТА РОБИНЯ ОТ НЕБЕТО

На третия ден от церемонията с инкубатора ние се отправихме обратно към къщи. Но едва началото на колоната навлезе в отвореното пространство край града, дадох заповед за незабавно и бързо връщане назад. Марсианците, от години, тренирани в изпълнение на подобни маневри, изчезнаха като мъгла в обширните входове на най-близките постройки и три минути по-късно нямаше и следа от колите, животните и ездачите.

Сола и аз влязохме в сградата на края на града — същата, в която водих битка с маймуните. Любопитен да узная каква беше причината за внезапното връщане, аз се качих на горния етаж. Оттам погледнах през прозореца към долината и разположените по-нататък хълмове.

Огромен въздушен кораб, дълъг, плосък и боядисан в сиво, плаваше бавно над хребета на най-близкия хълм. След него се показва още един, и още един, и още един, докато накрая двадесет кораба се понесоха във въздушното пространство над града, плавайки ниско над земята, бавно и величествено приближавайки към нас. На всеки от тях по цялата дължина от носа до кърмата бяха окачени знамена, изпъстрени с надписи, които се виждаха отдалече. На палубите и мостиците се виждаха тълпи от хора. Не знаех дали те ни виждат или просто разглеждат опустошения град, във всеки случай приемът, на който се натъкнаха, беше изключително враждебен. Внезапно и без всякакво предупреждение зелените воители откриха от прозорците на къщите ураганен огън, обсипвайки с куршуми спокойно плаващите над долината кораби.

Картината се промени като докосната от магическа пръчка — първият въздушен кораб увеличи скоростта си и отговори на нашия огън, после направи завой, сигурно имайки намерение да опише голям кръг и отново да се приближи към нас на разстояние един изстрел. Останалите кораби го последваха, обсипвайки ни с куршуми, още щом се озоваха на удобна позиция. Силата на огъня от наша страна не намаля дори за миг и аз се съмнявам дали неточните изстрели бяха

повече от двадесет и пет процента. Никога преди това не бях имал случай да видя такава точност — струваше ми се, че всеки изстрел поваля по една от дребните фигурки на някой от корабите. Надстройките и знамената бяха обхванати от пламъци и не можеха да се противопоставят на унищожителната сила на нашите куршуми.

Огънят от корабите нямаше почти никакъв ефект, причината за което била, както по-късно разбрахме, пълната изненада и силата още на първите залпове на зелените марсианци, унищожили голяма част от откритите оптически мерници на тежките оръдия.

Струва ми се, че всеки от зелените воини си е имал предварително определени цели, върху които трябваше да съсредоточи своя огън в относително еднакви бойни условия. Например една от групите, съставена от най-добрите стрелци, обстрелваше изключително засичащите измерващи уреди на тежките оръдия. Друга група се занимаваше само с оръжието с по-малък калибър. Третите съсредоточаваха вниманието си върху унищожаването на отделни войници и офицери. Накрая имаше и такива, които се целеха в ония членове на екипажа, които се занимаваха с управлението на кораба.

Двадесет минути след откриването на огъня въздушната флотилия започна да се изтегля в посоката, от която беше дошла. Няколко кораба бяха доста повредени и на почти унищожените им екипажи с големи усилия се удаде да ги водят по курса. Те спряха стрелбата по нас и се концентрираха изцяло върху бягството. Воините ни се изкачиха на покривите и обсипаха отстъпващите кораби с град от куршуми.

Корабите един по един изчезнаха зад хребетите на хълмовете. В полезрението ни остана само един и по всичко личеше, че беше най-повреден. Преди това върху него се съсредоточи най-голямата сила на нашия огън и ни се струваше, че на борда му не остана нито един жив човек от екипажа. Постепенно корабът се отклоняваше от курса и в края на краищата бавно и несигурно полетя обратно към нас. Зелените воини прекратиха огъня, тъй като беше ясно, че този кораб е напълно беззащитен и вече не представлява за нас никаква заплаха.

Когато приближи към града, воините излязоха да го посрещнат, но той все още плаваше твърде високо, за да могат да се покачат на борда му. От моя наблюдателен пункт виждах разхвърляни по палубата тела на хора от екипажа, но все още не можех да определя какъв тип

същества са това. Корабът се придвижваше бавно на югоизток, подпомаган вероятно и от благоприятния вятър, а аз все още не можех да забележа на него никакъв признак на живот.

Той плаваше на около петдесет стъпки височина над земята, а под него вървяха почти всички воители с изключение на оставените на покривите в случай, че флотилията реши да се върне. Скоро стана ясно, че корабът ще се удари в някоя от сградите на около една миля на юг от нашите позиции. Част от воителите затича нататък. Щом корабът приближи до сградата, воителите протегнаха навън своите огромни копия и подпряха въздушния гост така, че беше избягнато сътресението при удара. Започнаха да хвърлят към него въжета с куки и го придържаха към земята. После воителите се качиха на палубата и внимателно го претърсиха. Видях, че оглеждат убитите, търсейки в тях признаци на живот. Същевременно забелязах, че няколко от тях излизат от долната палуба, мъкнейки някого със себе си. Това същество беше поне два пъти по-ниско от заобиколилите го зелени марсианци и се движеше, както успях да забележа, изправено на долните си крайници. Стигнах до извода, че това е още едно странно марсианско чудовище, каквото до този момент не бях виждал.

Воителите оставиха своя пленник на земята и се върнаха на кораба, за да приберат оттам каквото можеха. Това им отне няколко часа, но плячката беше богата — оръжие, амуниции, коприна, кожи, бижута, странно изваяни каменни съдове, храна, в това число голямо количество бъчви с вода, която виждах за първи път от моето пристигане на Марс. Всичко това натовариха на изпратените коли.

Опразненият кораб зелените воители откараха далеч в долината. Няколко от тях се качиха на палубата и започнаха, както ми се стори от разстоянието, на което се намирах, да изливат съдържанието на съдове с различна форма и големина върху телата на убитите, по палубите и апаратите на кораба. Като свършиха тази работа, спуснаха се по въжетата на земята. Последният воин, преди да скочи, се обърна назад и хвърли нещо във вътрешността на кораба, след една секунда, когато оттам лумна пламък, воителът прескочи през борда и се спусна на земята. Въжетата бяха отрязани едновременно и огромният корпус, олекнал след опразването му от товара, бавно се издигна нагоре, а бушуващият пламък постепенно поглъщаше палубите и надстройките му.

Корабът се понесе на югоизток издигайки се все по-високо, олекнал благодарение на пожара, който поглъщаше дървените му части. Качих се на покрива и няколко часа гледах след него, докато най-после изчезна от погледа ми в леката мъгла на хоризонта. Това беше потискаща гледка — една огромна, летяща погребална клада, безпомощно дрейфуваша в пустинята на марсианското небе — изпълнен със смърт развалини на кораб, носещи някаква прокоба за живота на тези странни и жестоки същества, в чиито неприятелски ръце го беше захвърлила съдбата.

Излязох потиснат на улицата. Имах усещането, че присъствах на поражението и унищожаването на въоръжените сили на раса, близка по кръв до моята, а не на победата на зелените воители над орда техни врагове. Не зная откъде се взе това усещане, но не можех да се отърва от него. Някъде дълбоко в душата ми се зароди странно съчувствие към тези неизвестни врагове, а също и надеждата, че същата флотилия ще се върне и ще потърси сметка от зелените воители — те така безпощадно я бяха атакували и унищожили.

Излязох на улицата, а кучето Вул побягна след мен на обичайното разстояние. Скоро към нас се присъедини и Сола. Керванът от коли навлизаше в площада. Заповед за връщане у дома не последва нито през този ден, нито през цялата следваща седмица поради страха от завръщането на въздушната флотилия. Лорказ Птомел беше твърде опитен и хитър воин, за да се остави да бъде изненадан на открито с малкоподвижните коли, отгоре на всичко натоварени с плячка и деца. Затова изчакахме в изоставения град, докато решихме, че опасността е вече минала.

Сола и аз се озовахме на площада и видях нещо, което ме изпълни едновременно с надежда, страх, радост и тъга, а над всичко това доминираше чувството на облекчение и щастие. Две зелени жени брутално влачеха към входа на една от сградите пленника от въздушния кораб. Това беше момиче, то по всичко приличаше на жена от Земята. В първия момент не ме забеляза, но когато влизах в сградата, която трябваше да стане неин затвор, извърна глава и очите и се срещнаха с моите. Имаше красиво овално лице с деликатно изваяни черти, огромни, блестящи очи и черни, лъскави коси, подредени по странен, но в същото време много подходящ за външния ѝ вид начин. Порозовелите ѝ бузки и великолепните естествено червени устни

чудесно контрастираха и заедно с това се допълваха с медения цвят на кожата ѝ. Също както съпровождащите я зелени марсианки и тя не носеше никакви дрехи, освен ажурни накити, но никаква дреха не беше в състояние да подчертае по-добре съвършеното и тяло.

Забеляза ме и очите ѝ станаха още по-големи от изненада, а след това със свободната си ръка направи деликатен жест, чието значение, за съжаление, не можах да отгатна. Няколко секунди се гледахме един друг и колкото времето минаваше, изразът на надежда и възвърната смелост, осветил лицето ѝ, когато ме съзря, премина в разочарование, изпод което прозираха неприязън и презрение. Разбрах, че се дължи на това, дето не отговорих на нейния сигнал. При цялото си невежество относно марсианските обичаи интуитивно почувствах, че с този жест тя ме молеше за помощ и закрила. После изчезна от очите ми във вътрешността на изоставената сграда.

ИЗУЧАВАМ ЕЗИКА

Съвзех се от моментното преживяване, погледнах към Сола, тя беше свидетел на срещата и бях удивен от странния израз на обикновено безизразното ѝ лице. Не знаех за какво си мислеше, не можех да я питам, защото досега бях овладял марсиански език до степен, достатъчна само за изразяване на най-елементарни, ежедневни нужди.

На входа на сградата, в която живеехме, ме очакваше изненада. Към мен приближи един от зелените воители и ми подаде оръжие, накити и всичко останало, носено от неговата раса. Каза ми няколко неразбираеми думи; държеше се с видимо уважение към мен, но едновременно с това в поведението му имаше и някаква заплаха. С помощта на няколко други жени Сола преправи всичко така, че да ми бъде удобно с оглед на моя дребен според тях ръст.

Оттогава тя започна да ме въвежда в тайните на различните видове оръжие и ние с младия марсианец всеки ден прекарвахме по няколко часа на площада, усъвършенствайки своите умения. Все още не можех да си служа еднакво сръчно с тях, но отличното познаване на всички оръжия на Земята правеше от мен схватлив и бързо напредващ ученик.

Упражненията, както моите, така и на младите марсианци, се водеха предимно от жени. Към техните задължения спадаше не само усъвършенстването на младежите в изкуството на индивидуалната защита и нападение, но и изработването на предмети, необходими на зелените марсианци. Правеха барут, куршуми, огнестрелно оръжие — практически всички нужни предмети се произвеждаха от жените. По време на военни действия те образуваха резервни отряди и в случай на нужда воюват с противника с много по-голяма интелигентност и настървение от мъжете. Те пък от своя страна се обучават на по-сложни неща — стратегия, ръководене на големи бойни единици и т.н. Създават закони, всеки път различни — в зависимост от конкретната ситуация, към която трябва да бъдат приложени. Присъдите, които

издават, не се опират на постоянни принципи и не се съобразяват с никакви прецеденти. Обичаите са се утвърждавали и през вековете от поколение на поколение, но наказанието за тяхното нарушаване се определя въз основа на индивидуалния подход към всеки казус. Наказанието се налага от съд, съставен от воини, равни по звание на подсъдимия, и трябва да кажа, че рядко бива несправедливо. Марсианците имат късмет поне в това — не знаят какво е това „професионален правник“.

През следващите няколко дни не видях плененото момиче, а след това я зърнах само за миг. Водеха я към голямата зала за аудиенции, същата, в която за първи път се срещнах с Лорказ Птомел. Не можех да не забележа бруталността на пазачите, за разлика от почти майчинската ласка, с която ме заобикаляше Сола, и от уважението, което ми засвидетелстваха онези от зелените марсианци, които си правеха труда да ме забележат.

Както първия, така и втория път, когато я видях, обърнах внимание на това, че тя разменя по няколко думи с пазачите си. От това заключих, че говори същия език, който и зелените марсианци, или във всеки случай може да се разбере с тях. Затова настоявах пред Сола да ме учи на техния език по възможно най-бързия начин — нещо, което много я учуди. В резултат на тези усилия след няколко дни вече владеех езика до такава степен, че можех спокойно да водя разговори на доста широк кръг от теми и да разбирам почти всичко, което ми се говори.

В обитаваното от нас помещение спяха освен мен, Сола, нейният възпитаник и кучето Вул, още три-четири други жени заедно с децата си. Възрастните имаха навика, преди да легнат да спят, да разменят по няколко думи и сега, знаейки техния език, аз любопитно се вслушвах в разговорите им, въпреки че никога не се намесвах в тях. Вечерта на същия ден, в който пленницата беше въведена в залата за аудиенции, най-после нейното присъствие стана предмет на разговора им. В един миг само се превърнах целият в слух. Преди това се страхувах да разпитвам Сола за красивата пленница, защото добре си спомнях странния израз на лицето ѝ след моята първа среща с непознатото момиче. Не знаех какво означаваше той, но все така преценявайки всичко от гледната точка на земен човек, смятах, че ще бъде по-

безопасно да демонстрирам безразличие, докато не разбере какви чувства изпитва Сола към обекта на моите мисли.

Саркоя, една от по-възрастните жени, живееща заедно с нас, беше присъствала в залата за аудиенция като една от пазачките на плененото момиче, затова въпросите на всички бяха отправени към нея.

— Кога най-после — запита една от жените — ще можем да се порадваме на смъртоносните мъки на Червената? А може би Лорказ Птомел възнамерява да поиска за нея откуп?

— Има решение да бъде отведена в Тарк — отговори Саркоя, — и да бъде подложена на изтезания по време на Големите игри, за да може също и Тал Хайус да се наслади на нейната агония...

— По какъв начин ще бъде умъртвена? — запита Сола. — Тя е доста дребничка и хубава. Мислех, че ще бъде разменена срещу откуп...

Саркоя и другите жени изразиха бурно възмущението си от слабостта, проявена от Сола.

— Жалко, Сола, че не си се родила един милион години по-рано — каза язвително Саркоя, — когато всички вдлъбнатини на Марс са били изпълнени с вода, а хората са имали характери, меки като течността, по която са плавали. Днес нашият разум е до такава степен развит, че си даваме ясна сметка за сантименталностите от този тип — те са атанистична проява на слабост. Никак няма да бъде добре за теб, ако Тарс Таркас разбере, че криеш в себе си такива дегенерирали чувства. И се съмнявам дали би ти позволил да продължиш да изпълняваш задълженията на възпитателна.

— Не виждам нищо лошо в това, че проявявам интерес към съдбата на това момиче — отговори Сола. — Тя не ни е сторила нищо лошо, нещо повече — вярвам, че не би ни причинила никаква вреда, дори и да попаднем в нейните ръце. Само мъжете от нейната раса водят войни с нас и винаги съм смятала, че тяхното отношение към нас е само отражение на нашето отношение към тях, при това, съвсем бледо. Живеят в мир с всички свои съседи, освен ако дългът не ги призове към война, докато ние непрекъснато воюваме с всички, както с червените, така и с другите племена от нашата собствена раса. Дори в рамките на едно и също племе постоянно се водят битки между отделни войни. Целият ни живот е обагрен с обилно проливана кръв от

момента, когато пробием черупката на яйцето си, до мига, когато поверим себе си на водите на тайнствената река Исс — те ни отнасят към неизвестна, но сигурно не по-жестока и ужасяваща съдба от тази, която имаме тук. Щастлив е онзи, когото смъртта прибере още млад! Кажи на Тарс Таркас каквото искаш — той няма да измисли за мен нищо по-страшно от това, което наричаме „живот“.

Тази неочаквана и гневна тирада така изненада останалите жени, че поразени, те не бяха в състояние да изрекат нещо друго, освен някакви нищо не значещи думи под формата на упрек. После изведнъж млъкнаха и скоро заспаха. Инцидентът ме убеди, че Сола не е враждебно настроена към момичето и че аз съм имал изключителния късмет да попадна тъкмо в нейните ръце, а не в тези на някоя от другите жени. Вече бях сигурен, че изпитва към мен добри чувства, и че ненавижда жестокостта и варварството; започнах да храня надежда, че мога да разчитам на нейната помощ за организирането на бягство, разбира се, ако то въобще беше възможно.

Не знаех дали на Марс ще се намери някакво по-добро място за мен, но дори и да нямаше, предпочитях да рискувам живота сред подобни на мен хора, отколкото да остана при тези кръвожадни зеленокожи чудовища.

ПОБЕДИТЕЛ И ВОЖД

На следващата сутрин станах много рано. Беше ми дадена относителна свобода — Сола ми каза, че докато не опитам да напусна града без разрешение, ще мога безпрепятствено да излизам и да влизам, когато поискам. Същевременно тя ме предупреди да не излизам без оръжие, защото в този, както в повечето разрушени градове на старата марсианска цивилизация, често се срещат, а и аз самият имах възможност да се убедя, големи бели маймуни. Освен това добави, че Вул няма да позволи да изляза извън границите на града и ме посъветва да не предизвиквам кръвожадната природа на звяра, т.е. да не пренебрегвам неговите предупреждения и да не се приближавам към забранените за мен зони. Ако опитам да му се противопоставя, той ще ме довлече до вкъщи жив или мъртъв. „Поскоро мъртъв“ — прибави Сола.

Тази сутрин бях зает с изучаването на една от непознатите ми улици и най-неочаквано се озовах до границите на града. Пред мен се простираше верига от ниски възвишения, пресечени от тесни оврази. В мен се разгоря желанието да изследвам околността и да разгледам пейзажите зад тях.

Помислих си, че имам чудесна възможност да проверя как ще реагира Вул. Бях сигурен в обичта му; беше ми дал за това много повече доказателства от което и да било друго марсианско същество. Надявах се, че благодарността за спасения му на два пъти живот ще надделее над дълга, наложен му от неговите жестоки господари. Когато приближавах към границите на града, Вул бягаше нервно пред мен, от време на време отърквайки се в краката ми. Видът му бе поскоро тъжен, отколкото хищен, не показваше големите си зъби, нито пък ръмжеше предупредително. Лишен от дружбата и доброжелателството на същества от моята раса, аз се отнасях дружелюбно към Сола и Вул, защото земният човек, където и да се намира, търси отдушник за своите естествени чувства. Реших да

заложа на същия инстинкт у това огромно животно и се надявах да не се разочаровам.

Никога преди това не бях го галил, нито си бях играл с него, но сега седнах на земята, прегърнах го за мускулестата шия и започнах да му говоря на марсиански, тъй както бих говорил на Земята на някое куче на английски. Реакцията му беше точно такава, каквото очаквах — най-напред разтвори устата си толкова широко, колкото можеше, показва целия комплект от дълги и остри зъби и набръчка кожата си, в гънките и почти напълно изчезваха очите му. Ако някога сте виждали усмихваща се шотландска овчарка, то сигурно си представяте най-образно как в този миг изглеждаше Вул.

Обърна се по гръб и весело замаха с лапи, после изведнъж скочи върху мен, повали ме с тежестта си на земята, накрая започна да се върти и да подскача на място като малко кученце, което иска да го галят. Поведението му беше толкова забавно, че не можах да се въздържа и избухнах в гръмогласен смях, за първи път от деня, в който Пауъл напусна нашия лагер. Моят неочакван смях изплаши Вул. Той престана да подскача и да се гали и наведе глава, умолително гледайки към мен. Приблужи плахо и сложи глава на коленете ми. В същия миг си припомних какво означава смехът на Марс — изтезания, мъки, смърт. Престанах да се смее и доста време след това го потупвах по гръба, галих го и му говорих. После станах, заповядах му с категоричен глас да ме следва и тръгнах към възвишенията.

Той се подчини и от този момент беше мой предан приятел, а аз негов единствен и неоспорим повелител. След няколко минути стигнах до хълмовете, не намерих там нищо, което би могло да ме заинтересува особено. Овразите бяха покрити с голямо количество цветя със странни форми и багри, от върха на първия хълм забелязах, как веригата продължава на север все по-високо, докато се слее с планините. Те ми се сториха много високи. По-късно узнах, че само няколко върха на Марс достигат четири хиляди стъпки височина явно и понятието за височина е относително.

Моята сутрешна разходка имаше за мен огромно значение, нейният най-важен резултат беше пълното разбирателство с Вул. Той по заповед на Тарс Таркас трябваше да бъде мой безпощаден пазач. Сега знаех, че макар и все още — на теория — пленник, фактически бях свободен. Постарах се колкото може по-бързо да се върна в града,

за да не бъде разкрито предателството на Вул от неговите вече бивши господари. Реших да не прекрачвам определените ми граници докато не бъда готов да напусна града завинаги. За тези разходки, ако някой ги забележеше, Вул можеше да заплати с живота си, а аз — със загубата на тази свобода, на която се радвах до този миг.

Озовах се на площада и видях момичето за трети път. То стоеше в компанията на пазачите при входа на залата за аудиенции, а щом се приближих, хвърли към мен високомерен поглед и се обърна с гръб. Поведението ѝ беше същото, като на някоя земна жена при подобни обстоятелства и това изпълни сърцето ми с топло предчувствие за невидима връзка, макар че мъжкото ми достойнство беше засегнато. Приятно ми стана, защото съзнавах, че още някой на Марс реагира по присъщия на земните хора маниер, макар да го правеше по не особено приемлив начин.

Ако някоя от зелените марсианки решеше да изрази недоволство или неприязън, сигурно щеше да го направи с помощта на меча или да натисне спусъка. Но само някаква много тежка обида би могла да предизвика в тях подобна реакция, защото те са напълно лишени от чувства. Трябва още веднъж да отбележа, че Сола представляваше изключение от това правило. Нито веднъж не забелязах да се отнесе към някого с жестокост или пък да бъде неучтива или сурова. Истина беше, както казаха жените от нейното племе, че по характер прилича на своите предци, нелишени от нормалните за разумно същество чувства.

Забелязах, че плененото момиче е център на всеобщо внимание и се спрях, за да видя какво щеше да последва. Скоро дойде Лорказ Птомел заедно с придружаващата го свита от вождове и с жест заповяда да се въведе момичето в залата. Реших да вляза след тях и се надявах, че няма да ме изхвърлят. Досега марсианците ме удостояваха с известно внимание, а освен това не знаеха, че вече разбирам техния език. Помолих Сола да запази това поне за известно време в тайна, оправдавайки се, че не искам да бъда принуждаван да разговарям с мъжете, докато не се убедя, че владее в достатъчна степен езика.

Марсианците насядаха по стъпалата на подиума, а плененото момиче, придружено от двете си пазачки, се изправи пред тях. Една от пазачките беше Саркоя. Държеше се с момичето унизително и жестоко, болезнено впивайки нокти в кожата ѝ или извивайки ръката ѝ.

Дърпаше я грубо или я блъскаше пред себе си. Струваше ми се, че иска да излее върху това бедно, беззащитно момиче цялата омраза, злоба и жестокост, с които се беше срещала през всичките деветстотин години на своя живот, прибавяйки към това дългите хилядолетия опит на своите диви, брутални предци.

Другата пазачка беше безразлична към момичето. Оставеха ли пленничката само на нея, а за щастие така беше през нощта, тя сигурно нямаше да я измъчва толкова.

Лорказ Птомел вдигна очи, обърна се към пленничката и в този миг забеляза моето присъствие в залата. Каза нещо на Тарс Таркас, правейки при това впечатление на ядосан, но когато Тарс Таркас му отговори, за съжаление твърде тихо, за да мога да го чуя, вождът кимна, усмихна се и повече не ми обърна никакво внимание.

— Как се казваш? — запита той момичето.

— Дейа Торис, дъщеря на Морс Кайак от Хелиум.

— Каква беше целта на вашето пътуване?

— Чисто научна експедиция — с тих, звучен глас отговори момичето, — изпратена от бащата на моя баща, Джедак от Хелиум, имаща за цел да изработи карта на въздушните течения и да изследва гъстотата на атмосферата. Бяхме съвсем неподготвени за битка — продължи тя, — тъй като нашата мисия имаше мирен характер, за което свидетелстваха знамената и цветът на нашите кораби. Работата, която извършвахме, е полезна и за вас в същата степен, както за нас, защото отлично знаете, че без нашите усилия и научни изследвания Марс отдавна би се превърнал в мъртва планета. Въздухът и водата не биха стигнали за поддържане живота дори само на едно същество. Векове наред ние ги осигуряваме и за вас, но от ваша страна се срещаме само с черна неблагодарност, изразена в брутални нападения и постоянни пречки. Защо не заживеете с нас като наши братя? Непременно ли трябва да вървите по път, който ви води до ниво, само малко по-високо от това на глупавите животни, които ви служат? Вие сте народ, който не познава писаното слово, изящните изкуства и най-важното — любовта. Народ, обременен от хилядолетия ужасни обичаи. Притежавайки всичко заедно, дори жените и децата си, всъщност не притежавате нищо. Ненавиждате се взаимно, ненавиждате всички освен самите себе си. Върнете се на пътя, по който са вървели нашите общи прадеди, на пътя на взаимното уважение и приятелство. Той е

отворен за вас, червените хора са готови да ви помогнат да го намерите отново. Заедно можем да работим значително по-добре, можем да спасим нашата умираща планета. Внучката на най-могъщия и най-великия от червените джедаци ви моли за това. Вслушайте се в нейната молба!

Лорказ Птомел и неговите войни останаха за миг мълчаливи, внимателно се взираха в момичето. Кой знае какви мисли кръжаха из главите им! Стори ми се, че са дълбоко развълнувани. Ако в този миг сред тях беше се намерил поне един, който би бил достатъчно силен, за да се опълчи против старите предрасъдъци, този миг можеше да означава за Марс началото на нова, удивителна епоха.

Видях, че Тарс Таркас се готви да говори. Лицето му имаше израз, какъвто по-рано не бях забелязал у нито един от зелените войни. Върху него се отразяваше вътрешната, непосилна борба със самия себе си, с остарелите традиции, с наследството на вековете, а когато отвори уста, върху неговия ужасяващ, жесток образ за секунда падна светлината на благородството и добротата.

Но думите, които очаквах да чуя от него, така си и останаха неизречени. Един от по-младите войни, сигурно почувствувал в каква посока тръгват мислите на по-възрастните, изведнъж скочи от стъпалото на подиума и с всичка сила удари момичето по лицето. Тя падна на пода, а той стъпи с крак върху тялото ѝ и я подритна към седящите на подиума войни, избухвайки в страшен, лишен от веселост смях.

За момент си помислих, че Тарс Таркас ще го простре мъртъв на земята. Изразът на лицето на Лорказ Птомел също не беше благосклонен към извършилия тази грозна постъпка, но моменталното настроение изчезна, техните отдавнашни обичаи и навици взеха връх и лицата им се изкривиха в усмивки. Показателно беше обаче, това, че не избухнаха в гръмогласен смях, въпреки че постъпката на младия воин отговаряше точно на техните представи за забавление.

Фактът, че загубих време да опиша това, което се случи след нанасянето на удара на момичето, съвсем не означава, че толкова дълго съм наблюдавал всичко пасивно и безучастно. Струва ми се, че съм предусещал развоя на събитията, защото в мига когато воинът вдигна ръка за удар, бях вече подготвен за скок и когато ръката му падна върху

лицето на момичето, вече бях преодолял половината от разстоянието, делящо, ме от тях.

Озовах се при него в момента, когато започваше да се смее. Беше поне дванадесет стъпки висок и въоръжен до зъби, но бях обхванат от бяс и готовност да се боря с целия свят. Той чу моя крясък и се обърна, а аз подскочих във въздуха и с всичка сила го ударих по мутрата. Олюля се, после извади къс меч. Измъкнах своя и скочих върху него, опирайки крака на дръжката на пистолета му, с лявата си ръка се хванах за един от остриите му зъби, а с другата със силен замах забих меча си в гърдите му.

Не можа да употреби меча си, защото бях твърде близо до него, нито да измъкне пистолета си, което се опита да направи, нарушавайки по този начин традицията, повеляваща да употреби същото оръжие, с което се бори неговият противник. Всъщност не можеше да направи нищо друго, освен да се старае да ме отблъсне от себе си. Въпреки своите размери обаче, беше само малко по-силен от мен и след миг рухна на пода, облян целия в кръв. Дейа Торис наблюдаваше схватката с разширени от изненада очи. Когато най-после се освободих от зеления воин, взех я на ръце и я понесох към една от широките странични пейки.

Никой от марсианците не ми попречи. Откъснах парче коприна от моя плащ и се помъчих да спра с него кръвта, течаща от носа ѝ. За щастие, това беше единствената рана, причинена ѝ от зеления воин, и като се съвзе, тя вече можеше да говори. Сложи деликатната си ръка на рамото ми и запита, гледайки ме право в очите:

— Защо направи това? Ти, който при нашата първа среща ми отказа помощта си? А сега рискуваш живота си и за да ме защитиш, убиваш един от своите другари. Не мога да разбера това. Ти си странно същество — живееш сред зелените хора, а същевременно приличаш на мъжете от моята раса, само дето кожата ти е по-светла от тяхната и малко по-тъмна от тази на белите маймуни. Кой си ти? Човек? Или може би нещо повече от човек?

— Моята история — бавно казах аз, — е твърде дълга, за да мога да ти я разкажа сега, и е така странна, че самият аз трудно мога да повярвам в нея. Страхувам се, че никой друг няма да я сметне за истинска. Засега ще ти кажа само, че съм твой приятел, доколкото ми

позволяват това тези, които са пленили и теб, и мен — и твой защитник и слуга.

— Как? Значи ти също си затворник? Но в такъв случай, защо носиш оръжие и знаците на таркиански вожд? Как се казваш? Откъде си?

— Да, аз също съм пленник. Казвам се Джон Картър, От Земята съм. Живея там в една държава, която се нарича Съединени щати на Америка. Не знам защо ми разрешиха да нося оръжие и нямах никаква представа, че накитите, са отличия на вожд.

В този момент трябваше да прекъснем разговора. Към нас приближи един от зелените воители, носеше оръжие, облекло и накити. Изведнъж получих отговор на един от въпросите, зададени ми от Дейа Торис. Забелязах, че от мъртвото тяло на моя неотдавнашен противник бе снето всичко, което носеше, а в поведението на воителя, който ми донесе всичко това, открих заплаха, прикрита под маската на уважение, също както и при онзи, който преди това също беше ми донесъл такива трофеи. Разбрах, че първата схватка — тази, която бях провел в деня на моето пристигане на Марс, беше завършила със смъртта на противника ми.

Причината, поради която се отнасяха към мен така любезно, ми стана напълно ясна. Благодарение на строго спазваните обичаи, които ме накараха да нарека Марс планета на парадоксите, бях удостоен с почести, полагащи се на победители — с титлите, екипировката и положението на воителя, когото бях убил. Наистина ме смятаха за равен на вождовете и благодарение на тона, както по-късно разбрах, имах относителна свобода и беше допуснато моето присъствие в залата за аудиенции.

Обърнах се, за да взема екипировката на мъртвия воин и забелязах, че Тарс Таркас и другите марсианци ме наблюдават с истинско изумление. Дойдоха при нас и Тарс Таркас каза:

— Като за човек, който доскоро беше още глух и нем, говориш много добре езика на барсомианите. Къде си се научил така, Джон Картър?

— Заслугата е твоя, Тарс Таркас — отговорих аз, — защото ти ми осигури много добра учителка. — Сола... Именно на нея дължа владението на вашия език.

— Справила се е много добре — кимна той. — Но твоите познания в другите области изискват сериозно допълнение. Знаеш ли колко би струвала твоята необикновена смелост, ако не беше успял да убиеш някого от двамата вождове, чиито накити носиш сега?

— Досещам се — усмихнах се в отговор аз. — Този, когото не бих успял да убия, щеше да убие мен.

— Грещиш. Барсомианинът убива пленника единствено при самоотбрана и то само в случай на крайна необходимост. Обикновено ги запазваме за други цели.

Изразът на лицето му красноречиво говореше какви цели имаше предвид.

— Сега може да те спаси едно-единствено нещо — продължи Тарс Таркас. — Ако Тал Хайус вземе под внимание твоите положителни качества, твоята храброст и сръчност, може да те намери за достоен да постъпиш на служба при него, да бъдеш приет в нашето племе и да станеш пълноправен таркианец. По волята на Лорказ Птомел до момента на пристигането ни в резиденцията на Тал Хайус към теб ще се отнасят с нужното уважение, което си заслужил с постъпките си. Ще те смятаме за таркиански вожд, но не забравяй, че всеки от нас, който е равен с теб по звание, носи отговорност да стигнеш здрав и читав при Тал Хайус — нашия могъщ и строг владетел. Аз свърших.

— Разбирам — кимнах аз. — Както знаеш, аз не съм от Барсум и вашите пътища не са еднакви с моите. В бъдеще ще мога да постъпвам така, както съм постъпвал в миналото — според това, което ми диктуват съвестта ми и ръководейки се от принципите, задължителни за моята раса. Кажи на своето племе, че всеки барсомианин, с когото се среща, трябва да уважава моите права на чужденец, защото в противен случай ще трябва да понесе последствията от своите отрицателни действия. Бих искал да поставя ясно още един въпрос — независимо от това какво в края на краищата имате намерение да направите с тази нещастна млада жена, имайки предвид, че ако оттук нататък някой я обиди или се опита да ѝ навреди по какъвто и да било начин, ще трябва да отговаря пред мен. Знаем, че за вас великодушието и добротата са непознати чувства, но аз ги ценя твърде високо. И ви уверявам, че това ни най-малко не намалява моята способност за борба и уменията ми да си служа с оръжие.

Не съм любител на дългите речи и никога преди не бях го правил, но бях напълно наясно с какъв тон трябва да говоря пред зелените марсианци. Моето неочаквано и за самия мен красноречие им направи голямо впечатление и оттогава в поведението им към мен забелязах още по-голямо уважение.

Тарс Таркас остана доволен от тона и съдържанието на отговора ми, но единственото изречение, с което реагира, беше доста загадъчно.

— Струва ми се, че познавам Тал Хайус, Джедака На Тарк — каза той.

Отново се заех с Дейа Торис, помогнах ѝ да стане и я поведох към изхода, без да обръщам внимание на нерешително пристъпващите наоколо пазачки и на изпитателните погледи на вождовете. Сега аз също бях вожд и можех да поема върху себе си известни задължения. Никой не ни попречи и така Дейа Торис, принцеса на Хелиум, и Джон Картър, джентълмен от Виржиния, заедно с придружаващия ги верен приятел Вул, сред гробна тишина излязоха от залата за аудиенции на Лоркас Птомел, Джедът на тарките от Барсум.

С ДЕЙА ТОРИС

Двете пазачки изтичаха след нас, сякаш отново искаха да поемат споите функции. Бедното момиче се притисна към мен, хвана се за ръката ми. Отпратих жените, обещах им отсега нататък с пленничката да се занимава Сола. Същевременно предупредих Саркоя да не се опитва по никакъв начин да причини зло на момичето, защото това ще повлече след себе си бързо и сурово наказание.

После разбрах, че възприетата от мен тактика не е най-сполучливата и нанесох на Дейа Торис повече вреда, отколкото полза. На Марс мъжете не убиват жени, нито пък жените убиват мъже. Саркоя хвърли към нас злобен поглед и си отиде, за да ни очерня и да плете интриги.

Намерих Сола и я уведомих, че искам да се грижи за Дейа Торис също толкова внимателно, колкото и за мен, да намери убежище, в което няма да бъдем безпокоени от Саркоя, и най-накрая заявих, че се премествам при мъжете.

Сола хвърли поглед към моето оръжие и към накитите на шията ми.

— Ти сега си голям вожд — каза тя, — и трябва да изпълнявам твоите поръчения, но правя това с истинско удоволствие. Човекът, чиито накити носиш, беше млад, но въпреки това голям воин. Със своите подвизи той си извоюва положение, малко по-ниско от това на Тарс Таркас, който, както знаеш, заема в йерархията второ място след Лорказ Птомел. Ти сега си единадесети измежду всички таркиици, само десет от тях имат по-високо звание от теб.

— А ако убия Лорказ Птомел? — запитах аз.

— Тогава ще бъдеш първи, Джон Картър. Но би могъл да го призовеш само със съгласието на целия съвет. Ако той те нападне пръв и ти го убиеш при самоотбрана, тогава с пълно право ще заемеш неговото място.

Засмях се и смених темата. Нямам никакво желание да убивам Лорказ Птомел и още по-малко да бъда един от таркийците.

Придружих Сола и Дейа Торис в търсенето на ново помещение. Намерихме го в една сграда със значително по-модерна архитектура в близост до залата за аудиенции. В нея открихме истински спални помещения с метални, легла, прикрепени към мраморния таван с дебели златни вериги. Рисунките по стените бяха изпипани до последния детайл и за разлика от фреските в другите посетени от мен сгради, представяха групи от хора в различни ситуации. Те твърде много приличаха на мен, само кожата им беше по-светла от тази на Дейа Торис. Бяха облечени в елегантни, ефирни дрехи, богато украсени с метал и скъпоценни камъни, косите им имаха красив златно– или червено-кафяв цвят. Мъжете нямаха бради и само няколко от тях бяха въоръжени. Сцените представляваха главно различни видове игри.

Дейа Торис, виждайки тези великолепно произведения на изкуството, запляска с ръце от възторг. Затова пък Сола не им обърна никакво внимание.

Решихме Дейа Торис и Сола да заемат стаята на втория етаж, с прозорци към площада, а принадлежащите към нея помещения да служат за кухня и килер. След това изпратих Сола за необходимите неща и за продукти, казах и, че докато се върне, аз ще охранявам Дейа Торис.

Когато Сола излезе, момичето ми каза, леко усмихвайки се:

— А къде би могла да избяга пленничката, дори и да я оставиш сама? Би могла единствено да тръгне след теб и да моли за закрила и прошка, защото е мислила, за теб през последните няколко дни.

— Така е — кимнах аз. — Никой от нас не може да избяга оттук, освен ако не тръгнем заедно.

— Чух това, което казваше на оня тип Тарс Таркас и мисля, че разбирам твоето положение тук, сред тези хора. Но защо каза, че не си от Барсум. Откъде си дошъл в такъв случай? Приличаш на хората от моята раса и в същото време си различен от тях. Говориш моя език, но аз чух, че съвсем наскоро си се научил да си служиш добре с него. Всички на Барсум говорят един и същи език, макар че начинът на писане понякога се различава. Само в долината Дор, където река Исс се съединява с мъртвото море Корус, употребяват струва ми се, някакъв друг език. Но освен легендите няма никакви доказателства някой да се е завърнал от там. Само не казвай, че ти си едно от онези

тайнствени същества! Ако това е истина, ще те убият веднага, защото няма да можеш да намериш място да се скриеш. Очите и бяха изпълнени с очакване да ѝ противореча.

— Не познавам вашите обичаи — отговорих аз, — но в моята страна, във Виржиния, джентълменът не лъже, за да спаси кожата си. Не съм от Дор, никога не съм виждал тайнствената река Исс, а мъртвото море Корус е за мен още по-голяма загадка, отколко за вас. Вярваш ли ми?

Изведнъж се улових в това, че много бих искал тя да ми повярва и не защото щях да започна да се страхувам за своя живот, ако всички повярват, че съм се върнал от барсомианския ад или рай, каквото и да беше долината Дор. Но защо тогава? Защо така много държах на мнението ѝ? Взрях се и красивото, обърнато към мен лице и когато очите пи се срещнаха, разбрах — и изтръпнах. В главата ѝ сигурно се въртяха подобни мисли. Отдръпна се от мен с въздишка и все така гледайки ме в очите, прошепна:

— Вярвам ти. Не знам какво означава думата „джентълмен“, нито съм чувала някога за Виржиния, но на Барсум нито един мъж не лъже. Ако не иска да каже истината, мълчи. Къде се намира Виржиния, твоята страна, Джон Картър? — запита тя, а на мен ми се стори, че името на моя роден край никога не беше звучало така красиво.

— Аз съм от друг свят — отговорих, — от планета, която ние наричаме Земя. Тя обикаля около нашето общо Слънце по орбита, лежаща в орбитата на Барсум, именуван от нас „Марс“. Не мога да ти отговоря как съм дошъл тук, защото и аз самият не разбрах как стана това. Тук съм и тъй като този факт ми позволява да бъда слуга на Дейа Торис, това ме прави истински щастлив.

Тя ме гледеше замислена дълго и изпитателно. Давах си сметка, че ѝ е трудно да повярва на разказа ми и не очаквах това да стане твърде бързо, макар много да държах на нейното доверие и уважение. Предпочитах нищо да не говоря за себе си, но никой мъж, гледайки я в очите, не би могъл да се противопостави на желанието ѝ. Усмихна се и, ставайки, каза:

— Вярвам ти, макар да не разбирам. Готова съм да приема, че не си от Барсум, макар и не такъв, какъвто е днес. Уж си като нас, но все пак някакъв друг. Защо да натоварвам разума си с такива загадки, щом сърцето ми казва, че вярвам, и аз го искам?

Това беше логично — добър пример за женска земна логика. Ако тя беше доволна, вярвайки в това, не виждах защо трябва да я подлагам на критика. В интерес на истината, това беше единственият приложим вид логика, който можеше да разреши проблема, свързан с мен. После разговаряхме на други теми и си зададохме един на друг много въпроси. Беше много любопитна по отношение на земните обичаи и демонстрира добро познаване на нашата история. Когато започнах да я разпитвам откъде има сведения за това, което е ставало на Земята, тя се усмихна и каза:

— Всеки учен на Барсум познава географията на вашата планета и има такива познания за нейната фауна, флора и история, както и за жителите, географията и историята на Барсум. Защо да не знаем всички за Земята, както я наричаш ти, щом виси на небето и е достъпна за нашите очи.

Трябва да призная, че нейните думи ме изненадаха така, както моите нея. Казах ѝ го, а тя ми обясни, че уредите, които нейният народ използва и които е усъвършенствал цели векове, позволяват да се улови, а след това да се покаже на екраните всичко, което става на която и да е планета и на множество звезди. Уловените изображения, щом бъдат фотографирани и увеличени, са така свършени, че на тях може да се разчитат обекти с големината на малка тревника. По-късно, в Хелиум, видях много от тези снимки и уредите, с които бяха направени.

— Щом така добре познаваш Земята — запитах аз, — защо не можа да отгатнеш, че аз съм неин жител?

И тя отново се усмихна, сякаш някое дете ѝ задаваше наивен въпрос.

— Защото на всяка планета, притежаваща атмосфера, близка до тази на Барсум — отговори тя, — се развиват форми на живот, почти идентични на расите, към които принадлежим ти и аз. Освен това хората на Земята покриват телата си с дебели, непрозрачни тъкани, а на главите си слагат отвратителни парчета плат, чието предназначение не можахме да открием. Затова пък ти, когато те намериха таркийските воители, беше гол. Фактът, че нямаше на себе си никакви накити, свидетелства, че не си от Барсум, но, от друга страна, липсата на дрехи противоречеше на твоя земен произход.

Разказах ѝ подробности за моята раздяла със Земята, обясних ѝ, че тялото ми остана там, облечено в странни за нея, но нормални за жител на Земята дрехи. В този момент се върна Сола, носеше нашите вещи и водеше със себе си младия си възпитаник, който, разбира се, щеше да живее с нас.

Сола ни запита дали сме имали посетител по време на нейното отсъствие и много се учуди, когато ѝ отговорихме, че не. На връщане срещнала на стълбите слизащата Саркоя, която вероятно ни е подслушвала. Но тъй като не бяхме говорили нищо, което би трябвало да скриваме, посрещнахме това произшествие с безразличие, обещахме отсега нататък да бъдем по-предпазливи.

След това тръгнахме с Дейа Торис да разгледаме по-подробно архитектурата, и стенописите на обитаваната от нас сграда. Дейа ми каза, че най-голямото си могъщество расата, изобразена на фреските, достигнала преди, около сто хиляди години. Това били нейни далечни прадеди. По-късно се смесили с раса, имаща напълно черен цвят на кожата, и с друга, жълто-червена. Разцветът им настъпил горе-долу в същия период. Трите раси сключили могъщ съюз, когато пресъхването на, моретата ги принудило да търсят сравнително малобройни и постоянно намаляващи обработваеми терени, където трябвало непрекъснато да се защитават, от дивите зелени орди.

Вековете на съвместен живот и смесените бракове станали причина да се появи раса от червени хора, към която принадлежеше и Дейа Торис. Много постижения на древните цивилизации, много постройки и произведения на изкуството били унищожени през дългите векове на лишения и непрекъснати войни със зелените хора. Но червената раса достигнала такава степен на развитие, която позволила да бъдат направени нови открития и да се роди една по-практична цивилизация, по-пригодена към съвременните условия на Марс.

Древните марсианци притежавали много високо развита култура, но в резултат на продължилия цели столетия хаос, предизвикан от непрекъснати усилия за нагаждане към постоянно променящите се условия на живот, не само изостанали в своето развитие, но и пропилили огромна част от своето културно наследство.

Дейа Торис ми разказа множество легенди, и факти, свързани с тези добри и благородни хора. Каза ми, че градът, в който сега

лагеруваме, някога вероятно е бил търговски и културен център, известен под името Корад. Бил е построен на красив залив с естествено пристанище, отделен от морето с верига от възвишения. Обясни ми още, че долината на запад от града е остатък от морски залив, а преходът между хълмовете към пресъхналото море, канал, по който корабите са влизали в пристанището.

Бреговете на някогашните морета бяха осяяни с такива градове, а вървейки по следите на някогашните океани, могат да се видят останки от множество селища, по-малки и рядко разположени, тъй като хората са се пренасяли след отдръпващите се води. Нуждата ги накарала да построят нещо, което ги спасило — марсианските канали.

Бяхме тъй заети с изучаването на сградата и тъй погълнати от разговора, че не забелязахме как наоколо е дошла нощта. Към действителността ни върна пратеникът на Лорказ Птомел. Той съобщи, че вождът желае колкото може по-бързо да се явя при него. Казах на Дейа Торис и на Сола „Лека нощ!“ и оставих Вул да ги пази, след това тръгнах към залата за аудиенции. Заварих в нея Лоркас Птомел и Тарс Таркас, седнали на стъпалата на подиума.

МОГЪЩИЯТ ЗАТВОРНИК

Влязох и поздравих двамата вождове, а Лорказ Птомел ми направи знак да се приближа. После впи поглед в мен и рече:

— Ти си сред нас едва от няколко дни, но благодарение на своята храброст успя да си извоюваш високо положение. Въпреки това не си един от нас и нямаш задължението да ни се подчиняваш. Намираш се в много особена ситуация. Пленник си, но можеш да даваш заповеди, които трябва да бъдат изпълнявани. Чужденец си, но от друга страна си таркийски вожд. Наглед си доста дребен и слаб, но можеш с един удар да убиеш силен воин. Неотдавна ни донесоха, че кроиш планове за бягство със затворника, който принадлежи към раса, различна от твоята, макар, според неговите думи, той да е почти убеден, че си се върнал от долината Дор. Всяко от тези обвинения е достатъчно, да бъдеш убит. Но ние сме справедлив народ и след нашето завръщане в Тарк ти ще бъдеш даден под съд, ако Тал Хайус пожелае така. Но — продължи той с металически глас, — ако успееш да избягаш с червеното момиче, отговорността за това ще трябва да поема аз. Тогава ще трябва да се бия с Тарс Таркас и или ще докажа, че съм заслужил да бъда вожд, или накитите ще бъдат свалени от моето мъртво тяло и ще бъдат предадени на по-добрия воин. Такъв е обичаят на тарийците. Нямам търкания с Тарс Таркас, вече доста време управляваме заедно с него най-многобройното племе на зелените хора и не бих желал да се бием. Ще бъда много доволен да те видя мъртъв, Джон Картър. Но без заповед на Тал Хайус можем да те убием в два случая: при самоотбрана, ако нападнеш някого от нас, или при опит за бягство. В интерес на истината трябва да ти кажа, че с нетърпение очакваме някой от тези случаи, за да се освободим от падащата върху нас отговорност. Благополучното отиване с червеното момиче при Тал Хайус е от огромно значение. От хиляда години таркийците не са взимали в плен такъв човек. Момичето е внучка на един от червените джедаци, нашите заклетни врагове. Предупредих те. Червеното момиче

твърди, че сме лишени от истински човешки чувства, но винаги говорим истината и сме справедливи. Можеш да си вървиш.

Обърнах се и излязох от залата. Така... Значи Саркоя наистина е започнала, да плете интриги около нас. Никой Друг не е могъл да предаде на Лоркас Птомел толкова бърза информация. Спомних си моментите от разговора, в който ставаше дума за бягство и за моя произход.

По Това време Саркоя беше най-старшата и най-доверената жена на Тарс Таркас. Следователно тя имаше могъщо влияние върху владетеля, тъй като никой друг не се ползваше с такова доверие, както Тарс Таркас.

И все пак аудиенцията ми повлия по начин, обратен на очаквания — не само не се отказах от мисълта за бягство, но съсредоточих върху обмислянето на плана и интелигентност, и опит. Сега, в значително по-висока степен отпреди, бях убеден в абсолютната необходимост от бягството, защото знаех, че в резиденцията на Тал Хайус Дейа Торис не може да разчита на добър прием. Сола беше ми разказвала за техния владетел и, съдейки по думите и, той бил истинско чудовище, олицетворение на злото, жестокостта и бруталността. Студен, хитър, пресметлив, за разлика от своите съплеменници, роб на дивите страсти, на жаждата за размножаване, която заедно с бавната смърт на планетата угасвала в гърдите на марсианците и вече почти затихнала.

Студена пот ме обливаше при мисълта, че божествената Дейа Торис би могла да попадне в лапите на такова чудовище, обременено с атавистични инстинкти. По-добре да запазя последните куршуми за себе си и да стрелям в сърцето си като онези храбри жени от пограничните територии на моя роден край, които предпочитаха смъртта пред робството в индианските лагери. Докато обикалях площада, потънал в мрачните си мисли, забелязах, че Тарс Таркас излиза от залата за аудиенции и се насочва към мен. Отношението му не беше се променило и той ме поздрави, спазвайки всички правила, като че ли не се бяхме виждали от дълго време.

— Къде е твоето жилище, Джон Картър? — запита ме след миг.

— Още не съм си избрал — отговорих аз. — Струва ми се, че би било най-добре, ако заживея сам или заедно с други войни. Тъкмо чаках подходящ миг, за да те помоля за съвет. Както знаеш — усмихнах се, — не познавам още обичаите ви.

— Ела с мен — покани ме той и тръгнахме през площада към сградата, която, както със задоволство установих, беше съединена със заеманата от Сола и нейните подчинени.

— Моята стая е на партера на тази сграда — каза Тарс Таркас. — Първият етаж също е зает, там нощуват други воители, но по-горните етажи са празни. Можеш да избереш някой от тях. Разбирам — продължи той, — че си предал своята жена на червеното момиче. Можеш да правиш каквото ти харесва, ти си извоюва правото за това, но като вожд трябва да имаш някого, който да ти прислужва. Според нашия обичай можеш да си избереш една или дори всички жени, принадлежали преди това на воините, чиито отличия носиш.

Благодарих му и обясних, че спокойно мога да мина без слугиня, но ми е нужен готвач. Той обеща да ми изпрати жени, които да се заемат с това, а също така да се грижат за моето оръжие и да ми изработват амуниции, те, както подчерта Тарс Таркас, скоро може да ми потрѣбват. Добавих също, че биха могли да ми донесат кожата и коприната, принадлежали на убитите воители, защото нощите са студени, а аз нямам собствени завивки.

Обеща да издаде съответните заповеди и си отиде. Останал най-после сам, тръгнах по извития коридор към горните етажи, за да потърся подходящо жилище. Красотата на другите сгради намираще отражение и в тази и, както обикновено, бях погълнат от откриването и изучаването на нови произведения на изкуството.

В края на краищата си избрах една голяма и хубава стая на втория етаж с изглед към площада. По този начин исках да бъда поблизо до Дейа Торис. Тя живееше на първия етаж в сградата, прилепена, до нашата, и ми хрумна, че бихме могли да уговорим някакъв сигнал за връзка в случай на нужда — ако ѝ потрѣбва помощ или закрила.

На етажа, който заех, се намираха около десет стаи — бани, гардероби, спадни и салони. Прозорците на вътрешните помещения гледаха към огромен двор, вътрешност на четириъгълник, образуван от сградите, издигащи се на четирите съседни улици. Този двор сега беше превърнат в зверилник. Там пребиваваха най-различни животни, собственост на живеещите в сградите воители. Двортът беше покрит с жълта, подобна на мъх растителност. Срецаше се почти по цялата повърхност на тази планета. Многобройните фонтани, скулптури,

пейки и беседки даваха представа за красотата му в онези отдавнашни времена, когато по него са се разхождали усмихнати хора, с блестящи коси. Хора, които безмилостните закони на човешката природа бяха изгонили не само от техните домове, но изобщо отвсякъде, и от които бяха останали само неясни легенди, повтаряни от далечните им потомци.

Моите размишления бяха прекъснати от идването на няколко млади жени, натоварени с оръжия, коприна, кожи, накити, кухненски прибори и бъчонки с храна и напитки. По-голямата част от тези неща беше плячка от въздушния кораб. Доколкото разбрах, всичко принадлежало, на двамата убити от мен вождове и сега, съгласно обичая на таркийците, ставаше моя собственост. Жените подредиха донесеното в стаите в дъното на коридора и тръгнаха за останалата част от моята собственост. Върнаха се в компанията на още десетина-петнадесет жени и деца.

Това не бяха семействата на убитите от мен. Взаимоотношенията им не приличаха на онова, с което бях свикнал, и ми е трудно да ги определя. При зелените марсианци почти всичко е обща собственост. Изключение правят оръжието, накитите, коприната и кожата, с които се покриваха през нощта — само те са лична собственост, но никой не може да притежава повече, отколкото му е необходимо да задоволява насъщните си нужди. Излишъците в случай на нужда трябваше да предоставя на по-младите войни. Жените и децата, представляващи свитата, могат да бъдат сравнявани с военен отряд. Войнът е изцяло отговорен за възпитанието, дисциплината и задоволяването на ежедневните нужди на този отряд, а също и за неговата безопасност по време на пътуванията и непрекъснатите схватки с другите племена и с червените, марсианци. Жените в никакъв случай не можеха да бъдат смятани за негови съпруги. Езикът на марсианците изобщо не познава тази дума. Съединяването на мъжете и жените на двойки има за цел изключително доброто на цялото общество и естествените склонности не играят никаква роля. Съветът на старейшините от всяко племе контролира протичането на целия процес така прецизно, както собственикът на конюшня за състезателни коне си служи с научни методи, за да осигури, раждането на възможно най-доброто потомство.

Всичко това може да звучи на теория доста привлекателно, както обикновено бива с теориите. Но в резултат на цели столетия

неестествената практическа дейност с единствена цел — отглеждане на потомство, е възникнала раса от студени и жестоки същества. Лишени от радост, любов и спокойствие.

Истина е, че марсианците, както мъжете, така и жените, с изключение на такива дегенерати като Тал Хайус, са извънредно въздържани, но колко по-добри и приятни са земните обичаи, дори ако цената им понякога е случайната загуба на невинността.

Давах си сметка, че трябва да поема върху себе си отговорността за тези жени и деца. Затова им поръчах да си потърсят жилища, на горните етажи, а другото изцяло да оставят на мен. Едно от момичетата натоварих със задължението да ми приготвя храната, а на другите заповядах да продължат да изпълняват досегашните си задължения. Оттогава рядко ми се случваше да ги виждам, но и не държах твърде много на това.

ЛЮБОВТА НА МАРС

През следващите няколко дни след битката с въздушния кораб цялото племе остана в града и се отказа от своите селища, докато не се убеди, че корабите няма да се върнат. Дори за такъв войнствен народ като зелените марсианци, перспективата за борба в открито поле, при тежачтата на плещите им отговорност за цялата кавалкада от коли заедно с жените и децата, беше твърде неприемлива. През този период на относително бездействие Тарс Таркас ме запозна с много обичаи на зелените марсианци и с военното изкуство на таркийците, помагаше ми да овладее начина на езда на огромните животни тоатите, който им служеха за тази цел. Те са също тъй опасни и зловни, както и техните господари, но след опитомяването са много полезни.

Две тоати станаха моя собственост заедно с останалото имущество на войните, чиито накити носех сега. За кратко време се научих да ги яздя по-бързо от местните жители. Начинът на воденето им бе много прост. Ако животното отказваше да се подчинява на телепатичните заповеди достатъчно усърдно, ездачът започваше да го удря с всички сили между ушите с дръжката на пистолета си, а ако и това не помагаше, биеше го толкова дълго, докато животното се подчини или го хвърли на земята.

Във втория случай обикновено се стигаше до схватка на живот и смърт между война и тоата. Ако марсианецът умееше достатъчно бързо да си служи с пистолета, имаше шанс да спаси живота си и отново да язди, макар и вече друго животно. Ако не успееше — разкъсаното му на парчета и натъпканото на земята тяло трябваше къс по къс да бъде събирано от жените и децата и да се изгори съгласно обичая на таркийците.

Опитът ми с кучето ме накара да установя приятелски контакти с тоатите чрез доброта и деликатно отношение. Най-напред ги убедих, че няма да могат да ме хвърлят от седлото и дори ги блъсках с пистолета между ушите, за да им внуша веднъж завинаги кой е господарят. По-късно постепенно спечелих тяхното доверие

сравнително по същия начин, по който постигнах това на Земята, обездвайки непокорните коне. Между нас се възцари хармония и взаимно разбирателство, тъй като винаги, след периода на първоначалните недоразумения, съм се старал да се отнасям към, животните внимателно, а ако все пак се стигнеше до необходимостта да се пролее кръв, бих предпочел да дам своя живот, отколкото да бъде убито бедното, лишено от разум, създание.

Няколко дни по-късно моите тоати учудваха с държанието си цялото племе. Ходеха след мен като кучета, показвайки привързаността си с потъркване на дългите си опашки в моето тяло. Реагираха на, всяка заповед с такава готовност и усърдие, че марсианците започнаха да ми приписват някакви тайнствени сили, принесени от Земята и непознати на Марс.

— Да не би да си им направил някаква магия? — запита ме един ден Тарс Таркас, когато забеляза, че пъхам ръката си дълбоко в муцуната на един от тоатите, на когото докато пасеше мъха на двора, между зъбите беше заседнал доста голям камък.

— Да, отнасям се към тях добре — отговорих аз. — Както виждаш, наличието на деликатни чувства е потребно дори и на война. Сега съм сигурен, че моите тоати ще ми се подчиняват както в огъня на битката, така и по време на поход и това съзнание поддържа моята боеготовност винаги на висота. Аз съм деликатен по характер господар и затова съм и по-добър воин. Другите също трябва да приложат моя метод. Това е в техен интерес и ще е от полза както за самите тях, така и за цялото племе. Ти самият ми разказваше, че заради капризността на своя характер тези огромни животни често обръщат победата в поражение, хвърляйки войните от седлото и разкъсвайки телата им.

— Кажи ми тогава по какъв начин постигаш послушанието на тоатите? — помоли ме Тарс Таркас.

Обясних му възможно най-подробно какъв е моят метод на дресура, а по-късно ми се наложи да го повтора пред Лоркас Птомел и събраните войни. Този миг означаваше нов живот за бедните тоати. Преди да напусна племето на Лорказ Птомел, със задоволство наблюдавах резултатите от моите усилия — видях деликатни и послушни ездитни животни. Усърдието и точността им в изпълнението на заповедите направиха такова впечатление, че Лоркас Птомел, като

признание за моите заслуги към племето, сне от коляното си и ми подари метален наколенник, изработен от масивно злато.

На седмия ден след битката е въздушния кораб Лоркас реши, че опасността е минала и ние се отправихме обратно към Тарк.

В дните преди нашето тръгване рядко виждах Дейа Торис; бях зает с овладяване на науките, които ми преподаваше Тарс Таркас, и с дресировката на моите тоати. Няколко пъти посетих жилището ѝ, но не я заварих там, защото се разхождаше със Сола и разглеждаше сградите, разположени близо до площада. Предупредих ги да не се отдалечават твърде много, страхувах се, че могат да се натъкнат на големите бели маймуни, чиято жестокост познавах вече доста добре. Но моите опасения бяха оправдани само донякъде, тъй като след тях винаги вървеше Вул, а и Сола беше добре въоръжена.

Последната вечер преди тръгването ги забелязах да вървят по голямата алея, водеща към площада. Излязох да ги посрещна и като казах, че поемам върху себе си отговорността за безопасността на Дейа Торис, изпратих Сола под някакъв благовиден предлог в къщи. Изпитвах добри чувства към Сола и ѝ имах пълно доверие, но желях да остана насаме с Дейа Торис. Тя не само беше чудесна приятелка, но в моите мисли я свързвах с онова, което бях оставил на Земята. Обединяваха ни толкова силни връзки на взаимен интерес, като че ли бяхме се родили под един и същи покрив, а не на различни планети, отдалечени една от друга на разстояние четиридесет и осем милиона мили.

Знаех, че тя изпитва същите чувства към мен. Когато забеляза, че се приближавам, отърси се от унието и лицето ѝ засия! Поздрави ме по начина, обичаен за червените марсианци — поставяйки дясната си длан на лявото ми рамо.

— Саркоя каза на Сола, че си станал истински таркиец — каза тя, — и че сега няма да мота да те виждам по-често от другите воители.

— Лъже — отговорих аз.

Дейа Торис се усмихна.

— Знаех, че дори и да си станал истински член на тяхното племе, ти ще си останеш мой приятел. На Барсум казваме: „Войнът може да промени отличията си, но сърцето си — никога“.

— Струва ми се, че направиха всичко, за да не ни позволят да се срещнем — продължи Дейа. — Винаги, когато имаше свободно време,

някоя от по-старите жени от смитата на Тарс Таркас намираше претекст да отведе Сола и мен някъде, където не би могъл да ни срещнеш. Често ме заставяха да работя в подземията на тази сграда при размесването на барут с радий или изработването на патрони. Знаеш, че те трябва да се правят на изкуствена, светлина, слънчевата предизвиква експлозия. Забелязал ли си, че куршумите им избухват при удар с целта? Външната непрозрачна обвивка се счупва, откривайки дебел стъклен цилиндър, в чиято предна част е поставена сместа от барут и радий. Щом до нея достигнат слънчевите лъчи, дори и да са разсеяни, тя избухва с несравнима сила. Ако някога бъдеш свидетел на битка през нощта, ще забележиш, че взривове няма да има. Затова пък следващото утро ще бъде изпълнено с детонациите на изстреляните през нощта куршуми, върху които е паднала слънчевата светлина, Но обикновено след залез-слънце се употребяват неексплозивни патрони.

Колкото и да ме интересуваха допълненията, които Дейа Торис внасяше в моите познания по военното изкуство на марсианците, много повече се вълнувах от отношението към нея. Това, че се стараеха да ме държат на разстояние, вече не ме изненадваше, но много се ядосвах, че я принуждават да работи тежка и опасна работа.

— Унижаваха ли те? Отнасяха ли се жестоко с теб? — запитах аз, усещайки как горещата кръв на предците ми кипи в моите жили.

— Не, по-скоро не — отговори тя. — Стараят се единствено да наранят моята гордост. Знаят, че произхождам от великия род на Джедаците, наброяващ хиляди поколения, че мога да проследя историята на моите прародители до строителя на първия канал и затова ги гризе завистта, че не познават дори собствената си майка. В дъното на душата си те мразят своята страшна съдба и изливат омразата си върху мен, символизиращата всичко, от което те са лишени, за което тъгуват, знаейки че то е непостижимо. Да се смилим над тях, вожде мой, защото, дори да се наложи да загинем от ръцете им, можем да бъдем милостиви, тъй като стоим по-високо и те разбират това.

Ако знаех какво означават думите „вожде мой“, изказани от червената жена към мъжа, щях да преживея най-голямата изненада в моя живот, но не го разбрах нито тогава, нито през следващите няколко месеца. Изглежда, че още много неща съм имал да науча на Барсум.

— Да, Дейа, мисля, че най-доброто доказателство за нашата мъдрост ще бъде, ако приемем съдбата си с достойнство. Въпреки това се надявам, че следващия път, когато някой марсианец, все едно дали зелен, червен, розов или виолетов, се опита да ти причини зло, аз ще бъда до теб, моя принцесо.

Като чу последните ми думи, Дейа Торис изведнъж опря да диша и погледна към мен с широко отворени очи, после със странна усмивка, от която в ъгълчетата на устните ѝ се появиха трапчинки, поклати глава и каза:

— Какво дете си само! Велик воин и все пак малко, непохватно дете.

— Какво толкова съм казал? — запитах аз, малко объркан.

— Ако останем живи, един ден ще разбереш, Джон Картър, но аз няма да ти го кажа. Най-чудното е, че слушам това без капчица, гняв, аз, дъщерята на Морс Кайак, синът на Тардос Морс — каза тя накрая повече на себе си.

Пак така внезапно изпадна във весело настроение и започна да се шегува с моето достойнство на велик таркийски воин, което според нея беше в противоречие с деликатността на характера и вродената ми учтивост.

— Струва ми се, че ако случайно нараниш своя противник, ти ще го вземеш у дома си и ще го лекуваш, докато оздравее — смееше се тя.

— Точно по този начин постъпваме на Земята — казах аз. — Във всеки случай, така постъпват цивилизованите хора.

Отново избухна в смях. Не можех да разбера това. Но при цялата своя деликатност и чар тя все пак беше марсианка, а за жителя на Марс най-добрият враг е мъртвият враг. Всеки убит неприятел означаваше, че ще има за поделяне повече плячка за останалите живи.

Бях много любопитен какво в моите думи преди малко така я бе развълнувало и разсмяло и настоявах да ми го обясни.

— Не — каза тя. — Достатъчно е, че ти го каза и аз го чух. А когато най-после разбереш, вече няма да съм между живите. Това вероятно ще се случи, преди луната дванадесет пъти да обиколи Барсум, и помни, че съм слушала това и съм се смяла.

Нищо не разбирах, но колкото повече настоявах, толкова по-категоричен беше нейният отказ. Най-накрая видях, че няма да постигна нищо и се предадох.

Денят вече отстъпваше пред нощта. Разхождахме се по широка алея, осветена от двете луни, а Земята гледаше към нас с блестящото си зелено око. Имах усещането, че сме сами във Вселената и ми стана приятно.

Но студенината на марсианската нощ вече напомняше за себе си, затова с нех коприненото си наметало и покрих с него раменете на Дейа Торис. При това движение я докоснах с длани и в същия миг почувствах проникващ във всичките ми клетки трепет, толкова силен, колкото никога преди това не бях преживявал. Стори ми се, че Дейа леко наклони глава към рамото ми, но не бях сигурен. Знам единствено, че когато моята длан остана на рамото и малко по-дълго, отколкото е необходимо, тя не се отмести, нито пък реагира по някакъв друг начин. И така в мълчание се разхождахме по повърхността на този умиращ свят, а в гърдите поне на единия от нас се раждаше чувство — най-древното от всички, макар и винаги ново.

Обичах Дейа Торис. Това, което изпитах, докосвайки рамото ѝ, беше най-безпогрешното доказателство. Едва сега осъзнах, че съм я обичал от началото, от мига, когато нашите очи се срещнаха за първи път на площада в мъртвия град Корад.

СМЪРТЕН ДВУБОЙ

Исках веднага да ѝ кажа за чувствата си, но по-късно си помислих за безнадеждната ситуация, в която се намира. Аз бях единственият човек, който можеше да ѝ служи за опора и малко да смекчава тежестта на робството ѝ, да ѝ бъде защитник в обкръжението на хиляди врагове, които ще я заобикалят след завръщането ни в Тарк. Защо да ѝ причинявам допълнителна болка и да създавам още една причина за тъга, признавайки ѝ любовта, на която тя вероятно не беше готова да отговори с взаимност. Нейното положение още повече щеше да се усложни, а предположението, че би могла да си помисли, че се старая да използвам ситуацията, за да спечеля нейната благосклонност, ме накара да премълча всичко, което исках да ѝ кажа.

— Нищо ли няма да кажеш, Дейа? — запитах аз. — Може би вече искаш да се върнеш у дома?

— Не — каза тя. — Тук съм щастлива. Не знам защо, но винаги се чувствам щастлива и доволна, когато ти, чуждият човек, си с мен. В такива мигове ми се струва, че не ме заплашва никаква опасност и скоро ще се върна в двореца на моя баща и ще усетя прегръдката на силните му ръце и целувките на моята майка.

— Нима на Барсум хората се целуват? — запитах аз. Тя по моя молба ми обясни значението на тази непозната за мен дума.

— Да. Родителите, братът, сестрата... — отговори тя, а после добави с тих глас: — и любовниците...

— А ти, Дейа, имаш ли родители, братя, сестри?

— Да.

— А... любовник?...

Тя замълча, а аз напразно повтарях въпроса си.

— На Барсум мъжът не задава на жената въпроси — каза най-после Дейа, — а само на майката и на тази, за която се е борил и е победил...

— Но аз се борих... — започнах и си прехапах езика, съжалявайки, че някой не ми го откъсна преди това. Без да каже нито

дума повече, Дейа сне от раменете си моята пелерина, подаде ми я и с гордо вдигната глава тръпна към сградата, където живееше.

Не тръгнах след нея, гледах само дали ще стигне благополучно до входа. Заповядах на кучето да я придружи и се прибрах в своето жилище. После прекарах няколко часа, седейки потиснат на пода, и размишлявах за странните капризи на съдбата, която си играеше с нас — бедните, изгубени, смъртни същества.

Та, значи, това била любовта! Бях успял да се спася от нейните окови през годината на странстване из петте континента и заобикалящите ги морета. Изплъзвах се от ръцете ѝ, макар да познавах множество красиви жени, макар да попадах в благоприятни за това ситуации. Но не преставах да търся своя идеал. И ето сега се влюбих безумно в същество от друг свят, в някого, който може би прилича на мен, но не е абсолютно същия. Бях луд по жена, която се беше излюпила от яйце и вероятно щеше да живее хиляда години, жена, от народ със странни за нас обичаи. Влюбих се в жена, чиито надежди, удоволствия и разбирания за злото и доброто можеха така да се различават от моите, както моите от тези на зелените марсианци.

Да, необмислено бе от моя страна, но аз бях влюбен и макар да страдах повече от всеки, друг път, не бих заменил страданието си за всичките съкровища на Барсум. Такава е любовта и такива са влюбените винаги и навсякъде.

Дейа Торис беше за мен всичко, което е хубаво, добро, благородно, съвършено. Вярвах в това от цялото си сърце, до дъното на душата си, както през онази нощ, когато седях на купищата коприна в изоставения град Корад, а по-близката луна на, Барсум плуваше по небето на запад, спускайки се към хоризонта и хвърляйки бледа светлина върху древните мозайки от злато, мрамор и скъпоценни камъни в моята стая, така и сега, когато седях до бюрото си в малкия кабинет, чиито прозорци гледаха към река Хъдзън. От онзи миг изминаха вече двадесет години — през първите десет живях и се борих до Дейа Торис и нейния народ, а следващите бяха вече само живот със спомени.

Утрото на нашето отпътуване за Тарк беше ясно и горещо, като всички утрини на Марс с изключение на шестте седмици, през които се топи ледът на полюсите.

Открих Дейа Торис в тълпата от заминаващи коли, но тя се обърна с гръб към мен, без да каже нито дума. Забелязах, че лицето ѝ се покри с гъста, червенина. Можех да кажа, че съм я обидил, без да искам, че не съм си давал сметка за това, какво говоря, го аз също мълчах, с типичната за любовта липса на логика. А може би тогава щях да постигна поне примирие, някакво половинчато подобрене на положението. Кой знае...

Тъй като се чувствах задължен да се грижа за нейното удобство, погледнах във вътрешността на колата и започнах да оправям коприната и кожите, на които седеше Дейа. И в същия миг бях поразен от това, че единият ѝ крак бе прикован с тежка верига за канатата на колата;

— Какво значи това? — извиках аз, обръщайки се към Сола.

— Саркоя смята, че така ще бъде по-добре — отговори Сола с такъв израз на лицето, който показваше, че и на нея самата това ѝ е неприятно.

Разгледах внимателно веригата и забелязах, че е заключена със солиден катинар.

— Къде е ключът? — извиках аз. — Дай го веднага!

— Саркоя го взе със себе си — отговори Сола.

Без да губя време, намерих Тарс Таркас. С всички сили протестирах срещу жестокостта, с която се отнасяха към Дейа Торис, жестокост, която в моите влюбени очи, колкото повече говорех, приемаше все по-големи размери.

— Джон Картър — бавно каза Тарс Таркас, — ако някога ти и Дейа Торис решите да бягате, сигурно ще се опитате да го направите по време на това пътуване. Ние знаем, че без нея ти няма да тръгнеш. Доказа, че си забележителен воин, заради което не искаме да ти слагаме верига; решихме да ни задържим и двамата по един по-прост, но осигуряващ безопасността на всички ни начин. Аз свърших.

Разбрах, че е убеден в правилността на взетото решение и всякакви опити да бъде отклонен от него са напразни. Все пак поисках да вземе ключа от Саркоя и да ѝ забрани в бъдеще да се приближава до Дейа Торис.

— Длъжен си да направиш за мен поне това, Тарс Таркас, заради приятелското чувство, което изпитвам към теб.

— Приятелско чувство!?! — повтори той. — Няма такова нещо, Джон Картър. Но все пак ще направя това, за което ме молиш. Ще заповядам на Саркоя да престане да безпокои момичето, а с ключа ще се заема лично аз.

— А може би ще натовариш с тази отговорност мен? — запитах аз е усмивка.

Той дълго и внимателно гледа към мен.

— Ако дадеш дума, че нито ти, нито Дейа Торис няма да се опитвате да избягате, докато не стигнем до двореца на Тал Хайус, можеш да получиш ключа и да хвърлиш веригата, която приковава момичето, в река Исс.

— Може би ще бъде по-добре, ако ти задържиш ключа, Тарс Таркас — отговорих аз след кратък размисъл.

Усмихна се и не каза нищо повече, но още същата нощ, по време на една от почивките, забелязах, че тихичко се приближи към Дейа Торис и сне веригата от крака ѝ.

Под обвивката от жестокост и безразличие в характера на Тарс Таркас имаше нещо, което той се стараеше да прикрие, може би дори да превъзмогне. Навярно това бяха остатъци от някакви положителни качества, които, често връщайки се в съзнанието му, показваха по какъв страшен начин живеят той и неговите съплеменници.

Отивайки към колата на Дейа Торис, минах покрай тази на Саркоя. Изпълненият с яд поглед, който тя ми хвърли, беше най-хубавият подарък, който получих от много дни, насам. Как само ме мразеше тя! Толкова явно и осезаемо, че буквално можеше да ме съсече с меч.

След няколко минути забелязах, че Саркоя разговаряше с един воин на име Дзад — огромно, лениво и невероятно силно животно — истински звяр. Принадлежеше към онези, които още не са убили някого от вождовете и спадаха към „о мад“ — т.е. воините, имащи право само на едно име. Второто си име можеха да получат едва с накитите, снети от тялото на убития вожд. На този именно обичай дължах двете си нови, марсиански имена — някои се обръщаха към мен с Дотар Сюйат, което представляваше комбинация от първите имена на вождовете, чиито отличия носех след схватките си с тях.

Дзад поглеждаше от време на време към мен, докато Саркоя явно се стараеше да го склони да направи нещо. Тогавя не обърнах

внимание, но на следващия ден имах сериозен повод да си спомня техния разговор, а в същото време да осъзная докрай каква страшна омраза изпитваше Саркоя към мен и на какви деяния беше способна, за да си отмъсти на всяка цена.

И тази вечер Дейа Торис не ме удостояваше с никакво внимание и макар на няколко пъти да се обръщах към нея произнасяйки името ѝ, не само че не ми отговори, но дори и само с едно помръдване на веждата си не даде да се разбере, че забелязва моето съществуване. Отчаян, направих това, което на мое място биха направили повечето влюбени — реших да разпитам някое доверено лице. В дадения случай това беше Сола. Открих я в друга част на лагера.

— Какво става с Дейа Торис? — развълнувано запитах аз. — Защо не иска да разговаря с мен?

Сола се учуди, такова странно поведение на двама души беше за нея необяснимо. Но и нямаше как да го разбере.

— Казва, че ти си я разсърдил. И не споменава нищо повече по този въпрос с изключение на това, че е дъщеря на Джед и внучка на Джедак, а е била оскърбена от същество, недостойно да чисти, зъбите на сорока на нейната баба.

За секунда се замислих върху тези думи и накрая запитах:

— Какво е това „сорок“?

— Соракът е малко животинче с големина колкото моята длан, което червените марсианци държат за развлечение.

Значи аз не бях достоен да чистя зъбите на котката на нейната баба! Дейа Торис сигурно няма прекалено добро мнение за мен. Но от друга страна не можах да се въздържа от смеха, който ме напуши, чувайки тези думи — странни и едновременно с това толкова познати, толкова земни. Изведнъж някъде в мен се обади потисканата досега тъга по дома; думите на Дейа твърде много напомняха на нашенското „не е достоен да ѝ чисти обувките“.

Започнах да мисля за друго. Какво ли правят моите близки на Земята? Не бях ги виждал вече от много години. Във Виржиния живееше семейство Картър, то твърдеше, че съм техен близък роднина — от страна на единия от дядовците им. Навсякъде минавах за двадесет и пет или тридесетгодишен мъж и фактът, че съм нечий дядо, ми се струваше пълна безсмислица, още потече, че твърде често се чувствах и се държах като хлапак.

В това семейство, имаше две деца. Много ги обичах, а те смятаха, че на Земята няма друг такъв чудесен човек като техния чичо Джек. Лицицата им изплуваха пред мен и, вдигайки очи към обляното от лунна светлина небе на Барсум, почувствах че така ми е мъчно за тях — като за никого друг досега. Моята природа на скитник ме гонеше от място на място и всъщност не знаех истинския смисъл на понятието „бащин дом“. За мен то се свързваше винаги с големия салон в дома на Картърови. Сърцето, ме теглеше към този салон, зовеше ме да избягам оттук, от тези студени и враждебни същества, сред които бях захвърлен по някаква странна приумица на съдбата. Ако поне, Дейа Торис беше по-мила към мен! Но за нея бях само същество от нисш ранг, някой, който не е достоен дори да чисти зъбите на котката на баба й. За щастие в мен отново заговори чувството, за хумор и аз, смеейки се, се омотах в кожата и коприната и заспах там, където се намирах, на полето, заляно от блясъка на чуждата луна.

На следващия ден вдигнахме лагера много рано и не спряхме за почивка чак до свечеряване. Еднообразието на пътуването бе нарушено от две събития. Към обяд забелязахме някъде далеч напред от дясната ни страна нещо, което, приличаше на инкубатор. Лорказ Птомел заповяда да се провери това. Тарс Таркас взе със себе си дванадесет воители, между които и мен, и ние препуснахме по мекия килим на мъха към постройката.

Това наистина беше инкубатор, но заложените в него яйца имаха много по-малки размери от ония, които видях първия ден на Марс.

Тарс Таркас скочи от „коня“ си и огледа всичко внимателно. После заяви, че инкубаторът е на зелените хора от Вархун и че циментът, с който е бил уплътнен, още не е успял да изсъхне.

— Изпреварили са ни с един ден път — каза той й на жестокото му лице пламна жаждата за битка.

Воините бързо се справиха с инкубатора. Разрушиха входа и няколко от тях, като се вмъкнаха вътре; с късите, си мечове унищожиха съдържанието му. По време на ездата запитах Тарс Таркас дали тези вархунианци, чиито яйца току-що унищожихме, не са по-ниски, отколкото хората от Тарк.

— Забелязах, че техните яйца са значително по-дребни от тези в нашия инкубатор — добавих аз.

Обясни ми, че яйцата на хората от Вархун току-що били заложени, и през петгодишното си пребиваване в инкубатора ще растат, докато най-после, малко преди да се излюпят, достигнат размерите на тези които бях видял. Едва сега, си обясних как жените на зелените марсианци успяват да снесат такива яйца, от които по-късно се излюпват същества, високи по четири фута. Както в действителност се оказа, току-що снесеното яйце на марсианката е само малко по-голямо от яйцето на земната патица, а понеже не започва да расте, докато не попадне под въздействието на слънчевите лъчи, вождовете нямат никакви проблеми с пренасянето на яйцата от подземията в инкубаторите.

Скоро след това събитие спряхме, за да позволим на животните малко да си починат. По време на почивката се случи другото произшествие. Тъкмо бях зает с пренасянето на амунициите от един от моите тоати на друг, когато се приближи Дзад и без да каже нито дума, удари с меч си животното.

Нямаше нужда да поглеждам в справочника по марсианска етикеция, за да знам как да реагирам. Бях така ядосан, че е труд се удържах да не измъкна пистолета и да го застрелям на място, но той ме очакваше с меч в ръка и не ми оставаше нищо друго, освен да започна схватката със същото оръжие, което той беше избрал. Сред марсианците се допуска в двубоя употребата и на по-малко ефикасни оръжия от това, с което си служи противникът. Тоест, аз можех да си послужа, ако искам с къс меч, кинжал, брадва или дори с юмруци, но няхах право да употребя огнестрелно оръжие или друго копие.

Избрах същото оръжие, което и той, защото знаех, че неведнъж се беше хвалил колко добре умее да си служи с него. Искан да го победея, доколкото това е възможно, с неговото собствено оръжие.

Схватката започна малко по-късно, продължи доста време и стана причина тръгването ни да се отложи. Цялото племе се събра около нас и ни остави свободно пространство с диаметър около сто стъпки. В началото Дзад се мъчеше да ме смачка, като побеснял бик вълка, но бях значително по-бърз от него и избягвах атаките му. Отскачах встрани. Всеки път, когато пробягваше край мен, го удрях с меч по крака или гърба. Скоро той вече обилно кървеше от пет, или шест дребни рани и няколко драскотини, които му нанесох, но не можех да се приближа на достатъчно разстояние, за да го рана по-

сериозно. После той промени тактиката и се стараеше с умение да постигне това, което не можеше с груба сила и ако не ми помогна по-малкото привличане, благодарение на което бях по-издръжлив и половък от него, щях да изпитвам огромни трудности в усилието си да му, бъда достоен противник.

Известно време се въртахме в кръг, без да си причиняваме никакви сериозни вреди. Дългите, прави и тънки острия на нашите мечове блестяха на слънцето и при всеки сблъсък нарушаваха с дрънкането си царящата наоколо тишина. Най-после Дзад, сигурно давайки си сметка, че се изморява по-бързо от мен, се осмели да започне решителната атака и да завърши борбата с победа. В момента, в който той тръгна, в очите ми блисна ослепителният, блясък на Слънцето. За миг престанах да виждам и се постарях да избягвам пипнешком острието — имах чувството, че то виси буквално над мен. Можех само отчасти: внезапно почувствах остра, болка в лявото рамо. Когато си възвърнах способността да виждам и вдигнах очи, за да определя положението на моя противник, зарадвах се въпреки раната, получена вследствие на краткотрайното ми ослепяване. На една от колите стояха Дейа Торис, Сола и Саркоя. Наблюдавах битката над главите на другите. В момента, в който ги видях, Дейа Торис се хвърляше към Саркоя като тигрица, за да изтръгне от ръцете ѝ някакъв предмет — нещо, което, падайки, блясва на слънцето. Веднага разбрах по какъв начин съм ослепен така внезапно в мига, който можеше да реши цялата схватка. Така Саркоя искаше да ме убие, без да ми нанася смъртоносен удар със собствените си ръце. По-нататъшното развитие на нещата върху колата можеше да ми струва живота, защото заради тях почти забравих за Противника си. Миг след като Дейа изби огледалцето от ръцете ѝ, Саркоя, с изкривено от злоба лице, извади нож и се насочи с него към червеното момиче. И тогава Сола, нашата окъпа Сола, се хвърли между тях и забелязах, че широкото острие се забива в гърдите ѝ. Нищо повече не видях, защото трябваше да се заема с Дзад, той отново ме нападна. Но през цялото време си мислех за това, което стана на колата.

Много пъти връхлитахме един върху друг и се оттегляхме назад, докато, най-после марсианецът ми нанесе удар, който не можех нито да избягна, нито да парирам. Чувствайки острието почти до моята

гръд, аз се хвърлих към него с насочен напред меч, всичко около мен се завъртя, после притъмня и безсилен се отпуснах на земята.

СОЛА МИ РАЗКАЗВА ЗА СВОЯ ЖИВОТ

Когато дойдох на себе си, сетивата ми бяха все още притъпени, но за щастие само за секунди. Бързо се изправих на крака, потърсих меча си. И го видях — стърчеше забит чак до дръжката в зелената гръд на Дзад. Марсианецът лежеше на килима, от мъх и беше мъртъв като камък. Усетих болка и забелязах, че от моята гръд стърчи неговият меч. За късмет, хвърляйки се към него, обърнал съм се малко настрани и острието е минало отстрани, пронизвайки само кожата и мускулите на някои ребра. Раната ме болеше, но не беше опасна.

Изтеглиха меча, прибрах и своя и като се обърнах с гръб към трупа, тръгнах несигурно напред — целият оболял, капнал от умора и изпълнен с отвращение — към колите, на които пътуваше моята свита и плячката ми. Съпровождаха ме пълни с одобрение възгласи, но това никак не ме засягаше.

Отслабнал и облян в кръв, стигнах до моите жени. Свикнали с такива случаи, те ме превързаха, сложиха на раните някакви непознати за мен мехлеми и лекарства, лекуващи почти всички телесни повреди, освен най-тежките. Дай на марсианската жена шанс и смъртта трябва да се оттегли. Заеха се с мен така успешно, че скоро вече не чувствах последиците от нанесения ми удар, освен отмаляването поради загубата на кръв и леката болка около раната. Рана от този тип, лекувана по земните начини, сигурно щеше да ме задържи в леглото поне няколко дни.

Щом ме превързаха, побързах да отида до колата на Дейа Торис, близо до която намерих Сола с превързана гръд, но се чувстваше сравнително добре, защото ножът на Саркоя улучил един от металните накити и се плъзнал, предизвиквайки само повърхностно нараняване на кожата.

Забелязах, че Дейа Торис лежи на колата, обърната с гръб към нас, а деликатното ѝ тяло се разтърсва от ридания. Не усети моето идване, защото стояхме на известно разстояние от колата.

— Какво се е случило? Да не би да е ранена? — запитах аз, посочвайки я с глава.

— Не — отговори Сола. — Мисли, че си убит.

— И че котката на нейната баба няма да има чистач на своите зъби — добавих аз с усмивка.

— Мисля, че не си справедлив към нея, Джон Картър, — каза Сола. — Не разбирам нито теб, нито нея, но не вярвам жена, в чиито жили плува кръвта на десет хиляди джедаци, да изпада в отчаяние от смъртта на някого, когото смята за недостоеен за себе си, нито от смъртта на когото и да било, освен ако това, е човек, който е спечелил нейното сърце. Тя е от много горда, но и много справедлива раса и ако с нещо си я обидил, няма да те забелязва, докато си жив, но ще те оплаква след смъртта ти. На Барсум сълзите са толкова рядко явление — продължи Сола, — че всъщност ми е много трудно да те разбера. През целия си досегашен живот освен Дейа Торис съм видяла само две жени да плачат. Едната от тях плака от отчаяние, а другата — от злоба. Първата беше майка ми — плака, преди да я убият, а другата — Саркоя, плака днес, когато я отдръпнаха от мен.

— Твоята майка ли? — извиках аз. — Но, Сола, ти не си познавала своята майка!...

— Познавах я. И баща си също. Ако искаш да чуеш една странна, небарсомианска история, ела тази нощ при нашата кола. Ще ти разкажа което още никога не съм споделяла с никого. Дадена е вече заповед за тръгване — трябва да вървиш.

— Ще дойда — обещах аз. — Не забравяй да кажеш на Дейа Торис, че съм жив и се чувствам добре. Няма да ѝ се натрапвам, но не ѝ казвай, че съм видял как е плакала. Ако пожелае да говори с мен, кажи ѝ, че съм на нейните заповеди.

Сола се изкачи на колата — тя тъкмо заемаше място в колоната. Метнах се на тоата и препуснах към отряда, който трябваше да осигурява тила на кервана; застанах близо до Тарс Таркас.

Разгърнати в дълга верига сред жълтия пейзаж ние представлявахме впечатляваща и зловеща картина. Двеста и петдесет цветни, богато украсени коли, предвождани от около двеста воители и военачалници, яздещи по петима в редица, всяка петорка на около сто ярда от другата. Най-отзад, зад колите, яздеше почти същото количество воители, подредено по същия начин. Всеки от фланговете се

охраняваше от около двадесетина ездачи, а в огромния квадрат, образуван от охраняващите колоната воители, яздеха свободни петдесет допълнителни животни, наречени зитидари, и няколкостотин тоата.

Блестящите на слънцето с метали и скъпоценностите си накити на мъжете и жените, не по-малко живописната украса на тоатите и зитидарите, ярките цветове на великолепните коприни, кожи и пера придаваха на кервана някаква варварска прелест, при вида на която всеки източноиндийски набаб би позеленял от завист. Доста широките колела на колите и меките възглавнички на лапите на животните позволяваха да се придвижваме по дъното на пресъхналото море в пълна тишина — като безкрайна колона от духове, и след нас не оставаше никаква следа. Това беше първата огромна кавалкада от хора и животни, след която не се вдигала облаци прах. На Марс всъщност прах няма, може би само с изключение на обработваемите земи, но дори и там той е почти незабележим поради липсата на силни ветрове.

След вечерята, която се състоеше от нещо като сирене и растително мляко, намерих Сола. Тя работеше на светлината на факлите амуницията на едно от животните на Тарс Таркас. Когато приближих, вдигна глава и на лицето ѝ се изписа неподправена радост.

— Радвам се, че дойде — каза тя. — Дейа Торис вече спи и аз се чувствам малко самотна. Хората от моето племе ме избягват, защото твърде много се различавам от тях. Това ми създава трудности, принудена съм да живея сред тях и понякога много ми се иска да съм истинска марсианска жена, лишена от чувства и надежди. Обещах да ти разкажа моята история или по-скоро историята на моите родители. Съдейки по това, което знам за теб и обичаите на твоята раса, мисля, че тази история няма да ти се стори нито странна, нито изключителна, но дори и най-дълго живелите зелени марсианци не си спомнят друга подобна история, а и в легендите не са чак толкова много... Слушай...

Моята майка била твърде ниска и дребна, за да ѝ бъде позволено да поеме върху себе си задълженията на майчинството. Нашите вождове на първо място обръщат внимание на ръста. Характерът ѝ също така не бил чак толкова студен и суров, колкото у повечето зелени жени. Не обичала твърде многолюдните компании, често се разхождала сама из пустите улици на Тарк или се изкачвала на близките хълмове и сядала сред покриващите ги диви цветя. И тогава

размишлявала и си мечтала за нещо, което, както ми се струва, днес само аз мога да разбера. Та нали съм нейна дъщеря.

И точно там, на хълмовете, срещнала един млад воин. Неговото задължение било да пази пасящите тоати и зитидари да не се отдалечават много. В началото майка ми и воинът разговаряли за неща, които засягали цялата таркийска общност, но постепенно започнали да се срещат все по-често и вече не толкова случайно. Техните разговори започнали да се въртят около тях двамата, предпочитанията, амбициите и надеждите им. Тя вече му имала доверие и затова споделила с него отвращението си от жестокостта, характерна за нашата раса, от страшния, лишеи от любов живот, който трябва да водят. Очаквала, че той ще я порицае, ще започне да крещи. Но вместо това я прегърнал и я целунал. Цели шест години двамата пазили в тайна своята любов. Моята майка принадлежала към свитата на великия Тал Хайус, а нейният любим бил обикновен войник, носещ само собствените си накити. Ако вождовете откриели това отстъпление от обичаите на Тарк, двамата трябвало да изкупят вината си на арената в присъствието на Тал Хайус и събраните тълпи.

Яйцето, от което съм се излюпила аз, било скрито под голям стъклен похлупак на върха на най-високата и най-труднодостъпната от полуразрушените кули на стария Тарк. Останало там цели пет години, необходими за инкубацията, а майка ми веднъж в годината отивала да провери дали всичко е в ред. Не искала да идва по-често, давайки си сметка, че това се смята за престъпление и се страхувала, че всяка нейна крачка е следена. През това време баща ми спечелил голямо уважение като воин и получил правото да носи накитите на няколко вождове. Любовта му към майка ми ни най-малко не намалявала, а единствената му амбиция била да придобие такова положение, което ще му позволи да снесе накитите от мъртвото тяло на Тал Хайус, а след това, като владетел на Тарк, да съобщи на всички за връзката си с моята майка и с правото на своята власт да защити детето си. В противен случай то би трябвало да бъде убито веднага след изливането на истината на бял свят. Това била лудешка мечта — за пет кратки години да извоюва позиция, позволяваща да се отнемат накитите на Тал Хайус, но баща ми се издигнал твърде бързо и скоро бил вече един от важните членове на съвета на Тарк. Но един ден надеждата му да осъществи бързо мечтата си — да защити майка ми и мен, се разсеяла.

Получил заповед да тръгне с отряд воини далеч на юг, до покритите с лед области, да нападне живеещите там хора и да им отнеме кожата. Зелените барсумианци са постъпвали винаги по този начин — нападнали са другите и са им отнемали придобитото със собствен труд.

Нямало го цели четири години, а когато най-после се върнал, от три години вече всичко било свършено. Почти година след неговото заминаване и малко преди връщането на групата, която трябвало да доведе децата, излюпили се в общия инкубатор, яйцето се пукнало. Майка ми все така продължавала, да ме крие в кулата и ме посещавала нощем, обкръжавайки ме с любов, от която обикновеният обществен живот би лишил и двете ни. Надявала се, че след завръщането на групата от инкубатора ще успее да ме включи, в числото на, децата, предназначени за двореца на Тал Хайус, и по този начин да избегне съдбата, която неумолимо щяла да ни сполети, след като се открие, че са нарушени древните традиции на зелените марсианци.

Твърде бързо ме научи на езика и обичаите на нашата раса и една нощ ми разказа историята, която сега чуваш от мен. Предупреди ме също така да запазя всичко в най-дълбока тайна и да бъда извънредно предпазлива, когато се намеря сред другите деца. Трябваше да се пазя, за да не може никой да разбере, че съм по-напреднала в образованието от другите, трябваше да внимавам с нито един свой жест да не издам в присъствието на другите привързаността към майка си, нито дори, че познавам своите родители. После ме прегърна и ми прошепна на ухото името на моя баща.

Изведнъж в тъмнината на стаята на върха на кулата нахлу ярка светлина и ние видяхме Саркоя, стояща на прага с втренчени в моята майка очи, пълни с омраза и злорадство. Потоците от ругатни, които миг по-късно започнаха да се сипят от нейната уста, пронизаха и смразиха младото ми сърце. Ясно беше, че е чула всичко, за което си говорихме. Тя отдавна подозирала моята майка, тъй като забелязала, че почти всяка нощ изчезва от своята стая за цели часове. И най-после успяла да я проследи.

Не знаеше само, че майка ми успя да ми прошепне името на моя баща. Сигурно не беше чула това, защото непрекъснато повтаряше, че майка ми трябва да издаде името на съучастника в престъплението. Но нито една ругатня, нито една заплаха не дадоха резултат. За да ме

запази от безмилостните изтезания, майка ми излъга. Каза, че не е открила това дори на собственото си дете. Най-после Саркоя си отиде, за да съобщи на Тал Хайус за своите разкрития. Тогава майка ми ме скри сред коприните и кожите, с които беше облечена, за да се предпази от нощните студове, излезе на улицата и тръгна на юг към границите на града. Искаше да стигне до човека, когото не можеше да моли за закрила, защото това щеше да го издаде, но преди смъртта си искаше поне още веднъж да го види. Бяхме вече близо до южните краища на Тарк, когато откъм единствения проход през хълмовете, който водеше до вратите на града, до нас достигна пъхтенето на тоатите, ръмженето на зитидарите и повтарящо се от време на време дрънчене на метал. Тези звуци подсказваха приближаването на голям отряд. В първия момент майка ми помисли, че се връща баща ми, но вродената подозрителност на таркийците я възпря да изтича насреща му.

Оттегли се в сянката на някаква врата и зачака приближаването на шествието, което скоро навлезе в алеите и се разпиля в безпорядък, изпълвайки цялото пространство от стена до стена. Щом първите коли минаха покрай нас, по-малката луна се показа иззад покривите и обля с бледата си светлина цялата околност. Майка ми се оттегли още по-навътре в сянката на своето скривалище и се убеди, че това не е отрядът на моя баща, а керванът с децата от инкубатора. Мигновено взе решение. Изчака една от големите, коли да мине близо до нашето скривалище, вмъкна се в нея и се скри в сянката на високата каната, притискайки ме здраво до гърдите си.

Вече знаела това, което аз тогава не съм и подозирала — че никога повече няма да, може да ме прегърне и дори няма да имаме възможност да се видим. На площада в общата бъркотия ме присъединила към другите деца и заедно с тях бях заведена в голяма зала и нахранена от една от намиращите се там жени. На следващия ден ни разпределиха по свитите на отделните вождове.

Повече не видях майка си. Била затворена по заповед на Тал Хайус. Подложили я на най-ужасни изтезания, за да изтръгнат от нея името на моя баща. Но тя мълчала през цялото време и най-после, по време на някакво особено жестоко изтезание, умряла, съпроводена със смях от Тал Хайус и неговите подчинени вождове.

По-късно научих как им е казала, че ме е убила и хвърлила тялото ми на белите маймуни, за да ме предпази от мъките, които е преживяла тя. Само Саркоя не ѝ повярвала и до ден-днешен аз чувствам, че тя подозира какъв е моят истински произход, но не се осмелява да повдигне този въпрос, защото се досеща кой е баща ми.

Аз бях там, когато Тал Хайус разказваше историята на майка ми на моя баща след завръщането му от наказателната експедиция. Дори и само с най-леко помръдване на веждата баща ми не издаде своите чувства, но и не се смя, когато развеселеният Тал Хайус описва последните мигове на нейните страдания. Оттогава той е един от най-жестоките хора и аз с нетърпение чакам мига, когато ще стъпи с крак на трупа на Тал Хайус. Сигурна съм, че изчаква само удобния случай, за да си отмъсти по най-жесток начин и че любовта, пламнала в гърдите му преди близо четиридесет години, днес е също толкова силна, колкото и тогава. В това съм също така сигурна, както че сега седим на брега на този древен, пресъхнал океан в нощта, когато всички разумни хора отдавна спят.

— Кажи ми, Сола, твоят баща не е ли сега тук с нас? — запитах аз.

— Да — каза тя, — но не знае коя съм аз. Не знае също така кой тогава съобщи на Тал Хайус за майка ми. Само аз знам името на моя баща и само Тал Хайус, аз и Саркоя знаем кой причини смъртта на жената която обичаше.

Сола замълча за секунда и потъна в спомените си за своето страшно минало, а аз със съчувствие си мислех за тези нещастни същества, обречени от безсмислените, жестоки обичаи на живот, изпълнен с бруталност и омраза.

— Джон Картър — обади се най-после Сола, — ако някога истински човек е стъпвал по студената, мъртва повърхност на Барсум, това си ти. Знаем, че мога да ти се доверя и искам да ти открия името на моя баща, без да поставям никакви условия. Може би това разкритие някога ще бъде от полза за някого — за него, за теб, за Дейа Торис или за мен. Когато решиш, че е настъпил удобният момент и че това е най-доброто, което можеш да направиш, кажи го на глас и пред всички. Вярвам ти, защото знам, че над теб не тежи клетвата за абсолютното и безогледното говорене на истината, че си способен дори да излъжеш,

ако лъжата може да освободи другите от страданията и тъгата. Мой баща е Тарс Таркас.

ЗАМИСЛЯМЕ БЯГСТВО

По време на по-нататъшното ни пътуване към Тарк не се случи нищо особено. Вървахме още двадесет дни, пресякохме две пресъхнали морета, преминахме покрай няколко разрушени града, по-малки от Корад. На два пъти минахме край прочутите марсиански водни пътища, наречени от земните астрономи „каналі“. Когато приближавахме към някой от тях, най-напред изпрацахме на разузнаване някой воин, снабден с мощен полеви бинокъл, да провери дали наблизко няма никакви големи подразделения на червените марсианци. След това приближавахме на възможно най-късото разстояние, по все пак се държахме достатъчно далеч, за да можем да се защитим в случай, че някой ни забележеше. Очаквахме нощта и в тъмното внимателно се приближавахме до ивицата обработваема земя, намирахме един от многобройните пътища, който пресичаше тези терени на равни интервали и се прехвърляхме на полето от другата страна на „канала“. Първото от тези форсирания ни отне пет часа, а следващото — цяла нощ. Денят ни завари, когато напускахме преградените с високи зидове обработваеми площи. Пътувахме по тъмно и не можах да видя кой знае какво. Но все пак от време на време по близката луна, бързо пресичайки небето на Барсум, измъкваше от мрака заобиколените от стени полета и ниски постройки, много приличащи на земни ферми. Там растяха множество дървета, старателно поддържани, като някои от тях бяха невероятно високи. Затворените в оборите животни усещаха нашето присъствие и ни посрещаха с ръмжене и похъркване.

Само веднъж видях човек. Сигурно бе заспал край пътя, защото, щом приближих към него, се надигна на лакът, погледна към мен, после към приближаващия керван, скочи на крака и като луд се втурна да бяга напред, прескочи близката ограда с ловкостта на изплашен до смърт. Таркийците не му обърнаха никакво внимание — не бяха тръгнали на война. Можех да съдя, че са го забелязали само по това, че

ускориха крачката към неголямата, тясна пустиня, зад която започваше вече царството на Тал Хайус.

По време на цялото пътуване не размених с Дейа Торис нито дума. Тя не ми даваше да разбере, че ще бъда приет с радост в нейната кола. От друга страна, моята глупава гордост ме караше да се въздържа от първата крачка. Струва ми се, че умението на мъжа да постъпва с жените е обратнопропорционално на смелостта му в отношенията с другите мъже. Често се случва изнеженият слабак да е по-способен да възбуди възхищение, и да очарова нежния пол от някой по-силен и по-смел, който без страх се изправя срещу хилядите опасности, но когато се срещне с хубава жена, се крие в ъгъла като изплашено дете.

Точно тридесет дни след моето пристигане на Марс ние влязохме в древния град Тарк, построен от отдавна измрял народ — хора, на които тази зелена глутница беше откраднала дори името. Числото на зелените таркийци днес е около тридесет хиляди, те са разделени на двадесет и пет племена. Всяко от тях има свой джед и няколко вожда от по-нисък ранг, но всички са подчинени на Тал Хайус, джедак на Тарк. Пет от тези племена живеят в град Тарк, а останалите са разпръснати из другите, изоставени от древните марсианци градове, намиращи се на територията, управлявана от Тал Хайус.

На големия централен площад пристигнахме в ранния следобед. Нашето завръщане не предизвика голям интерес, нямаше шумно приветстващи ни тълпи. Тези, които случайно се намираха наблизо, поздравяваха своите познати мъже и жени, подвиквайки имената им, но щом се разнесе вестта, че керванът е докарал със себе си двама пленници, любопитството събра на площада голяма тълпа от хора.

Определиха ни местата за живеене и остатъка от деня прекарахме в подреждане на жилищата. Сградата, в която щях да живея, се намиреше в южния край на площада, непосредствено при входа на широката алея. По нея дойдохме от вратите на града. Заемах цялата сграда. Архитектурата, тъй прекрасна в Корад, тук ставаше още по-хубава, доколкото това е възможно. Украсата на стените в моето жилище беше достойна за дворците на земните императори, но за тези странни същества не означаваше нищо — тях ги интересуваха само размерите на стаите — колкото по-големи, толкова по-добре.

Тал Хайус също живееше в нещо, което някога е било обществено достояние — най-голямата сграда в града, но съвършено неподходяща за палат на владетел. Следващата по големина сграда се обитаваше от Лорказ Птомел, по-нататък следваше жилището на джед с по-нисък ранг и така нататък, и така нататък, според мястото на всеки от петимата джеди в йерархията. Воините живееха заедно с вождовете, към чиято свита спадаха, или, ако искаха, можеха да си потърсят жилище в някоя от хилядите незаселени сгради, намиращи се в квартала, определен за тяхното племе. Бяха длъжни да се ограничават в рамките на квартала, в който живееше племето. Изключение правеха само джедите — можеха да живеят в някоя от сградите, обърнати с лице към площада.

Когато най-после подредих своето жилище, или по-точно ми омръзна да наблюдавам подреждането, навън вече притъмня. Излязох с намерение да потърся Сола и Дейа. Бях решил най-после да си поговоря с моята принцеса и да я убедя, че ще намеря някакъв начин да ѝ помогна в бягството, а докато настъпи подходящия миг, трябваше да се помирим. След дълго безуспешно търсене най-после, когато слънчевият диск вече се скри зад хоризонта, забелязах ужасната глава на Вул да стърчи над перваза на един прозорец на сградата от другата страна на улицата, на която живеех.

Без да чакам специална покана, изтичах по стълбите до втория етаж и влязох в голямата стая. Вул, зарадван, че ме вижда, се хвърли към мен и за малко да ме събори на пода с тежестта на своето тяло. Същевременно разтвори устата си от ухо до ухо, показва всичките си три реда зъби, сякаш от радост имаше намерение да ме глътне.

Успокоих го малко, огледах се наоколо, стараейки се да открия Дейа Торис в сгъстяващия се мрак. Не забелязах никого и нетърпеливо започнах да произнасям името ѝ. В отговор от ъгъла на стаята към мен достигнаха някакви звуци, приближих се към тях, видях Дейа, увита цялата в кожи и коприна седнала в едно старинно кресло. За миг останах мълчалив. Най-после тя стана и, гледайки ме право в очите, запита:

— Какво желае Дотар Сойат от Дейа Торис, своята затворничка?

— Не знам с какво съм те обидил, Дейа — започнах аз. — Защо така се отнасяш към мен? Ти, която исках да защитавам и на която мечтаех да служа. Ако ме презираш, ще трябва да свикна с това, но все

пак трябва да ми помогнеш малко в осъществяването на плана за твоето бягство, ако то изобщо е възможно. Този път обаче това не е молба, а заповед. Когато отново бъдеш в безопасност в двореца на твоя баща, ще постъпиш с мен, както пожелаеш, но до този ден аз съм твой господар и трябва да ми се подчиняваш.

Тя гледа към мен дълго и внимателно и аз си помислих, че може би вече няма да бъде толкова сурова към мен.

— Отлично разбирам твоите думи — отговори най-после Дейа, — но не разбирам самия теб, Дотар Сойат. Ти си някаква странна смесица от дете и мъж, от грубиян и благороден човек. Много бих искала да мога да чета в твоето сърце.

— Погледни в краката си, Дейа и там ще намериш моето сърце. Лежи в тях така, както онази нощ в Корад, и така ще лежи винаги. Бие само за теб и единствено смъртта може да промени това, усмирявайки го завинаги.

Направи крачка към мен, протегнала ръце в тъмното, сякаш търсеше нещо пипнешком.

— Какви мисли криеш, Джон Картър? — прошепна тя. — Какво всъщност искаш да ми кажеш?

— Обещах си да не ти казвам нищо, поне докато си в робство при зелените хора. През последните двадесет дни, виждайки какво е твоето отношение към мен, мислех, че никога няма да мога да ти кажа това. Аз съм твой, Дейа, с цялата си душа и тяло и искам да ти служа, да се боря за теб и да умра за теб. В замяна те моля само да не отговаряш на думите ми до деня, когато се намериш, в безопасност при своите близки, и ми обещаеш, че — без оглед на това, какви чувства изпитваш към мен — няма да се влияеш от тях. Предлагам ти моите услуги от чисто егоистични подбуди, тъй като да ти служа е за мен най-голямото от всички възможни удоволствия.

— Ще уважа твоето желание, Джон Картър, защото разбирам причините за него. Приемам услугите ти и с удоволствие ще се подчинявам на заповедите ти. Отсега нататък твоята дума ще бъде за мен закон. За втори път те обидих в мислите си и за втори път те моля да ми простиш.

По-нататъшния ни разговор прекъсна влизането на сърдитата Сола. Обичайната ѝ деликатност и спокойствие бяха изчезнали.

— Онази отвратителна Саркоя е била при Тал Хайус — извика тя, — и от това, което чух на площада, следва, че нито един от вас не може да разчита на милост от негова страна.

— Какво се говори? — запита Дейа Торис.

— Че по време на големите годишни игри, които ще започнат, когато в Тарк се съберат всички племена, ще бъдете хвърлени на дивите калоти да ви разкъсат.

— Сола — казах аз, — ти си таркианка, но мразиш жестоките обичаи на своята раса и изпитваш отвращение към тях не по-малко, отколкото ние. Не искаш ли да избягаш заедно с нас? Сигурен съм, че Дейа Торис ще ти даде дом и защита и че твоят живот сред червените хора няма да бъде по-лош, отколкото би бил тук.

— Така е, Сола — каза Дейа. — Ела с нас! В Хелиум ще се чувстваш много по-добре, отколкото тук. И аз ти обещавам не само защита, но и обич, и приятелство, за които толкова много жадуваш и които ти липсват тук поради жестоките обичаи на твоята раса. Ела с нас, тук те чака ужасна смърт, ако заподозрат, че си ни помагала. Знам, че дори перспективата за такава смърт не би те накарала да тръгнеш с нас, ако сама не пожелаеш, но ние настояваме да дойдеш. Искам да те заведем в една щастлива слънчева страна, където хората знаят какво значи любов, симпатия, благородство. Кажу ми, че ще го направиш, кажи, че ще дойдеш с нас...

— Големият воден път, който води към Хелум — заговори Сола, сякаш повече на себе си, — се намира само на петдесет мили на юг оттук. Един бърз тоат би могъл да измине това разстояние за около три часа. А после още петстотин мили до Хелиум, повече през слабо населени райони. Хората на Тал Хайус ще разберат в каква посока сме тръгнали и ще се спуснат да ни преследват. Известно време можем да се крием сред дърветата, но шансовете за успеха на бягството са твърде малки. Сигурно разбирате, че те ще ни преследват до самите врати на Хелиум и ако ни настигнат, ще ни убият без всякаква пощада.

— Няма ли никакъв друг път, по който бихме могли да стигнем до Хелиум? — запитах аз. — Дейа Торис, би ли могла да ни нарисуваш някаква карта на местата, през които трябва да минем?

— Да — каза тя и извади от косата си голям диамант и нарисува на мраморния под карта на Барсум, Първата, която видях. Във всички

посоки я пресичаха дълги, прави линии. Някои от тях вървяха успоредно, други водеха към големи точки.

— Тези линии — каза Дейа Торис, — са водни пътища, точките са градове. — Един от тях, разположен на северозапад, тя назова Хелиум.

Като разгледах внимателно, осветената от падащите в стаята лъчи на луните карта, показах към един от водните пътища, далеч на север от нас, който, струва ми се, също водеше към Хелиум.

— Не преминава ли той през владенията на твоя дядо? — запитах аз.

— Да — каза Дейа, — но е разположен на двеста мили оттук. Това е един от онези водни пътища, през които минахме на път за Тарк.

— Мисля, че това е най-добрият път за бягство — казах аз. — Те ще ни преследват, но никога няма да им дойде на ум, че сме избрали толкова далечен канал.

Сола се съгласи с мен и ние решихме да напуснем Тарк още тази нощ, веднага след като намеря и оседлая моите тоати. Сола щеше да пътува на единия, а аз и Дейа Торис на другия.

Посъветвах жените да ме чакат на една почти безлюдна улица далеч от центъра, почти на края на града, откъдето след оседлаването на тоатите трябваше да ги взема толкова бързо, колкото това беше възможно. Оставих ги да подготвят храната, кожата и коприната и излязох на двора. Из него неспокойно се въртяха нашите животни, както обикновено преди сън.

Както в хвърляната от сградите сянка, така и на осветените от марсианските луни части от двора се тълпяха големи стада от тоати и зитидари. Острите изквичавания на едните се смесваха с гърленото хриптене на другите. Оставени сами на себе си, те се държаха спокойно, но когато ме усетиха, се разшаваха и от това шумът се усили. Самотното навлизане нощем на човек сред стадо от тоати беше доста рисковано — най-напред заради това, че нарастващата суматоха можеше да възбуди подозрението на някой от войните, нощуващи в близките сгради, а после и поради факта, че съществуваше опасност някой тоат да се хвърли върху мен по най-незначителен повод, а дори и без повод.

Нямах никакво желание да стана жертва на лошото настроение на тези животни, особено сега, когато тъй много зависеха от мен запазването на тайната и бързината. Промъквах се в сенките на сградите, готов в случай на нужда да се скрия. Така успях да се приближа до голямата врата, водеща към улицата и тихо повиках моите животни. Благодарих на съдбата, че ме надари с предвидливост и ме научи да печеля доверието и привързаността на тези диви зверове. Видях как два от тоатите си пробиват път към мен сред огромните планини от месо. Дойдоха съвсем близо, отъркаха муцуните си в мен, опитаха се да подушат парченцата храна, с които обикновено награждавах тяхното послушание. Отворих вратата, заповядах на животните да излязат навън, после се промъкнах край тях и внимателно затворих.

Без да ги оседлавам и възсядам, криейки се в сянката им, тръгнах предпазливо към безлюдната улица, там трябваше да ме чакат Дейа Торис и Сола. Подобно на истински безплътни призраци, в пълна тишина ние вървахме по опустелите улици. Въздъхнах с облекчение едва когато видях простиращата се зад града равнина. Бях убеден, че Дейа Торис и Сола незабелязано ще пристигнат на мястото на срещата, но се страхувах да не направят на някого впечатление двата огромни тоата, които водех, защото зелените войни никога не напускаха града нощем — това беше твърде необичайно и сигурно щеше да събуди подозрение.

Въпреки опасенията си, стигнах благополучно до уговореното място, но жените още ги нямаше, затова въведох животните в двора на една от съседните сгради. Не се тревожех от отсъствието на Дейа Торис и Сола, допусках, че някоя от жените живеещи в същата сграда, са отишли при тях да си побъбрят и това ги караше да закъсняват за срещата. Но измина един час, а тях все още ги нямаше. Минаха още тридесет минути и усетих как тревогата ми нараства. После изведнъж тишината бе нарушена от шума на приближаващ отряд въоръжени хора — твърде голям, за да бъдат това внимателно промъквачи се към свободата бегълки. Щом групата мина покрай мен, видях, че това са въоръжени ездачи. Скрит в тъмнината, внимателно ги наблюдавах и се ослуствах. И когато чух част от техния разговор, сърцето ми замря в гърдите.

— ... сигурно се е уговорил с тях някъде извън града, а в такъв случай... — не можах да доловя повече, защото отминаха, но и това ми стигаше. Нашият план беше разкрит. От този миг до определения ни страшен край вече няхаме никакъв шанс за бягство. Сега исках само да се върна незабелязано до жилището на Дейа Торис и Сола и да разбера какво е станало с тях. Но положението беше сериозно, не знаех какво да правя с огромните тоати точно сега, когато целият град сигурно е вдигнат на крак, наелектризирани от вестта за подготвяното бягство.

Внезапно се сетих, че всички сгради са строени така, че вътрешността на четириъгълниците всъщност е огромен двор. Поведох тоатите навътре, вървейки в непрогледната тъмнина предпазливо като слепец. Трябваше да минем през някакви помещения. Тоатите имаха известни проблеми в промъкването си през малко тесните за тях врати, но сградите на главните улици, строени с голям размах в края на краищата ни помогнаха да стигнем до вътрешния двор. Както можеше да се очаква, той целият беше покрит с дебел килим от жълт мъх и можеше да служи на тоатите за храна, докато успее да ги отведе обратно в стадото. Бях сигурен, че тук ще се чувстват също толкова добре, колкото и навсякъде другаде и че е почти невъзможно да бъдат намерени. Зелените хора твърде неохотно влизаха в сградите на края на града, защото често ги посещаваха белите маймуни.

Снех от тоатите амунициите и ги скрих зад вратата, през която излязохме на двора. Пуснах животните на свобода и се отправих през двора към задната врата на сградата, оттам излязох на една безлюдна улица. За миг се спрях в сянката на вратата, за да се убедя, че наоколо няма никого, после изтичах отсреща, вмъкнах се в една врата и се озовах на двора. Така преминавайки от двор в двор, рискувайки да бъда забелязан, пресичайки улиците, благополучно стигнах до задната врата на сградата, където беше Дейа Торис.

Тук се натъкнах на животните, собственост на воините живеещи тук, а ако влезех вътре, сигурно щях да се сблъскам и с тях самите. За щастие разполагах с още един, по-безопасен начин да се промъкна на етажа, на който се надявах да намеря Дейа Торис. Огледах внимателно сградите, за да се уверя, че съм избрал точно която ми трябва. Никога не бях ги виждал отзад и използвах относително голямата си сила и ловкост, за да скоча колкото може по-високо и да се уловя за парапета

на първия етаж, през който, както се надявах, ще успея да се промъкна към помещението, съседни на жилището на Дейа Торис. Вмъкнах се вътре и предпазливо тръгнах към предната част на сградата. Стигнах до вратата на нейната стая и чух някакви гласове.

Спрях се за миг, за да се уверя, че единият от тях е на Дейа Торис и че мога спокойно да вляза. И добре направих, защото само след миг разбрах, че гласовете са ниски, мъжки. И това, за което говорех, не ми предвещаваше нищо добро. Един от хората, вероятно вождът, даваше заповеди на своите подчинени.

— Когато дойде в тази стая, а сигурно така ще направи, защото няма да я дочака на уговореното място, вие четиримата го хванете и го обезоръжете. Ако това, което разказват за него, е истина, трябва да действате заедно с всички сили. После го отнесете в зимника на двореца на джедака и го оковете във вериги, за да бъде всеки миг на разположение на Тал Хайус. Не му позволявайте да разговаря с когото и да било. Също така не пускайте никого в тази стая, преди да се появи той. Момичето повече няма да се върне тук, защото вече е в ръцете на Тал Хайус и нека всичките й прадеди се смилят над нея, защото от Тал Хайус това не може да се очаква. Да, великата Саркоя тази нощ извърши изключителен подвиг! Сега аз си отивам, а ако вие не успеете да го заловите, ще заповядам да хвърлят вашите трупове на дъното на река Исс.

ОТНОВО В ПЛЕН

Той млъкна и се обърна, за да излезе от стаята, през тази врата, зад която се бях притаил. Нямах смисъл да чакам повече — чух достатъчно много, за да може моята тревога да прерасне в ужас. Оттеглих се безшумно по същия път, по който бях дошъл и слязох на двора. Трескаво съставих план за действие. Прекосих площада и прилежащата към него улица от другата му страна и скоро се озовах на площада пред двореца на Тал Хайус. Силно осветените прозорци на партера ми подсказваха откъде да започна търсенето. Приблжих към тях и погледнах вътре. Скоро обаче се убедих, че никак няма да ми бъде лесно — гледащите към двора стаи бяха изпълнени с жени и войни. Погледнах нагоре и забелязах, че на втория етаж е тъмно и най-вероятно е необитаем. Реших да се вмъкна в сградата оттам. Миг покъсно подскочих нагоре, стигнах до парапета и потънах в мрака.

Както и предполагах, стаята, в която влязох се оказа празна. Безшумно излязох в коридора и забелязах, че в стаите отсреща свети. Тръгнах към нещо, което приличаше на обикновена врата, внимателно я отворих и разбрах, че води към огромна зала, стигаща до партера два етажа надолу, а нагоре чак до купола на двореца. По пода на това гигантско, кръгло помещение седяха вождове, войни и жени. Срещу мен, до стената, имаше широк подиум, на него с кръстосани крака седеше най-отвратителното същество, което някога съм виждал. На лицето му прочетох изписани безмилостна хладина и жестокост — черти, залегнали в характера на всеки от зелените войни, но хипертрофирани от животинската страст, на която той сигурно е бил роб от години. В неговата поза нямаше никаква гордост и достойнство. Шестте крайника на огромното, излизащо извън очертанията на подиума тяло, му придаваха вид на гигантски паяк, застанал вертикално.

Но истински ужас ме обзе едва когато забелязах, че пред това чудовище са Дейа Торис и Сола. Дейа Торис стоеше изправена, с високо вдигната глава и дори от разстоянието, което ни делеше, можех

да прочета на лицето ѝ изрази на отвращение и презрение. Беше истинска потомка на десетте хиляди джедаци и въпреки миниатюрния си вид в сравнение със заобикалящите я войни, тя ги превъзхождаше хиляди пъти с красотата и ума си. Беше най-силната по дух сред тях и съм убеден, че и те чувстваха това. Тя говореше нещо, но не можах да чуя нито нейните думи, нито отговора достигнал до мен като някакво неясно ръмжене.

Изведнъж Тал Хайус заповяда всички да излязат от залата и да го оставят насаме с пленничките. Вождовете, воините и жените постепенно изчезваха във вратите, заобикалящи залата и скоро Дейа Торис и Сола останаха сами лице в лице с джедака на Тарк. Само един от вождовете все още стоеше в сянката на една колона, вперил изпълнен с омраза поглед към Тал Хайус и нервно си играеше с дръжката на меча си. Беше Тарс Таркас. Можех да чета по лицето му вълнуващите го мисли и чувства като в отворена книга. Той мислеше за жената, която стоеше преди четиридесет години на същото място, на което сега стояха Дейа Торис и Сола. Ако можех да му прошепна макар и само една думичка, царуването на Тал Хайус щеше да свърши в същия този миг. Но в края на краищата той също излезе, без да знае, че оставя в ръцете на чудовището, което така ненавиждаше, своята собствена дъщеря.

Тал Хайус стана, а аз, предчувствайки намеренията му, като луд побягнах надолу по стълбите. Не срещнах никого и незабелязано стигнах до главния вход на партера, а после се промъкнах вътре и се скрих зад същата колона, зад която само миг преди това стоеше Тарс Таркас. Сега вече ясно чувах думите на Тал Хайус.

— Принцесо на Хелиум — ръмжеше той бавно. — Ако те върна на твоя народ, сигурно ще получи богат откуп за теб. Но хиляди пъти повече предпочитам да видя твоето красиво лице, изкривено от болка по време на изтезанията. Обещавам ти, че ще умираш безкрайно дълго. Десет дни такова удоволствие не стигат, за да изкажа цялата дълбочина на любовта, която изпитвам към твоята раса. При спомена за твоята смърт червените хора ще треперят в продължение на цели векове, мисълта за страшното отмъщение на зелените ще отпъжда съня от клепачите им до края на света, те ще плачат от страх, колкото пъти си спомнят за могъществото, жестокостта и силата на омразата на Тал Хайус към тях. Но преди да почнат изтезанията, един, макар и кратък

час, ти ще бъдеш моя и вестта за това също ще стигне до Тардос Морс, джедак на Хелиум и твой дядо. Когато разбере това, той ще си блъска главата в стената от отчаяние, но няма да може да направи нищо. Изтезанията ще започнат утре, а тази нощ ти ще принадлежиш само на Тал Хайус. Ела тук!

Слезе от платформата и брутално я хвана за рамото. Не успя да й стори нищо повече, защото аз заставах между тях с късия си меч, блестящ в ръката ми. Можех да го забия в сърцето му, преди да е разбрал какво става, но си помислих за Тарс Таркас и въпреки изпълващите ме омраза и гняв, не можех да го лиша от сладкия миг, който той очакваше през всичките тези години. Ограничих се само с един юмручен удар — нанесох го в отвратителната муцуна на Тал Хайус. Той се свлече на земята като труп, без да издаде нито звук.

Сред настъпилата гробна тишина улових Дейа Торис за ръката, кимнах на Сола да ни последва и бързо излязохме от залата. Изкачихме се по стълбите на горния етаж и незабелязани от никого стигнахме до гледания към двора прозорец. Снех от себе си лентите, към които бяха прикрепени накитите ми, направих от тях въже и спуснах Дейа Торис и Сола на земята. Скочих след тях и им казах да бягат след мен по двора, криейки се в хвърляните от сградата сенки. Така се добрахме до края на града по същия път, по който неотдавна вървах сам.

Стигнахме до тоатите, те ни чакаха, където ги бях оставил. Сложих им хамутите и през сградата ги изведох на улицата. Сола се качи на единия, аз и Дейа на другия и излязохме от град Тарк, минавайки покрай обкръжаващите го от юг хълмове. Вместо да заобиколим града и да тръгнем на северозапад към най-лесния воден път, ние се насочихме на североизток и излязохме на обрасла с мъх равнина. Зад нея на разстояние двеста мъчителни и опасни мили се простираше пътят за Хелиум.

Не си казахме нито дума докато градът не остана далеч зад нас, но през цялото време чувах зад гърба си дишането на Дейа Торис, склонила глава на рамото ми.

— Ако успеем, мой вожде — прошепна тя, — Хелиум ще ти дължи голяма благодарност, толкова голяма, че никога няма да може да ти се отплати. Но дори и да не успеем, от това благодарността ни няма да бъде по-малка, защото спасяваш последната от нашия род от нещо много по-страшно от смъртта.

Не казах нищо, посегнах към дланта ѝ и здраво я стиснах. Продължихме да яздим през задяната от лунна светлина жълта равнина, потънали в собствените си мисли. Аз, дори и да исках, не можех да изпитвам нищо друго, освен радост, и въпреки опасностите, които ни чакаха, сърцето ми биеше така весело, сякаш вече минавахме през вратите на Хелиум. И това беше така, защото чувствах до себе си сладкото присъствие на Дейа Торис.

Първоначалните ни планове, се провалиха и сега бяхме лишени от храна и вода, а освен това оръжие носех само аз. Затова карахме нашите тоати да бързат, макар да знаехме, че преди да стигнем до някое място, където би могъл да завърши първият етап на пътуването, такова усилие може да им струва твърде скъпо.

Пътувахме през цялата нощ и през целия следващ ден, като направихме само няколко кратки почивки. На другия ден вечерта и ние, и нашите животни, напълно се източихме. Направихме си легла на мъха и спяхме цели пет или шест часа. Потеглихме на път рано сутринта на другия ден. Пътувахме до късните следобедни часове и все още не забелязвахме в далечината редици от дървета. На целия Барсум те растат по бреговете на водните пътища. Трябваше да приемем страшната истина, че сме се заблудили. Бяхме се отклонили много от желаната посока, но не можехме да определим на какво разстояние. Във всеки случай, докдето погледът стигаше, нямаше никаква следа от воден път, а цялата ни група едва се държеше на крака от глад, жажда и умора. Далеч напред, малко вдясно, видяхме верига от ниски планини и решихме да стигнем до тях, надявайки се, че от някое възвишение ще успеем да открием признаци, свидетелстващи за близостта на воден канал. Докато стигнем до желаната цел, падна мракът и отново легнахме да спим, почти губейки съзнание от изтощение и слабост.

Събуди ме някакво притискащо се към мен огромно туловище. Отворих очи, видях моя верен Вул. Бедното животно е бягало подир нас през цялото време, за да сподели съдбата ни, каквато и да е тя. Обгърнах с ръце шията му и притиснах буза до муцуната му. Не се срамувам от това, което направих, нито от сълзите, които съвсем спонтанно потекоха от очите ми, осъзнавайки привързаността му към мен. Малко след това се събудиха Дейа Торис и Сола и решихме

веднага да тръгнем, за да стигнем колкото може по-бързо до хълмовете.

Изминахме може би миля, внезапно забелязах, че моят тоат започва да се спъва, да се олюлява и жално да скимти, въпреки че от вчера на обяд вече не насилвахме животните да бързат прекалено много. Той рязко се наклони на една страна, а после рухна на земята. Дейа Торис и аз не можахме да се задържим на гърба му и паднахме на мъха. За щастие не ни се случи нищо лошо. Животното беше в окаяно състояние и въпреки че се освободи от товара си, не можа да се изправи на крака. Сола каза, че нощният хлад и почивката трябва да му възвърнат силите, затова реших, че не трябва да го убивам, макар в първия момент да имах такова намерение, защото ми се струваше жестоко да оставя животното само, обричайки го на смърт от глад и жажда. Снех от него хамутите и го оставих на собствената му съдба. Продължих само с един тоат. Сола и аз вървахме пеша, а Дейа Торис накарахме да се качи на тоата. Вече бяхме на около миля от възвишенията, когато Дейа Торис, седнала високо на гърба на тоата, благодарение на което виждаше по-добре наоколо, извика, че на няколко мили от нас, от оврага между възвишенията излиза голям отряд. Погледнахме в същата посока и видяхме няколкостотин ездаци. Стори ни се, че пътуват на югозапад и ако беше така, това означаваше, че се отдалечават от нас.

Нямаше съмнение, че са таркийски воители, изпратени да ни заловят, и ние въздъгнахме с облекчение, че пътуват в обратната посока. Бързо снех Дейа Торис от тоата и заповядах животното да легне на земята. Ние също легнахме до него, притискайки се към земята с надеждата, че нито един от воините няма да ни забележи.

Видяхме ги да излизат от оврага, после се скриха зад съседния хълм — за нас това беше твърде благоприятно, навярно щяха да ни забележат, ако продължаха пътя си. Но последният воин се спря и, за наш ужас, извади малък, но много силен бинокъл, през който започна да оглежда околността във всички посоки. Личеше, че той е вождът — в някои видове маршови колони на зелените воители вождът яздеше най-отзад, зад целия отряд. Когато бинокълът се насочи към нас, усетих студена пот да избива по челото ми. Той спря да се движи. Нервите ни се опънаха до крайност и се съмнявам дали някой от нас имаше смелост да диша през тези няколко секунди. Най-накрая той свали

бинокъла и даде някакви заповеди на отряда, скрил се зад хълма. После се спусна в галоп към нас, без да чака другите. Благодарение на това за нас проблесна някакъв шанс, но трябваше да се действа светкавично. Вдигнах до рамото си марсианската пушка, прицелих се и натиснах спусъка. Куршумът достигна целта, видях краткото избухване и вождът падна от галопирация тоат. Сkochих на крака, заповядах на нашия тоат да стане и наредих на Сола и на Дейа да се качат и да препускат към хълмовете колкото може по-бързо. Надявах се, че сред овразите ще намерят някакво поне временно, убежище, но дори и да ги чакаше там смърт от глад и жажда, това щеше да бъде по-добре, отколкото да попаднат отново в лапите на таркийците. Дадох им двата пистолета, те поне за известно време можеха да им послужат за защита или в случай на нужда като средство за окончателно бягство, елиминиращо веднъж завинаги възможността за повторното им залавяне. Вдигнах Дейа Торис и я настаних зад гърба на Сола на седлото.

— Довиждане, моя принцесо — казах аз. — Може да се срещнем в Хелиум. Измъквал съм се и от по-трудни положения. — Лъжейки, се опитвах да се усмихна.

— Как? — извика Дейа. — Няма ли да дойдеш с нас?

— Не мога. Някой трябва да задържи потерята поне за малко, а аз сам ще се измъкна по-лесно, отколкото ако сме заедно.

Тогава Дейа скочи от тоата, обвини шията ми с ръце и се обърна към Сола, говорейки с достойнство:

— Бягай, Сола! Дейа Торис остава, за да умре с човека, когото обича.

Тези думи завинаги се врязаха в сърцето ми. С готовност бих дал живота си, за да мога да ги чуя отново. Но тогава не можех да си позволя да остана в обятията ѝ нито миг повече, само долепих устни до нейните (за първи път!), после я отблъснах от себе си и отново я сложих на седлото, заповядах на Сола да я задържи там насила. После подкарах тоата и гледах как се отдалечават, как Дейа Торис се дърпа и се мъчи да се освободи от прегръдките на Сола.

Огледах се наоколо и забелязах, че зелените воители са се изкачили на хълма и също се оглеждат, вероятно търсеха своя вожд. След малко съзряха най-напред него, а после и мен. Веднага започнах да стрелям по тях. Имаха почти сто патрона в магазина на пушката си и

още сто в пояса на гърба си, стрелях, без да спирам, докато тези, които вече бяха се изкачили на хълма, успяха да залегнат или да се скрият.

Времето, дадено ми за почивка, беше за съжаление твърде кратко. След секунда видях отряд, състоящ се от няколко хиляди воини. Те в бесен галоп излетяха иззад хълма и се насочиха право към мен. Стрелях докато патроните ми, свършиха, а воините приближаваха. Щом се убедих, че Дейа Торис и Сола са изчезнали между хълмовете, аз се изправих, захвърлих непотребното ми оръжие и побягнах в посока, обратна на тази, в която бяха изчезнали Дейа и Сола.

Ако някакви марсианци някога са имали възможността да видят истински скокове, това бяха воините от този отряд. Скачах, налягах всичките си сили, но и те упорито ме преследваха. Изведнъж обаче се спънах в някакъв камък и се проснах с цял ръст на жълтия мъх. Когато вдигнах очи, те вече стояха над мен и макар че извадих меча си, за да продам своя живот колкото може по-скъпо, скоро дойде краят. Започнах да се олюлявам под напора на техните удари, падащи върху мен като порой, главата ми бучеше, всичко наоколо започна да притъмнява и най-накрая паднах, губейки съзнание.

ВЪВ ВЕРИГИ

Сигурно бяха минали няколко часа, преди да дойда на себе си, и отлично помня учудването си, когато се убедих, че не съм мъртъв.

Лежах на купчина коприна и кожи в ъгъла на малка стая. Над мен се навеждаше някаква грозна стара жена, до нея стояха няколко зелени воини. Щом отворих очи, старата жена каза:

— Той ще живее, джеде.

— Много добре — отговори онзи, към когото се беше обърнала тя, и приближи към леглото ми. — Той ще ни осигури развлечения по време на големите игри.

Погледнах към него и разбрах, че не е таркиец — защото носеше различни отличия и накити. Беше висок и едър, с лице и гърди покрити в белези, единият му зъб беше счупен, а едното му ухо — отрязано. На гърдите му висеше огърлица от човешки черепи, редуващи се с изсъхнали човешки ръце.

Думите за големите игри, за които толкова много бях чувал от таркийците, ме накараха да си помисля, че съм попаднал от трън на глог.

Марсианецът размени още няколко думи с жената и тя го увери, че ще мога да пътувам; заповяда да възседнем тоатите и да последваме главната колона.

Привързаха ме здраво към най-дивия и най-непослушен тоат, какъвто бях виждал някога. От двете му страни застанаха двама ездаци, за да направят невъзможно бягството му, и ние препуснахме в галоп, стараяхме се да догоним колоната.

Раните почти не ме боляха в резултат от великолепните качества на лекарствата и инжекциите, използвани от старата жена и извънредно старателното бинтоване.

Малко преди да падне мракът, се присъединихме към главните сили, вече успели да направят лагер за през нощта. Веднага ме отведоха при вожда. Показа се, че е самият джедак на Вархун.

Както и джедът, който ме докара, и той носеше много белези и нагръдник от човешки черепи и изсушени ръце. Изглежда това трябваше да свидетелства за изключителната жестокост на всички големи вождове.

Джедакът Бар Комас, сравнително млад, беше обект на дива омраза и завист от страна на своя лейтенант — Дак Кова — джедът, който ме залови. Не можех да не забележа непрекъснатите усилия на джеда — по особено коварен начин да обижда своя вожд. Застанахме пред джедака. Бар Комас изцяло пренебрегна задължителния церемониал на поздравяване на вожда, избута ме пред себе си и високо с предизвикателен тон каза:

— Доведох едно странно създание, което носи отличителните знаци на таркийците. Имам намерение да го накарам да се бори с някой див тоат по време на големите игри.

— Твоят джедак ще умре по такъв начин, какъвто сметне за подходящ Бар Комас — отговори младият вожд с достойнство. — Ако изобщо умре.

— Ако изобщо умре ли? — извика Дак Кова. — Кълна се в ръцете на умрелите, окачени на моята гръд, че той ще умре, Бар Комас. Твоята сантиментална слабост няма да го спаси. Нека Вархун най-после се управлява от истински джедак, а не от някакъв женствен хлапак с вода вместо кръв в жилите, от когото дори старият Бар Комас може да свали отличията му с голи ръце.

Бар Комас гледа известно време към дръзкия, непокорен свой военачалник, а в очите му нямаше и помен от страх — само омраза и презрение. После, без да каже нито дума, без да посята към оръжията си, се хвърли към гърлото на Дак Кова.

Никога преди това не бях виждал марсиански воители да се борят със своето естествено оръжие. Животинската свирепост, излъчвана от фигурите им, беше тъй ужасяваща, че е трудно да бъде описана. Опитвах да си издерат очите, да си откъснат ушите, непрекъснато се хапеха и режиха с огромните си зъби, докато най-после и двамата бяха изранени от главата до петите.

Бар Комас определено имаше надмощие — беше по-силен, по-бърз и по-интелигентен от своя противник. Изглеждаше, че борбата приближава към своя край и скоро ще бъде нанесен смъртоносният удар. Изведнъж Бар Комас се подхлъзна в локва кръв, опита се да

избегне удара на Дак Кова, откри се за миг и тъкмо това беше достатъчно за Дак Кова. Той се хвърли напред, заби своя единствен зъб в корема на противника си и с последно, отчаяно усилие го разпра чак до челюстта. Победителят и победеният рухнаха на мъха и образуваха огромна неподвижна маса от разкъсано и кървящо месо.

Бар Комас беше мъртъв, а Дак Кова се отърва от съдбата, която напълно заслужаваше, само благодарение на усилията, положени от неговите жени. Три дни по-късно, вече без чужда помощ, той отиде при тялото на Бар Комас, което, според обичая, все още лежеше на мястото на битката, постави крак върху шията му и прие титлата „джедак на Вархун“.

Главата и ръцете на убития джедак бяха отрязани и прикрепени към нагръдника на новия владетел, а останалите части от тялото на Бар Комас изгорени от жените под звуците на див, ужасяващ смях.

Раните нанесени на Дак Кова от Бар Комас, толкова много забавиха тръгването, че замисленото срещу таркийците нападение заради унищожения инкубатор, отложиха за времето след големите игри. Целият отряд, наброяващ десет хиляди воители, тръгна обратно за Вархун.

Описаната по-горе борба беше първата от цяла поредица такива схватки, които непрекъснато гледах по времето на моето пребиваване сред тези жестоки и кръвожадни същества, по-малобройни от таркийците, но много по-диви и свирепи. Нямах ден без битка между воители от различни племена. Веднъж станах свидетел на цели осем схватки.

Във Вархун пристигнахме след тридневен път и веднага ме отведоха в едно подземие и ме приковаха с вериги към стената и пода. От време на време ми носеха храна, но понеже в моя затвор цареше пълен мрак, не знаех кога е ден и кога нощ, не знаех колко съм прекарал — дни, седмици или месеци. Това беше най-страшното преживяване в моя живот и до днес не мога да осъзная как не полудях тогава. Заедно с мен там живееха някакви пълзящи и виещи се същества, които лазеха по мен; усещах някакви странни, студени туловища; от време на време виждах диви, пламтящи в тъмнината очи. От намиращия се над главата ми свят не достигнаха никакви звуци, а и носещият ми храна пазач не реагираше по никакъв начин, макар в началото да го засипвах с въпроси.

Скоро цялата ми омраза, и отвращение към съществата, захвърлили ме в тази ужасна дупка, се съсредоточиха върху пазача. За мен той се превърна в символ на всички ужасни вархонци.

Забелязах, че с едва тлеещия си факел той приближаваше към мястото в обсега на моите ръце и когато оставяше там храната, главата му се оказваше на нивото на гърдите ми. Когато следващият път чух, че се приближава, с хитростта на луд се оттеглих в ъгъла на килията и събрах в ръцете си част от веригата, с която ме приковаха. Притаих се; като че ли дебна див звяр. Той се наведе, за да постави на пода храната ми, аз завъртях веригата над главата си и го ударих с цялата сила, която ми беше останала. Пазачът падна на пода мъртъв, без да издаде нито звук. Смеейки се като луд, приближих до трупа и посегнах към гърлото му. Напипах малка верижка, на чийто край висяха връзка ключове. Допирът до тях ми върна разсъдък. Вече не бях подскачащ идиот, а трезво мислещ затворник, който държеше в ръцете си ключовете за своя затвор.

Докато се стараех да сменя верижката от шията на моята жертва, вдигнах за миг очи и видях шест чифта неподвижни, вперени в мен очи. Бавно започнаха да приближават към мен, а аз заотстъпвах назад, обхванат от панически страх. Свих се в ъгъла, с ръце, протегнати напред, а очите все приближаваха и приближаваха, докато най-после се спряха над мъртвото тяло в краката ми. После бавно започнаха да се изтеглят назад и този път нещо в тъмното издаде странен скърцащ звук. Най-накрая очите изчезнаха в дъното на пещерата.

БОРБА НА АРЕНАТА

Постепенно идвах на себе си и си възвръщах способността да разсъждавам трезво. Реших да подновя опитите да снема ключовете от мъртвото тяло на моя неотдавнашен пазач, но, когато приближих към мястото, където то трябваше да лежи и в тъмното започнах да опипвам наоколо с ръце, с ужас забелязах, че тялото е изчезнало. Разбрах, че съществата от килията са го завлекли в някое скривалище наоколо, за да го изядат. Осъзнах също, че още от първия миг, който прекарах в тази яма, те чакат кога ще умра, за да могат да направят с моя труп същото.

През следващите два дни не ми донесоха никакво ядене, но после се появи нов пазач и времето в килията започна да тече по същия начин, както и преди. Сега вече се стараех да не позволявам на моя разум да помътнее от ужаса на положението, в което се намирах.

Малко преди това доведоха недалеч от мен нов затворник. В светлината на факлите видях, че това е червен марсианец и с нетърпение зачаках кога пазачите ще си отидат, за да мога да си поговоря с него. Когато отдалечаващите се стъпки най-после заглъхнаха, аз тихо произнесох думата „каор“, която означаваше „Здравей!“

— Кой си ти, дете говориш в тъмнината? — запита той.

— Джон Картър, приятел на червените хора от Хелиум.

— Аз съм от Хелиум — каза той, — но не си спомням твоето име.

Разказах му историята на моите приключения на Марс до момента, премълчах само това, че обичам Дейа Торис. Той много се зарадва на вестта за съдбата на принцесата на Хелиум. Според него от мястото, където ги бях оставил, Дейа Торис и Сола лесно биха могли да стигнат до някой по-безопасен район. Каза, че отлично познава онази местност, защото оврагът, през който са преминали вархонците, преди да ме хванат, е единственият път, водещ на юг, и него са използвали всички.

— Дейа Торис и Сола вероятно са стигнали до хълмовете на разстояние не повече от пет мили до водния път и сега сигурно вече са в пълна безопасност — каза той.

Моят другар по килия се казваше Кантос Кан, падвар (лейтенант) от флотата на Хелиум. Участвал в неуспешната експедиция, натъкнала се на таркийците, в резултат на която Дейа Торис попаднала в плен. Разказа ми накратко събитията, станали след поражението на корабите. Тежко повредени и набързо ремонтирани, те летели бавно към Хелиум, но когато прелитали над Зоданга, най-големите врагове на хелианците, нападнали ги голяма група бойни кораби и почти всички били унищожени или пленени. Оцелял само корабът, в чийто екипаж влизал Кантос Кан. Три дни той бягал от потерята и най-накрая успял да избяга благодарение на безлунната нощ.

Тридесет дни след пленяването на Дейа Торис, или горе-долу по същото време, когато ние пристигнахме в Тарк, корабът се върнал в Хелиум само с десетина души на борда от екипажа, който наброявал седемстотин офицери, войници и учени, когато потеглили към Тарк, И веднага след това седем мощни флотилии, всяка от по сто бойни кораба, тръгнали да търсят Дейа Торис.

Отмъстителите изтрили от лицето на Марс две племена на зелените марсианци, но от принцесата нямало и следа. Търсили най-напред сред племената, населяващи северните територии и едва след няколко дни се насочили и към южните.

Кантос Кан бил определен за пилот на едночленен разузнавателен кораб и само поради нещастно стечение на обстоятелствата бил заловен от вархонците, когато претърсвал техния град. Смелостта на този човек спечели моето дълбоко уважение. Той сам се спуснал до града, стигнал почти до площада, а след това старателно и методично започнал да претърсва сградите наоколо. В ръцете на зелените воители попаднали след два дни търсене, когато най-после се уверил, че принцесата я няма там и тъкмо имал намерение да тръгне обратно. По време на нашето пребиваване в обща килия ние добре се опознахме един друг и почувствахме взаимна симпатия. Но не ни било писано да бъдем дълго време заедно, защото няколко дни след неговото залавяне бяхме изведени навън. Настъпи времето на големите игри. Една сутрин ни заведоха в огромен амфитеатър. Той представляваше архитектурна новост за мен, построен не на

повърхността на земята, а в огромна яма. Трудно се добиваше представа за първоначалните му размери, защото сега беше отчасти разрушен и изпълнен с преместила се земя. Но дори и в това състояние можеше да събере всички племена на вархонците — около двадесет хиляди души. Арената беше много широка, но грапава и неравна, оградена със зид, построен от камъни, взети от разрушените сгради, за да не се позволи на животните и на затворниците да побягнат към трибуните за зрители. Във всеки от краищата ѝ се виждаха железни клетки; в тях затворниците очакваха да дойде реда им да излязат на арената и да умрат. Кантос Кан и аз се оказахме заедно в една такава клетка. В другите имаше диви калоти, тоати, бесни зитидари, зелени воители, жени от различни народности и много други странни зверове, каквито никога по-рано не бях виждал. Ръмжене, писъци, мъркане се сливаха в оглушителен шум, а видът на всяко от тези животни дори поотделно можеше да изпълни и най-смелото сърце с предчувствие за смърт.

Кантос Кан ми обясни, че към края на деня един от затворниците ще получи свободата си, а останалите ще загинат. Победителите от различните схватки ще се бият, докато останат живи само двама. Този, който победи в последната схватка, ще бъде пуснат на свобода, без значение дали това ще бъде човек, или животно. На следващото утро в клетката ще има нови жертви, турнирът ще се повтори и така през, всичките десет дни на игрите.

Скоро след като ни натикаха в клетките, амфитеатърът взе да се пълни и след час всички места се заеха от блъскащите се зрители. Дак Кова седна в обкръжението на джеди и вождове на специално поставен за него подиум в средата на амфитеатъра.

По сигнал на джедака две от клетките се отвориха и на арената се изсипаха дванадесет зелени жени. На всяка от тях дадоха кинжал, след което от противоположния край пуснаха от клетките глутница калоти — диви кучета. Ръмжейки и оголвайки зъбите си, животните се нахвърлиха върху почти беззащитните жени, а аз обърнах глава, за да не гледам тази ужасна сцена. Крясъците и смехът на зрителите показваха, че зрелището им харесва, а когато Кантос Кан каза, че вече е свършило, аз отново погледнах към арената и видях, че над телата на мъртвите жени са останали само три калоти. Те от време на време доволно изръмжаваха. Жените продадоха своя живот твърде скъпо.

След това срещу трите оцелели кучета пуснаха побеснял зитидар и започна дългият, страшен, зноен ден. Изправиха ме най-напред срещу хора, а после срещу животни и благодарение на това, че съм въоръжен с меч и превъзхождах всеки от моите противници със сръчността си, а част от тях и със сила, успях да се справя с всички сравнително лесно. Кръвожадната тълпа многократно ме награждаваше с аплодисменти, а накрая се раздадоха дори викове да бъде отстранен от арената и да ме включат в тяхното общество. Накрая останахме трима — огромен зелен воин от някое от северните племена, Кантос Кан и аз. Най-напред трябваше да се бият Кантос Кан и зеленият воин, а последната схватка, тази, за най-голямата награда — свободата, трябваше да се състои между мен и победителят от техния двубой. Този ден Кантос Кан участва в няколко схватки, от които, както и аз, излезе победител. Но много често, особено в двубоите със зелените воини, нямаше голямо преимущество. Не бях много убеден, че ще успее да надвие огромния зелен марсианец, който преди това буквално мачкаше своите противници. Беше почти шестнадесет стъпки висок, докато Кантос Кан едва достигаше шест стъпки.

Приближиха се един към друг и за първи път имах възможността да видя как някой прилага този трик, на който Кантос Кан заложи, за да извоюва победа. Решавайки се на това, той постави своя живот на карта. На разстояние около двадесет стъпки от своя противник изведнъж изхвърли нагоре и назад ръката си, в която държеше меча, замахна с всичка сила и заби оръжието в мощната гръд пред себе си. Острието полетя като стрела и се впи в сърцето на воина, който рухна мъртъв на земята.

Сега един срещу друг трябваше да застанем Кантос Кан и аз. Успях да му прошепна да се постарее да продължи двубоя до падането на мрака. Надявах се, че ще успеем да измислим как да избягаме. Тълпата сякаш се досети, че нямаме желание да се бием и в миговете, когато избягвахме да си нанасяме силни удари, надаваше сърдити кръсъци и вой. Забелязах, че скоро ще се стъмни, прошепнах на Кантос Кан да заби своя меч между лявата ми ръка и тялото. Той го направи, аз започнах да се олюлявам и тежко рухнах на земята. От голямото разстояние и на избледняващата вече светлина изглеждаше така, като че ли мечът действително стърчеше от гръдта ми. Кантос Кан се хвърли към мен, постави крак на шията ми и изтегляйки меча обратно,

ми нанесе последния, смъртоносен удар, уж прерязващ сънната артерия, но всъщност минал покрай нея и завършил в земята. Тъмнината вече беше обвила арената и скри истината пред тълпата, всички, сметнаха, че Кантос Кан ме е доубил. Прошепнах му да използва придобитата свобода и да ме чака сред хълмовете на изток от града. Той леко кимна с глава и се оттегли.

Почаках амфитеатърът да се опразни и изпълзах от него внимателно и тъй като беше разположен в отдалечена от централния площад, незаселена и в делнични дни рядко посещавана част на града, успях без затруднения да се добера до околните хълмове.

ВЪВ ФАБРИКАТА ЗА ВЪЗДУХ

Два дни чаках Кантос Кан. Той не се появи. Тръгнах на северозапад — там, където ми каза, че се намира най-близкият воден път. Единствената ми храна беше млякото, получавано от растенията, която за щастие, можеше лесно да се намери в тези околности. Две дълги седмици бродих, без да мога да открия правилната посока. Вървах само нощем, ръководейки се от светлината на звездите. През деня се криех зад някакви случайно открити скали или сред хълмовете, край които минавах от време на време. Няколко пъти ме нападаха диви зверове — някакви странни животни; скачаха отгоре ми в тъмното, принуждаваха ме през цялото време да вървя с меч в ръката. Обикновено придобитата на Марс телепатична способност ме предупреждаваше навреме, но една нощ, преди да успея да усетя опасността, върху мен рухна някакво туловище. Почувствах на шията си нечии зъби и до лицето си видях окосмена муцуна. Не разбрах що за звяр беше това, но усетих тежестта му, големината му и това, че има много крайници. Преди да успее да впие зъбите си в шията ми хванах го за гърлото и започнах да отблъсквам полека косматата му муцуна; стисках здраво с пръсти сънната му артерия.

Звярът се стараеше да достигне гърлото ми с острите си зъби, а аз се опитвах да удържа хватката си и да го удуша. Но ръцете ми постепенно отслабваха и виждах как белите, огромни зъби приближават към лицето ми. Щом усетих върху лицето си докосването на косматата муцуна, разбрах, че това е вече краят. Изведнъж от тъмнината изскочи някакво друго животно и се хвърли върху притискация ме към земята звяр. Двата звяра се вплетоха един в друг, хапейки и блъскайки се. Схватката завърши много бързо. Спасителят ми стоеше с наведена глава над трупа на моя неуспял убиец.

Малко след това изгря по-близката луна и на нейната светлина видях, че животното, спасило ме, беше Вул, но по никакъв начин не можех да отгатна откъде дойде, нито как ме откри. Естествено, много се зарадвах на неговото присъствие, но моята радост се помрачи от

внезапната мисъл за Дейа Торис. Знаех, че Вул точно изпълнява моите заповеди и само смъртта на принцесата може да бъде причина той да я напусне.

Бедното животно беше се превърнало в сянка на самото себе си, откакто го бях видял за последен път, а щом се освободи от моите прегръдки и лакомо започна да ръфа тялото на своя мъртъв противник, разбрах, че е страшно изгладняло. Аз също не бях в много по-добро положение, но не се реших да ям сурово месо, а нямаше как да разпаля огън. Изчаках Вул да свърши обяда си и отново се впуснах в моето непосилно и, както вече ми се струваше, нямащо край търсене на водния път. Сутринта, на петнадесетия ден от скиталчеството, с неопишуема радост забелязах високи дървета, свидетелстващи, че най-после съм се натъкнал на обекта на моите търсения. Около обяд се довлякох до огромна сграда с площ вероятно не по-малка от четири квадратни мили и височина двеста стъпки. В напълно гладките степи намерих само една малка врата. Тя беше затворена. Наоколо нямаше жива душа. Напълно отпаднах, седнах пред вратата и с поглед потърсих звънец или някакво друго устройство, чрез което бих могъл да уведомя обитателите на тази сграда за моето присъствие. Забелязах някакъв малък, кръгъл отвор, разположен до вратата, и си помислих, че може би е някаква тръба. Надигнах се и приближих устата си към него. Не успях обаче нищо да кажа — от отвора до мен достигна глас, питащ ме кой съм аз, откъде съм и защо съм дошъл тук. Отговорих, че съм избягал от Вархун и умирам от глад и изтощение.

— Носиш отличия на зелен воин, след теб върви калот, а на вид си като червените хора. Но цветът на твоята кожа не е нито зелен, нито червен. В името на деветия ден, кой си ти всъщност?

— Аз съм приятел на червените хора и умирам от глад. В името на всичко човешко, отворете — успях да отговоря аз.

Вратата потрепера и започна да се прибира навътре в стената. Зад нея се показва не много дълъг, тесен коридор, а в края му — друга врата, еднаква с първата. Не забелязах никого, но веднага, щом Вул и аз влязохме през първата врата, тя се затвори зад нас тихо и се върна в изходното си положение. Забелязах, че беше необикновено дебела, може би около двадесет стъпки. Когато вратата се върна в изходното си положение, от тавана на коридора се спуснаха големи метални цилиндри и влязоха в отворите, образуващи се в пода. След първата

врата се отвори втора, а след нея трета, всички те се затваряха зад гърба ми като първата. Минах през вратите, и се намерих в голямо вътрешно помещение. Там на широка каменна маса намерих храна и пиене. Същият глас ми каза, че мога да утоля спокойно глада и жаждата си и да нахраня и своя калот, а след това, когато с неописуемо удоволствие се заех с храната си, ме засипа с въпроси.

— Всичко това е много странно — заключи гласът, след като преустанови с въпросите, — но ти говориш истината. Сигурно не си от Барсум. Убедих се, след като разгледах твоя мозък, странното разположение на вътрешните органи и големината и формата на сърцето ти.

— Ти можеш да виждаш вътре в моето тяло? — извиках аз.

— Да, мога да проникна навсякъде, освен в твоите мисли, а ако ти беше от Барсум, щях да мога да чета и тях, като в разтворена книга.

В стената срещу мен се отвори врата и оттам влезе някакво странно, дребно, сухо човече. Към единственото му облекло или по-скоро накит — тясна златна яка, беше прикрепен голям нагръдник, гъсто обшит с диаманти. В средата му се виждаше странен по форма и цветове камък. Той разлагаше дневната светлина на девет лъча, при което седем от тях бяха същите, както в нашия земен спектър, а цветовете на другите два не познавах. Не съм в състояние да ги опиша, както никой от вас не е способен да опише някой от земните цветове на сляп човек. Мога да кажа единствено, че са невероятно красиви.

Старецът седна до мен и разговаряхме няколко часа. Най-странното от всичко беше това, че докато аз съумявах да разчета всяка негова мисъл, той не знаеше за моите нищо, докато не ги изкажех на глас.

Не се издадох, че умея да чета мислите му и благодарение на това узнах много неща. Те по-късно се оказаха твърде полезни за мен, никога нямаше да ги узная, ако той подозираше за моята способност. Марсианците така добре владеят своя мозък, че умеят да контролират мислите си с изключителна прецизност.

В същата сграда се намираше инсталацията за производство на изкуствен въздух, изпускан в атмосферата, за да поддържа живота на Марс. Тайната на производствения процес се състои в употребата на деветия лъч, изпускан от странните камъни, подобни на този, който носеше на нагръдника си моят домакин.

Лъчът биваше отделян от другите слънчеви лъчи с помощта на сложни устройства, инсталирани на покрива на сградата. Три четвърти от площта на сградата се заема от резервоари, в които този лъч се събира. След това продуктът се поддава на въздействието на електрическия ток или по-точно се съединява в известни пропорции със сублимирани електрически трептения и се изпомпва в пет големи резервоара, разположени по цялата планета; изпуска се, за да се съедини с атмосферата.

В сградата винаги има на склад достатъчно количества от деветия лъч, за да може атмосферата на Марс да бъде поддържана в такова състояние, в каквото е сега. Единствената заплаха представлява възможността да се случи някакво непредвидено произшествие, в резултат на което могат да се повредят изпомпващите устройства.

Старецът ме заведе в помещение, в което се намираха двадесет помпи, всяка способна да доставя въздух на цялата планета Марс, и ми каза, че се грижи за тях от осемстотин години. Помпите работят последователно — всяка по едно марсианско денонощие или малко повече от двадесет и четири и половина земни часа. Има помощник, с когото дежурят при уредите на смени. Прекарват в самота почти половината от марсианската година, или около триста четиридесет и четири земни дни в тази фабрика, отдалечена от всякакви населени места.

Всеки червен марсианец още от най-ранно детство започва да изучава принципите на работа на тази фабрика и технологията на протичащия в нея процес на производство на въздух, но само двама души едновременно знаят начина на проникване вътре във фабриката. Тя, оградена с дебел петдесет стъпки зид, е изцяло недостъпна за неканени гости. Дори покривът е подсигурен срещу нападения от въздуха със специално стъкло, плътно пет стъпки.

Въпреки тези изключителни предпазни мерки, дълбоко в душите си работещите в тази фабрика се страхуват от евентуално нападение на зелените воители или някои лишени от разум червени хора. Всички други марсианци разбират, че нормалният живот на тяхната планета зависи изцяло от непрекъснатия цикъл на работа в тази фабрика.

Слушах думите на стареца и открих нещо интересно — външната врата се отваря по телепатичен път. Механизмът на бравите се задейства от известни комбинации на мозъчните вълни. Реших да

изпробвам своето новопридобито умение. Възползвах се от случая и се опитах да узная каква е комбинацията. Уж случайно, по време на разговор запитах стареца по какъв начин ми отвори тази масивна врата, без да се приближава към нея, дори без да излиза от стаята. В мозъка му за миг прозвучаха девет звука, но тутакси изчезнаха, а той каза, че това е тайна и не може да ми я разкрие. От този момент отношението му към мен се промени, сякаш се страхуваше да не би чрез изненада да го принудя да издаде някаква голяма тайна. В погледите, които ми хвърляше и в мислите му четях подозрителност и страх, макар да продължи да разговаря с мен извънредно учтиво.

Преди да отида да почивам, обеща да ми даде препоръчително писмо до намиращия се наблизо офицер. Той би могъл да ми помогне да стигна до Зоданга, най-близкия град на червените марсианци.

— Само не казвай на никого, че крайната ти цел е Хелиум, защото между тези две страни се води война. Моят помощник и аз нямаме родина, принадлежим на целия Барсум. Знакът, който носим, ни пази навсякъде, дори сред зелените хора, но обикновено избягваме срещите с тях, ако не са наложителни.

— Е, приятелю, засега „Лека нощ!“ — прибави той накрая. — Пожелавам ти да спиш дълго и спокойно. Наспи се хубаво!...

Усмихна се приятелски, но в мислите му прочетох някакво решение, а после като в мъгла го видях да стои надвесен над мен в нощта с кинжал в ръка и чух част от някакво изречение: „... Много съжалявам, но това е за доброто на Барсум...“

Затвори след себе си вратата на моята стая и мислите му изведнъж се прекъснаха.

Какво трябваше да направя? Как да избягам, как да преодолея тези дебели стени? Бях вече предупреден, лесно можех да го убия, но това нямаше да реши проблема с излизането ми отгук, а ако фабриката престанеше да работи, щях да умра както аз, така и всички останали жители на планетата, дори Дейа Торис, ако все още беше жива. Мисълта за Дейа ме накара изцяло да се откажа от плана за убийството на негостоприемния старец.

Внимателно излязох от стаята и започнах да търся първата, голяма врата. В главата ми дойде безумна мисъл — да опитам да отворя вратата с помощта на деветте звука, чути в мозъка на моя домакин.

Придружен от стъпващия зад мен безшумно Вул преминах крадешком през няколко коридора, после слязох надолу по вити стълби, докато най-после стигнах до залата, в която сутринта утолих своя глад. Никъде не забелязах моя домакин, нито пък се досетих къде може да прекарва нощта.

Тъкмо се канех да вляза в залата, когато лек шум зад гърба ми ме накара да се оттегля в тъмния край на коридора. Издърпах към себе си Вул и приклекнах край стената, прикриван от мрака.

Старецът мина край мен и влезе в залата. Тя беше осветена и забелязах, че той държи в ръката си тесен, дълъг кинжал. След миг започна да го остри о каменната маса, а в мислите му прочетох намерението най-напред да провери помпите. Това щеше да му отнеме около тридесет минути, след това щеше да отиде в моята спалня и да ме убие.

Най-после мина през залата и изчезна по стълбите, към помпите; излязох от сянката и пресичайки залата по диагонал, се приближих към първата от трите стоящи между мен и свободата врати.

Концентрирах се върху масивната брава и изпратих към нея девет мозъчни вълни. Чаках със затаен дъх резултата. Вратата бавно се раздвижи към мен и се отмести настрани. Моята мислена заповед отвори също и двете останали врати й с Вул излязохме в тъмнината на нощта — най-после свободни, но имаше една съществена разлика в състоянието ни отпреди едно денонощие и сега — този път бяхме с пълни стомаси.

Отдалечихме се бързо от огромната сграда и тръгнахме направо с намерение да стигнем до районите, населени с червени марсианци, приятелски настроени към Хелиум, колкото може по-бързо.

Съдбата ни готвеше нови приключения. Сутринта стигнахме до обработваемите площи и реших да потърся жителите на първата ферма, която ни се изпречи на пътя.

Тя се състоеше от ниски бетонни постройки, снабдени с масивни, плътно затворени врати. Започнах да чукам и да викам, но нямаше никакъв отговор. Уморен и отпаднал от безсъние се свлякох на земята и заповядах на Вул да стои на стража.

Скоро след това ме събуди упоритото ръмжене на Вул, отворих очи и видях трима червени марсианци, застанали недалеч от нас. Те се прицелваха в мен с пушките си.

— Нямам оръжие и не съм ваш враг — започнах да им обяснявам. — Бях пленник на зелените хора и искам да стигна до Зоданга. Моля ви само за храна и възможност за почивка за мен и за моя калот и да ми покажете посоката, в която трябва да вървим по-нататък. Те свалиха пушките и дойдоха при нас, усмихваха се приятелски. Сложиха десните си ръце на лявото ми рамо според обичайния на Марс начин на поздравяване и започнаха да ме разпитват за моята история и за моите приключения на Марс. После ни взеха със себе си в дома наблизо.

Оказа се, че сградите, в които се мъчех да вляза рано сутринта, се употребяваха изключително като складове. Жилищните им домове бяха сред огромните дървета и, също както останалите сгради на червените марсианци, биваха издигани през нощта на височина четиридесет до петдесет стъпки над земята чрез огромни, скрити в земята повдигащи устройства, задвижвани с малки ядрени двигатели, чиито пултове за управление се намираха вътре в сградите. Вместо да се мъчат да инсталират многобройните ключалки и резета, марсианците просто издигаха домовете си за през нощта нагоре, извън опасната зона. Те разполагаха със специални, действащи само в ръцете на собственика устройства, които позволяваха да се издигат и спускат домовете и отвън, марсианците можеха да пътуват, ако това се налагаше, без да се тревожат за своята собственост.

Тримата братя, заедно с жените и децата си, обитаваха три еднакви къщи на територията на фермата. Те самите не работеха, защото бяха правителствени надзираващи офицери. Работата се вършеше от затворници, военнопленници, задължени към държавата хора и стари ергени, твърде бедни, за да могат да плащат високия, задължителен за всички ергенски данък.

Братята въплъщаваха сърдечността и гостоприемството. Прекарах при тях няколко дни, отпочинах и възвърнах силите си след дългото и уморително пътешествие.

Когато чуха моята история — в нея не споменах нито за Дейа Торис, нито за стареца от фабриката за въздух — те ме посъветваха да променя цвета на кожата си в цвят, по-близък до кожата на тяхната раса, и се опитаха да ми намерят място в армията или във въздушната флота на Зоданга.

— Малки са шансовете веднага да повярват в твоята история — каза единият от братята. — Може би по-късно, когато докажеш искреността на твоите намерения и си намериш високопоставени приятели, ще можеш да я разказваш без риск да бъдеш смятан за лъжец. Заслуги и приятели най-лесно се печелят във войската, защото, както знаеш, ние сме войнствен народ и за войните си полагаме специални грижи.

Подготвих се за тръгване. Подариха ми малък тоат от вид, специално отглеждан от червените марсианци за езда и за други домашни цели. Това животно, освен че е по-малко — с размерите на земен кон — и много кротко, беше точно копие на своите диви роднини.

Братята ме снабдиха с червено масло, с него намазах цялото си тяло, а един от тях подряза косите ми, пораснали доста дълги, и те придобиха вида на последната мода. Така преобразен, навсякъде на Барсум можех да минавам за истински марсианец. Подариха ми накити и отличителни знаци, носени от семейство Птор, към което принадлежах и моите домакини. Малката торбичка, която трябваше да нося отстрани на пояса си, напълних със зодангски пари. Платежните средства на Марс не се различават от тези на Земята по форма, само дето монетите са овални. Книжните пари се издават от специални лица в зависимост от нуждите и два пъти в годината се проверява тяхното покритие в трайни средства и натрупани стоки. Ако някой пусне повече пари, отколкото е в състояние да изкупи, правителството връща на неговите поръчители разликата, а длъжникът трябва да отработи тази разлика в мините или във фермите, собственост на правителството. Тази система задоволява всички с изключение на задлъжнелите.

Когато споменах, че може би няма да мога да им се отблагодаря за оказаната ми любезност и помощ, те ми отговориха, че ако остана достатъчно дълго на Марс, ще имам за това не една възможност. После се сбогувахме, а те гледаха след мен още дълго, докато съвсем изчезнах от очите им.

ВЪЗДУШЕН РАЗУЗНАВАЧ В АРМИЯТА НА ЗОДАНГА

Пътувах към Зоданга, откривах все нови и нови пейзажи, а в няколкото ферми, в които спрях по пътя, узнах много полезни неща, отнасящи се до господстващите на Барсум обичаи и стопански методи.

Използваната във фермите вода се получава от ледниците на полюсите. Събира се в огромни подземни резервоари, а след това се докарва чрез водопроводи до населените места. По цялата дължина на водопроводите, от двете им страни се простираха обработваеми площи, разделени на приблизително еднакви по големина парцели, всеки от които се управлява от един или няколко земеделски офицери.

Вместо напояване на площите чрез изливане на скъпоценната течност на повърхността им, което би довело до огромни загуби вследствие на изпаряването, се прилага система от тънки тръбички, скрити под земята. Те довеждат водата непосредствено до корените на растенията. Реколтите на Марс всяка година са еднакви, там няма дъждове, бури или други природни бедствия, нито пък насекоми или малки птички да унищожават посевите.

По време на това пътешествие имах възможност за първи път от напускането на Земята да вкуся месно ястие — големи сочни късове месо от някакви добре охранени животни. Ядох също така зеленчуци и плодове — много вкусни, но с нищо ненапомнящи за земните. Всяко цвете, зеленчук, плод или животно са до такава степен усъвършенствани чрез дълго и внимателно селекциониране в течение на столетия, че техните земни съответствия приличат само на бледи, неизразителни копия на марсианските си роднини.

По време на дългата си почивка срещнах много културни и благородни хора и след известно време нашите разговори с тях постепенно стигнаха до Хелиум. Един от по-възрастните мъже бил там преди няколко години с дипломатическа мисия и с голямо съжаление говореше за обстоятелствата, които от дълго време принуждават двете страни да водят война помежду си.

— С пълно право Хелиум се гордее със своите жени — най-хубавите на Барсум, а истинска перла сред тях е Дейа Торис, дъщерята, на Морс Кайак. Хората буквално я боготворят, а откакто изчезна при неуспешната експедиция, целият Хелиум потъна в траур. Това, че нашият владетел заповяда да бъдат нападнати омаломощените и почти разрушени въздушни кораби, връщащи се от тази експедиция в къщи — продължи възрастният мъж, — беше поредната негова непростима грешка. Рано или късно народът на Зоданга ще постави на негово място някой по-мъдър човек. Дори и сега, когато нашите победоносни войски са обкръжили Хелиум, хората в Зоданга гласно изразяват своето недоволство. Тази война не се радва на популярност, защото не е борба за истина и справедливост. Нашите сили използваха отсъствието на главната флотилия на Хелиум, която беше тръгнала да търси принцесата на Хелиум, и лесно се справи с отслабената отбрана на Хелиум. Говори се, че градът ще се предаде през следващите няколко дни.

— А какво става с принцеса Дейа Торис? — запитах с привидно безразличие.

— Загинала е — отговори мъжът. — Узнали са това от един зелен воин, пленен наскоро от наш отряд на юг. Избягала от таркийците с някакво странно същество от друг свят, само за да бъде заловена от вархунците. Техните тоати дълго бродили по дъното на едно пресъхнало море, а наблизо били открити следи от кървава схватка.

Тъй като тези сведения съвсем не бяха сигурни и не представляваха категорично доказателство, че Дейа Торис наистина е загинала, реших да опитам по най-бързия възможен начин да стигна до Хелиум и да предам на Тардос Морс сведенията за неговата внучка, с които разполагах аз.

Десет дни след напускането на фермата на братята Птор стигнах до Зоданга. Още по времето на моя първи контакт с червените жители на Марс забелязах, че присъствието на Вул събужда не съвсем благосклонен затова пък силен интерес към моята особа, защото принадлежеше към вид животни, никога не опитомявани от червените хора. Ако влезех в Зоданга с Вул, впечатлението щеше да бъде същото, както ако някой тръгнеше да се разхожда по Бродуей с лъв.

Мисълта за раздялата с моя верен приятел искрено ме натъжи и аз отложих решението докато стигнем до вратите на града. Но малко по-късно разбрах, че трябва да се разделим. Ако ставаше дума само за моята безопасност, нищо не би могло да ме накара да се разделя с единственото същество на Барсум, което от мига на срещата ни искрено се привърза към мен. Но аз исках повече от всичко друго да открия жената, на която се заклех да служа вярно и дори да отдам живота си и трябваше да отправя предизвикателство към опасност на този тайнствен град. Не можех да си позволя грижата за безопасността на Вул да отвлича вниманието ми и да стане причина за неуспеха на моето начинание. Сбогувах се с него приятелски, обещах си, че ако се върна невредим от очакващите ме приключения, ще намеря начин да го открия.

Струваше ми се, че Вул разбра какво му обяснявах, и щом посочих към Тарк, той се обърна нататък с истинска тъга в очите. Не можех повече да гледам с какво нежелание се отдалечава. Обърнах се и тръгнах бързо към стените на Зоданга.

Благодарение на препоръчителното писмо получено от братята Птор, ме пуснаха безпрепятствено в града — огромен и от всички страни заобиколен от високи стени. Беше още много рано и улиците — съвсем безлюдни. Сградите, издигнати високо на метални колони, приличаха на големи птичи гнезда, а колоните наподобяваха метални дънери. Магазините не бяха вдигнати нависоко, нямаха особени масивни ключалки, нито резета. Кражбата беше явление, напълно непознато на Барсум. Страхуваха се единствено от убийства и издигаха домовете си нависоко за през нощта.

Братята Птор ми дадоха точни указания къде да отида, за да си намеря жилище и да бъда близо до службите на правителствените агенти, до които адресираха писмата. Пътят ми водеше към централния площад. Такива площади има във всеки марсиански град. Този в Зоданга покриваше около една квадратна миля площ и беше заобиколен от дворците на кралското семейство и на висшата аристокрация, от обществени сгради, питейни заведения и магазини. Вървах през площада и се възхищавах на великолепната архитектура и красотата на пурпурната растителност. Изведнъж забелязах червен марсианец. Той бързо вървеше към мен, излизайки от една съседна

улица. Не ми обърна никакво внимание, но когато приближи към мен, го познах и като сложих ръка на рамото му, поздравих.

— Каор, Кантос Кан!

Той светкавично се обърна и преди да успея да отпусна ръката си, острието на дългия му меч се озова на гърдите ми.

— Кой си ти? — извика той, а когато аз с един скок се отдалечих от него на петдесет стъпки, свали меча си и се засмя:

— Няма нужда от отговор. Само един човек на Барсум умее да скача така. В името на двете луни, приятелю Джон Картър! Откъде се взе тук? Да не си станал Дарсин, че умееш да си сменяш цвета на кожата, както искаш?

— Дълга ти няколко мъчителни секунди, приятелю, — каза той, слушайки за приключенията ми от мига, в който се разделихме на арената във Вархун. — Ако жителите на Зоданга научат кой съм и откъде идвам, скоро ще съм на брега на мъртвото море Корус заедно с моите отдавна забравени предци. Изпратен съм тук от Тардос Морс, джеданка на Хелиум, за да разбере къде се намира Дейа Торис, нашата принцеса. Саб Тан, принцът на Зоданга, е безумно влюбен в нея и я крие някъде тук. Неговият баща, джедакът на Зоданга, Тан Косис поставя като условие за сключване на примирие между нашите градове доброволното съгласие на Дейа Торис да стане жена на сина му. Но Тардос Морс не желае да го приеме и заповяда да бъде предадено на джедака на Зоданга, че той и всички хора от Хелиум предпочитат да видят своята принцеса по-скоро мъртва, отколкото омъжена за човек, когото не е избрала сама, и че той самият предпочита да бъде погребан под развалините на нашия град, отколкото да обедини, герба на своя род с този на Тан Косис. Този отговор страшно обиди Тан Косис и хората от Зоданга, но благодарение на него Тардос Морс е заобиколен в Хелиум с още по-голяма любов от своите поданици и има сред тях още по-голяма власт, отколкото когато и да било.

— Тук съм от три дни — продължи Кантос Кан, — но още не съм открил къде е затворена Дейа Торис. Днес постъпих на служба в армията на Зоданга като въздушен разузнавач. Надявам се да спечеля доверието на принц Саб Тан, командващ тази формация, и да разбере нещо за Дейа Торис. Радвам се, че те срещнах; знам твоето

благоразположение към принцесата, а ако обединим нашите усилия, можем да направим чудеса.

Площадът се заизпълва с хора, тръгнаха да изпълняват своите ежедневни задължения. Отвориха магазините, а в заведенията се настаниха първите сутрешни посетители. Кантос Кан ме заведе в едно от тях. Обслужването в кафенето беше изцяло механизирано. Яденето не се докосваше от човешка ръка от мига, в който биваше докарвано в сурово състояние докато горещо и готово за консумиране се появеше на масичката пред посетителя; той предварително натискаше съответните копчета, изразяващи неговите желания.

След като хапнахме се упътихме към главната квартира на дивизиона за въздушно разузнаване и Кантос Кан ме представи на своя командир; молеше го да ме приеме на служба. Според задължителната процедура трябваше най-напред да мина през някои изпитания, но Кантос Кан ми каза да не се страхувам, той поемал това задължение върху себе си. И уреди нещата, като се яви пред комисията под името Джон Картър.

— Разбира се, тази мистификация някой ден ще излезе на бял свят — каза той, смеейки се. — Те сигурно ще сравнят данните за ръста, теглото и цвета на очите, от документите и действителността, но дотогава ще минат няколко месеца, а през това време ние вече отдавна ще сме завършили своята мисия; без оглед на това дали ще успеем, или не.

През следващите няколко дни Кантос Кан ме обучаваше да летя и да ремонтирам машините. Корпусът на едноместната разузнавателна лодка е около шестнадесет стъпки дълъг, две стъпки широк и се стеснява в двата края. Седалката на пилота се намира над малкия, безшумен двигател. Средството за придвижване (или „горивото“, ако мога да го нарека така) е складирано в тънките метални стени на корпуса и се състои от осмия лъч, който във връзка със своето предназначение се нарича „двигателен лъч“.

Този лъч, също както и деветият, е непознат на Земята, но марсианците са открили, че се намира във всеки вид светлина, независимо от нейния източник, и дава възможност да се извършват полети, каквито бойните самолети на Земята все още не са в състояние да си позволят. Марсианските въздушни кораби се носят из разреждения

въздух на планетата с такава грация, с каквато детските балончета плуват по небето на Земята.

През първите години от откриването на лъча, преди марсианците да се научат да го контролират и да си служат прецизно с него се случили редица странни неща. Например преди около деветстотин години бил построен първият боен кораб, задвижван така. За съжаление резервоарите на осмия лъч били напълнени с прекалено голямо количество от него и след излитането си от Хелиум корабът повече не се завърнал там. Двигателната сила била толкова голяма, че го отнесла далеч в космическото пространство, където и до днес може да се види с помощта на телескопите — малък спътник, който за вечни времена ще обикаля Барсум на височина десет хиляди мили.

На четвъртия ден след пристигането ми в Зоданга извърших първия си полет. Благодарение на него получих повишение и квартира в двореца на Тан Косис.

Излетях във въздуха и направих няколко кръга над града, така както правеше това Кантос Кан, и увеличавайки скоростта до пълна мощност, полетях с главоломна бързина на юг покрай един от големите водни пътища, достигащи до Зоданга от тази страна.

Прелетях почти двеста мили за по-малко от час. Изведнъж ниско долу забелязах трима зелени воители. Те преследваха в голям галоп малка бягаща фигурка, която се стремеше да стигне до заобикалящите обработваемите площи степи. Бързо намалих скоростта, заобиколих ги изотзад, забелязах, че обект на преследването от зелените воители е червен марсианец, и че носи отличителните знаци на въздушния дивизион, към който принадлежах. Наблизо видях лодка и разхвърляни наоколо уреди и инструменти. Вероятно е бил изненадан от зелените в момент, когато е ремонтирал лодката си.

Ездачите препускаха с всичка сила и вече почти настигаха дребничката в сравнение с тях фигурка. Войниците се бяха навели надясно с насочени дълги копия. Всеки от тях се стараеше пръв да прониза нещастния зодангиец и сигурно след миг бедата щеше да го сполети, ако не бях се появил аз.

С пълна скорост отпратих лодката към зелените ездачи и скоро ги настигнах. Без да намалявам скоростта, насочих носа на лодката към гърба на най-близкия от тях. Ударът, достатъчно силен, за да пробие няколкосантиметрова броня, изхвърли над главата на тоата

лишеното от глава тяло на войника далеч напред; падна и се плъзна по мъха. Изплашените тоати на двамата, останали зелени воини се разквичаха уплашени и се разбягаха на разни страни. Намалих скоростта, направих кръг и кацнах пред изумения разузнавач. Той горещо ми благодари за помощта, оказана му в най-съдбоносния миг, и ми обеща, че ще бъде възнаграден както подобава. Оказа се, че съм спасил живота на един от братовчедите на джедака на Зоданга.

Решихме да не губим време, защото воините можеха да се върнат веднага, щом овладеят своите подплашени тоати. Заехме се с ремонта на повредената лодка и напрегнахме всички сили, за да свършим колкото може по-бързо. Оставаха ни само няколко довършителни операции, когато внезапно забелязахме, че зелените воини препускат към нас от две противоположни страни. Когато приближиха на разстояние около сто ярда, тоатите им отново отказаха да им се подчиняват, не искаха да се приближат към въздушния кораб — преди малко той така ги беше уплашил.

Най-накрая воините слязоха от тоатите си и тръгнаха към нас с насочени мечове. Аз се заех с по-високия от двамата, като преди това, пожелах на зодангиеца успех в схватката с другия зелен воин. Благодарение на все по-голямата си практика се справях с противниците си за кратко време и почти без усилие. Това ми позволи да се притека на помощ на новия си познат. Заварих го в много затруднено положение — лежеше ранен на земята, а зеленият воин, поставил крак на шията му, вдигаше меч за решителния удар. С един скок преодолях делящите ни петдесет стъпки и с насочен напред меч пронизах зеления марсианец. Той изпусна меча си и рухна на земята до своята жертва.

Прегледах зодангиеца и за щастие се оказа, че раните му не са сериозни. След кратка почивка той каза, че се чувства добре и е готов да поеме обратния път. Трябваше да полети в собствената си лодка — моята беше твърде малка, за да се съберем двамата в нея.

Бързо довършихме ремонта, издигнахме се заедно нагоре във винаги безоблачното марсианско небе и с голяма скорост, без понататъшни премеждия, се върнахме в Зоданга.

Наближавахме града и на съседната равнина забелязахме тъпла от цивилни и военни. Небето чернееше от бойни кораби, частни и

обществени екскурзионни лодки, дълги ивици развяващи се коприна и различни видове знамена и флагчета.

Новият ми познат даде сигнал да намалая, приближи към мен на малко разстояние, предложи да кацнем и да наблюдаваме церемонията, каза ми, че за заслуги към страната ще бъдат наградени офицери и цивилни лица. После развя малко флагче, което свидетелстваше, че в лодката лети член на кралското семейство, заедно си пробихме път през навалищата от различни видове летателни апарати и увиснахме точно над главите на джедака на Зоданга и неговата свита. Всички бяха възседнали малки, домашни тоати, а в парадните им униформи и накити имаше такова количество разноцветни пера, че не можех да не забележа поразителната им прилика с индианците от моята родна страна — там, някъде далеч на Земята.

Един от членовете на свитата на Тан Косис обърна внимание на висящия над главата му роднина и джедакът направи знак на моя нов познат да кацне. Очаквайки построяването на войсковите части, джедакът разговаряше със своя родственик и аз забелязах, че както те, така и най-близкостоящите членове на свитата от време на време поглеждат нагоре към мен. Не можех да разбера за какво ставаше дума в разговора, но той изведнъж прекъсна и всички слязоха от тоатите си. Последната рота беше вече заела мястото си в строя. Един от членовете на свитата отиде при строените части и извика името на някакъв войник, заповяда му да излезе пред строя. После на висок глас разказа пред всички какъв подвиг е извършил този воин, как е заслужил признанието на джедака, а монархът приближи към щастливия младеж и прикрепил към лявата му ръка метално отличие.

Така бяха отличени десетина души и в един момент церемониал майсторът извика:

— Джон Картър, въздушен разузнавач!

Никога в живота си не съм бил толкова изненадан, но военната дисциплина е дълбоко вкоренена в мен, веднага кацнах и излязох напред както правеха другите. Застанах пред офицера, а той извика с толкова силен глас, че сигурно беше чул от всички присъстващи роти и зрители:

— Джон Картър, като признание за твоята необикновена смелост и умение, показани в защита на особата на братовчедата на джедака Тан

Косис, по време на която си победил трима зелени воители, нашият джедак с удоволствие те дарява със знак на своето уважение към теб.

Тан Косис приближи към мен и като прикрепваше отличиято към ръката ми над лакътя, каза:

— Моят братовчед ми разказа подробностите на необикновения ми подвиг. Той, струва ми се, граничи с чудото. Щом така добре умееш да защитиш братовчедата на джедака, колко по-добре ще съумееш да защитиш особата на своя джедак. От този миг ти си падвар от моята гвардия и ще живееш в двореца.

Благодарих на владетеля и се подчиних на заповедта му, присъединих се към неговата свита. След края на церемонията откарах лодката на мястото ѝ върху покрива на казармите на дивизиона за въздушно разузнаване и в компанията на пристигналия от двореца пратеник се представих на дежурния офицер на новото ми местожителство.

НАМИРАМ ДЕЙА ТОРИС

Офицерът, на когото се представих, имаше заповед да ме настани близо до покоите на джедака. Животът му, особено през война, беше под постоянна заплаха. Марсианците смятаха, че по време на война всичко е позволено, в това число и убийството.

Веднага ме отведоха в покоите на Тан Косис. Владетелят разговаряше със своя син Саб Тан и с няколко благородници и не забеляза моето влизане.

Стените на залата бяха изцяло покрити с прекрасни гоблени, те закриваха вратите и прозорците, ако, разбира се, там имаше такива. Светлината се осигуряваше от уловените слънчеви лъчи, затворени между истинския таван и стъклената плоча на няколко сантиметра по-надолу.

Моят водач отметна един от гоблените, за да открие нещо като коридор, образуван от плътно наредените един до друг гоблени на известно разстояние от истинската стена на помещението. Офицерът ми каза, че трябва да стоя в този коридор зад гоблените, докато Тан Косис се намира в апартамента, ограден от тях. Когато излезе, трябва да вървя зад него. Моето единствено задължение ще бъде охраната на владетеля по възможно най-дискретния начин. След четири часа ще бъде сменен. Като ми обясни всичко това, офицерът се оттегли.

Гоблените бяха изтъкани от някаква странна прежда, тя им придаваше много тежък и солиден вид, но когато се гледаше от мястото, където трябваше да нося службата си, можех да наблюдавам всичко в помещението и то така ясно, като че ли бяха направени от тънко, много прозрачно стъкло.

Известно време след като застъпих на пост, гобленът от отсрещната страна се вдигна и в помещението влязоха четирима гвардейци, водеха някаква дребничка жена. Цялата група застана пред Тан Косис, стражите се оттеглиха настрани и на не повече от десет крачки от себе си видях Дейа Торис. Лицето ѝ сияеше в усмивка.

Саб Тан отиде при нея и двамата, държейки се за ръце, застанаха пред джедака. Тан Косис учудено ги изгледа, стана и се поклони на принцесата.

— На какъв странен каприз дължа визитата на принцесата на Хелиум, която само преди два дни, без да се съобразява с това, че обижда моята гордост, ме уверяваше, че предпочита Тал Хайус, зеленото чудовище на Тарк, пред моя син?

Дея Торис се усмихна още по-съблазнително, и в очите ѝ заиграха пламъчета.

— Откакто свят светува жената има право да проявява капризи, да променя мнението си и да бъде дори коварна. Прости ми, Тан Косис, така, както ми прости твоят син. Преди два дни все още не бях сигурна в неговата любов към мен, но сега вече знам всичко и дойдох тук да те помоля да забравиш за прибързаните ми думи и да приемеш уверението, че когато дойде времето, принцесата на Хелиум ще се омъжи за Саб Тан, принца на Зоданга.

— Радвам се на твоето решение — отговори Тан Косис. — Не искам вече да воювам с народа на Хелиум. Твоите думи в този миг ще бъдат записани, а след това съобщени на народа на Зоданга.

— По-добре ще бъде, Тан Косис — каза Дея Торис, — ако бъдат огласени след края на войната. Както на твоя, така и на моя народ може да се стори странно, че принцесата на Хелиум дава ръката и сърцето си на неприятеля по време на военните действия.

— А нима войната не може веднага да бъде прекратена? — запита Саб Тан. — Достатъчна е само една дума на Тан Косис, за да настъпи мир. Кажи я, татко, кажи думата, която ще ми даде щастieto и ще сложи край на тази ужасна война.

— Ще видим как Хелиум ще реагира на предложението за прекратяване на войната. Във всеки случай, аз ще им направя такова предложение.

Размениха още няколко думи и Дея Торис, все така придружавана от гвардейците, излезе от покоите.

Само за миг действителността разруши красивия замък на моите мечти. Жената, в чиито ръце поверих своя живот и от устата на която съвсем неотдавна чувах уверения в любов, вече е забравила за моето съществуване и с усмивка се обещаваше на сина на най-заклетия враг на своя народ. Не можех да повярвам, макар че го чух съвсем ясно със

собствените си уши. Трябваше да я намеря и да я накарам да повтори тези ужасни думи. Напуснах поста си и по коридора между гоблените затичах към вратата, през която тя току-що беше излязла. Внимателно я отворих и от другата ѝ страна забелязах същински лабиринт от извити коридори и врати. Побягнах по първия от тях, после завих в някакъв друг и изведнъж ме обзе чувството, че не знам къде се намирам. Стоях така секунда с отчаяние в сърцето, опрян на стената, когато внезапно чух гласове в стаята от другата страна на стената, о която се опирах. Единият от тях беше на Дейа Торис. Не можех да различа думите, но нямаше никакво съмнение, че това беше тя.

Изминах няколко крачки напред и се натъкнах на следващия коридор, в края му забелязах врата. Смело прекрачих прага ѝ и се намерих в малко преддверие, там седяха същите четирима гвардейци. Един от тях веднага стана и запита защо съм дошъл тук.

— Изпраца ме Тан Косис — казах аз. — Трябва да говоря с принцеса Дейа Торис на четири очи.

— Покажи заповедта — каза гвардеецът.

Не знаех какво има предвид, но отговорих, че съм член на гвардията на джедака, а след това, без да чакам реакцията му, тръгнах към вратата, зад която се чуваше гласът на Дейа Торис. Не успях да премина през нея, защото гвардеецът ми прегради пътя и каза:

— Всеки, който идва по заповед на Тан Косис, трябва да носи писмена заповед или специален пропуск. Трябва да ми покажеш едното или другото и едва тогава ще можеш да влезеш.

— Слушай, приятелю! Единственият пропуск, който ми е нужен — казах аз, — за да вляза, където искам, виси на хълбока ми.

Извадих меча си и запитах:

— Ще ме пуснеш ли доброволно, или ще трябва да те накарам насила?

В отговор гвардеецът измъкна своето оръжие и извика колегите си. Те застанаха срещу мен, преграждайки ми пътя.

— Ти не си дошъл тук по заповед на Тан Косис — каза високо първият гвардеец. — И не само няма да те пусна в апартамента на принцесата, на Хелиум, ами ще те изпратя под стража при джедака да му обясниш своето поведение. Хвърли меча си, не можеш да разчиташ на това, че ще победиш всички ни едновременно.

Моят отговор беше бърз удар, след който ми остана един противник по-малко, но искам да ви уверя, че тримата бяха знаменити фехтовачи. Притиснат до стената от тях, вложих в схватката всичките си сили и умение. Постепенно успях да се преместя в ъгъла на стаята, където можеха да ме атакуват само поединично. Бихме се така около, двадесет минути, а удрящата се една в друга стомана на нашите мечове изпълни малкото помещение с адски шум.

Вривата измъкна от стаята Дейа Торис. Тя отвори вратата и застана на прага, наблюдавайки борбата. Зад гърба ѝ забелязах Сола. Тя също гледаше заинтригувана. Лицата им бяха съвършено безразлични и аз веднага разбрах, че не са ме познали.

Успях да поваля още един гвардеец. Имах вече само двама противници, смених тактиката и се превърнах в нападател. Десет секунди след втория падна и третият, а скоро след това и последният лежеше на пода в локва кръв. Бяха смели хора и великолепно войници и се огорчих, че бях принуден да ги лиша от живот, но от друга страна, ако се наложеше, бих се изправил срещу всички жители на Барсум, ако няма друг начин да стигна до Дейа Торис.

Скрих окървавения меч в ножницата и приближих към принцесата. Тя стоеше безмълвна, не ме позна.

— Кой си ти, зодангиецо? — запита най-послед. — Следващият враг, който желае да си поиграе с моята съдба?

— Аз съм ваш приятел — отговорих аз. — И някога бях много ценен...

— Никой от приятелите на принцесата на Хелиум не носи такива отличия — каза тя. — Но твоят глас?... Вече съм го чувала някъде преди... Не, не, това е невъзможно... Този човек е мъртъв.

— И все пак, принцесо, това съм аз, Джон Картър. Нима не познаваш, дори под боята и чуждите отличия, лицето на своя вожд?...

Направих крачка към нея, а тя изтича към мен с протегнати ръце, но щом разтворих обятия, за да я прегърна се спря и се отдръпна назад с тъга на лицето.

— Твърде късно е вече... твърде късно — отчаяно прошепна тя. — Да беше дошъл само един час по-рано!... Мислех, че си умрял и сега е вече твърде късно!...

— Значи, ако знаеше, че съм жив, нямаше да обещаеш на принца на Зоданга да останеш негова жена? — запитах аз.

— Мислиш ли, Джон Картър, че ако вчера съм отдала сърцето си на теб, днес бих била способна да го дам на друг? Мислех, че то вече е погребано заедно с твоята пепел в подземията на Вархун. Това, което остана от мен — моето тяло — обещах на друг, за да запазя своя народ от нещастията, които би му донесла победата на Зоданга.

— Но аз не съм мъртъв, моя принцесо. Дойдох да те взема оттук и цялата армия на Зоданга не може да ми попречи.

— Късно е, Джон Картър. Дадох клетва, а ние на Барсум никога не нарушаваме дадената дума. Самата церемония на бракосъчетанието ще се състои по-късно, но тя е не толкова важна формалност. Само потвърждава дадената клетва, тъй както погребението на джедака потвърждава неговата смърт. Аз вече съм негова съпруга, Джон Картър. Вече не можеш да ме наричаш „своя принцеса“, а аз тебе — „свой вожд“.

— Твърде малко познавам вашите обичаи, но знам, че те обичам, и ако когато ни нападна отрядът на вархонците последните ти думи, бяха изречени сериозно, никой друг мъж не може да те нарича „своя жена“. Ти говореше тогава сериозно и сега мислиш също така. Кажй, че е истина, че аз не греша.

— Да, Джон Картър, тогава казах истината — прошепна тя. — Но днес не мога да повторя тези думи, защото се обещах на друг. Ако познаваше нашите обичаи — говореше тя повече на себе си — клетвата щеше да бъде дадена на теб още преди много, много месеци и сега ти щеше да имаш право над мен. Това щеше да означава упадък за Хелиум, но аз бих се отказала от всякакво наследство заради моя таркийски вожд.

После продължи по-високо:

— Помниш ли онази нощ, когато ме обиди? Нарече ме „своя принцеса“, без да помолиш за ръката ми, а след това се хвалеше, че си се борил за мен. Сега виждам, че не е трябвало да се обиждам, просто ти не си знаел какво значение имат у нас думите, които казваш. Нямамо е кой да ти обясни, че на Барсум в градовете на червените хора има два вида жени — единият от тях са тези, за които мъжете се борят, за да могат да молят за ръката им. За другия вид жени също се борят, без да молят за ръката им — т.е. никога не им предлагат брак. Ако мъжът победи в схватката заради жена, може да я нарече „своя принцеса“ или да употребява едно от останалите обръщения, а това означава, че я

притежава, че тя му принадлежи. Ти се бори за мен, но никога не си ме молил да стана твоя жена, затова, когато ме наричаше „своя принцеса“... — тя се поколеба, — ... бях поразена. Но дори и тогава не ти се разсърдих, както трябваше да направя. Чашата преля, когато ме унижи, припомняйки ми, че си ме спечелил в битка.

— Няма да те моля за прошка, Дейа Торис — казах аз. — Както знаеш, моята вина се дължи на непознаването на вашите обичаи. Това, което не направих тогава, защото ми се струваше, че е още рано за такава молба, ще го направя сега — моля те да станеш моя жена.

— Не, Джон Картър, не мога да бъда твоя, докато Саб Тан е жив.

— В такъв случай ти подписа неговата смъртна присъда, моя принцесо. Саб Тан ще умре.

— Това няма да помогне — каза тя. — Нямам право да се омъжа за човека, който е убил моя съпруг — дори при самозащита. Такъв е обичаят. Ние тук, на Барсум, сме роби на своите обичаи. Безсмислено е, мили приятелю. Трябва да се примириш с това и да страдаш заедно с мен. Отсега нататък може да ни свързва само страданието и споменът за дните, прекарани заедно при таркийците. Сбогом!

Излязох отхвърлен, с кървящо сърце. Но не се отказах от надеждата и не се примирих с мисълта, че Дейа Торис е загубена за мен, защото въпреки това, което каза, официално бракът още не беше сключен.

Влачех се по коридорите, отново изгубил ориентация. Знаех, че трябва да бягам от този град. Сигурно ще започне разследване на убийството на четиримата гвардейци и ако моето отсъствие от поста ми бъде открито, подозрението ще падне върху мен. Тръгнах по водещата надолу спирална стълба и слязох няколко етажа по-надолу. Намерих се пред вратата на обширно помещение, там седяха няколко гвардейци. Стените бяха покрити с прозиращи гоблени и успях да се скрия зад тях незабелязано.

Гвардейците водеха разговори на някакви незначителни теми, не привлякоха вниманието ми с нищо докато не влезе един офицер и не им заповяда да сменят стражите на принцесата на Хелиум. Разбрах, че след секунди ще започнат моите проблеми. И наистина — четиримата войници излязоха от помещението, а след малко един от тях се върна и каза, че всички от предишната смяна лежат мъртви в преддверието, водещо към апартамента на принцесата на Хелиум.

Миг по-късно целият дворец се изпълни с хора. Гвардейци, офицери, дворяни, прислуга и роби бягаха насам-натам по коридорите и апартаментите, разнасяха заповеди и препоръки и търсеха извършителя на престъплението.

В тази суматоха видях някакъв шанс за бягство и колкото и малък да беше той, реших да го използвам. Присъединих се към минаващата край моето скривалище голяма група войници и побягнах след тях през лабиринта от дворцови коридори, докато не съзрях дневната светлина през прозорците на някаква зала, край която минавахме.

Изоставих моите водачи и тръгнах към един от прозорците. Той извеждаше на голям балкон на височина около тридесет стъпки над земята и излизащ на едно от градските улици. На известно разстояние от сградата се издигаше стена с височина около двадесет стъпки, изградена от дебело, гладко стъкло. За някой червен марсианец този път за бягство би бил невъзможен, не и за мен, който разполагах със земна сила и ловкост. Единственият ми проблем беше, че мога да бъда открит, преди да се стъмни. Не можех да скоча сега, защото дворът и улицата гъмжаха от зодангийци.

Започнах да си търся някакво скривалище. В един миг погледнах нагоре и видях украшение във формата на голяма ваза, висеща от тавана на около десет стъпки над пода. Без всякакво усилие подскочих към нея и веднага след това чух, че в стаята влизат някакви хора. Спрях точно под моето скривалище и имах възможността да чуя всяка тяхна дума.

— Това е работа на хора от Хелиум — каза един от тях.

— Негово величество е прав, но по какъв начин са влезли в двореца? Мога да допусна, че покрай бдителните стражи е успял да се промъкне един човек, но ако са били група хора, не мога да си обясня как те са успели. Скоро ще узнаем нещо, защото идва кралският психолог.

Към групата се присъедини още един човек и след обичайните приветствия към джедака каза:

— Могъщи джедако, мъртвите мозъци на твоите верни гвардейци ми разказаха странна история. Били са убити не от няколко нападатели, а от един-единствен човек.

Замълча, за да даде възможност на слушателите да осъзнаят важността на казаното от него. Те, изглежда, не му повярваха, защото след малко чух нетърпеливия глас на Тан Косис:

— Какви са тези небивалици, които разказваш, Нотан?

— Това е самата истина, всемогъщи джедако — отговори спокойно психологът. — В мозъците на четиримата гвардейци е запечатана една и съща картина. Техният противник е бил някакъв много висок човек, носещ отличията на личната ти гвардия, притежаващ свръхчовешка сила, ловкост и владеещ до съвършенство изкуството на борба с меч. Въпреки че е носел отличията на Зоданга, човек, отговарящ на такова описание, не е открит нито в тази страна, нито в която и да е друга на Барсум. За съжаление, разумът на принцесата на Барсум остана недостъпен за мен — тя умее отлично да го владее и аз не можах да прочета в него нищо. Каза, че е видяла част от схватката, че с гвардейците се е бил само един човек, когото не познава и когото никога преди това не била виждала, но нищо повече.

— А къде е човекът, който неотдавна ме спаси? — каза някой от групата, вероятно братовчедът на джедака, когото бях изтръгнал от ръцете на зелените воители. — Описанието съвпада с неговата личност и най-вече необикновените му бойни качества.

— Къде е този човек? — извика Тан Косис. — Доведете ми го веднага тук. Какво знаеш за него, братовчедо? Сега, когато си мисля за това, струва ми се малко вероятно в Зоданга да живее такъв великолепен воин и никой от нас да не е чувал за него. И името му също е странно — Джон Картър. Чувал ли е някой някога такова име на Барсум?

Скоро пристигна вестта, че не са могли да ме открият никъде — нито в двореца, нито в бившата ми квартира в казармите на разузнавателния дивизион. Намерили и разпитали Кантос Кан, но той не знаеше къде съм сега, а когато го запитал за моето минало, той заявил, че знае за мен твърде малко, защото сме се срещнали съвсем неотдавна, по време на общото ни затворничество във Вархун.

— Наблюдавайте този Кантос Кан — каза Тан Косис. — Той също е чужденец и е възможно двамата да са дошли от Хелиум. Там, където е единият, рано или късно ще се появи и другият. Увеличете четирикратно въздушните патрули, а всеки, който напуска града по земята или по въздуха, да бъде проверяван най-старателно.

Влезе следващият пратеник с вестта, че аз все още съм на територията на двореца.

— Проверена е най-внимателно самоличността на всеки, който днес е влязъл в двореца или е излязъл от него — докладва пратеникът, — и нито един от тях не отговаря на описанието на новия падвар на гвардията. Отбелязано е само неговото влизане. Следователно той е в двореца.

— Значи скоро ще падне в ръцете ни — каза доволен джедакът. — А засега да вървим при принцесата и още веднъж да я разпитаме за цялата тази история. Може би знае много повече, отколкото е казала, а, Нотан? Да вървим!

Излязоха от залата. Чаках, докато падне мракът, после внимателно се измъкнах от скривалището си и излязох на балкона. Забелязах няколко човека, които се въртяха наоколо, но скоро те си отидоха и когато ми се стори, че наблизо вече няма никого, скочих на върха на стъкления зид, а оттам на минаващата покрай двореца улица.

БРОДЕЩ ПО НЕБЕТО

Без особено да се крия, забързах в посока към моята предишна квартира. Там се надявах да откроя Кантос Кан. Близо до казармите изострих вниманието си, защото те сигурно бяха засилили охраната си. Няколко мъже в цивилно облекло се въртяха недалеч от главния вход, а други стояха пред задния. Единственият начин да стигна незабелязано до някой от по-високите етажи беше да се изкача на покрива на някоя от съседните сгради и оттам да се спусна до моята квартира. След няколко опита успех да се изкача на покрива на един магазин, отделен от казармите от няколко къщи. Скачайки от покрив на покрив, стигнах до отворения прозорец на сградата; надявах се да намеря моя приятел от Хелиум и след миг стоях пред него. Той беше сам и никак не се изненада от моето появяване, каза само, че е очаквал да ме види по-рано, защото службата ми свършвала преди няколко часа.

Ясно, нищо не знаеше за събитията, които се случиха днес в двореца, а когато му разказах всичко, изпадна в страшна възбуда. Новината, че Дейа Торис е обещала ръката си на Саб Тан, го порази.

— Не може да бъде! Това е невъзможно! Няма човек от Хелиум, който да не предпочете смъртта пред продажбата на принцесата на владетелския дом на Зоданга. Тя сигурно си е изгубила ума, за да се съгласи на такава отвратителна сделка. Ти не знаеш, човече от Земята, колко много жителите на Хелиум обичат членовете на нашето кралско семейство. И не можеш да си представиш ужаса, който изпитвам при мисълта за този брак. Какво да правим? Ти си умен човек, Джон Картър — продължи той, — моля те, измисли нещо, за да спасим Хелиум от това нещастие.

— Ако можеш да се приближи на разстояние протегнат меч до Саб Тан — казах аз, — за Хелиум този проблем щеше да престане да съществува, но по дълбоко лични причини се налага някой друг да нанесе смъртоносния удар на принца на Зоданга. Само така Дейа Торис ще бъде наистина свободна.

Кантос Кан внимателно ме погледна и после каза:

— Ти я обичаш, нали. А тя знае ли това?

— Знае и ме отхвърля само, защото е дала дума на Саб Тан.

Кантос Кан сложи ръка на рамото ми, извади меча си и каза:

— Ако аз имах правото на избор, не бих могъл да намеря по-подходящ мъж за първата принцеса на Хелиум. Сложих ръка на рамото ти, Джон Картър, и ти се заклевам, че Саб Тан ще загине от удара на този меч, който сега е в ръката ми. Ще направя това от любов към Хелиум, към Дейа Торис и към теб. Още тази нощ ще опитам да се добера до апартаментите му в двореца.

— По какъв начин? — запитах го аз. — Не знам дали си даваш сметка, че си под наблюдение, а въздушните патрули са увеличени четири пъти.

Той помисли малко и след това каза:

— Ще успея да го направя, ако мога да заблудя стражите. Познавам секретния вход в двореца, извеждащ през върха на най-високата кула. Случайно се натъкнах на него един ден, когато летях над града, изпълнявайки патрулна служба. Когато сме дежурни, от нас се изисква да разследваме всичко подозрително, а лицето, което видях на върха на кулата, ми се стори твърде странно явление. Долятах по-близо до кулата и разбрах, че това лице е на Саб Тан. Беше недоволен, че съм го открил, и ми заповяда да запазя всичко в тайна, като ми обясни, че има коридор, свързващ кулата с неговите апартаменти, и за това знае само той. Ако мога да се добера до покрива и да взема моята машина, ще бъда при него само за пет минути. Но как да изляза от тази сграда, щом така зорко я охраняват?

— Как се охраняват хангарите през нощта? — запитах аз.

— През нощта ги охранява обикновено само един часови — каза Кантос Кан.

Без да губя време за повече обяснения, излязох отново на улицата по същия път и забързах към казармите. Не се осмелих да вляза вътре — сградата беше пълна с войници от въздушното разузнаване, които, както всички други в Зоданга, имаха заповед да ме търсят.

Това беше огромна сграда. Върхът се издигаше на хиляда стъпки над земята. Нямаше много сгради в Зоданга, по-високи от тази на казармата. Само пистата за кацане на големите бойни кораби се издигаше на хиляда и петстотин стъпки височина, на същата височина

се издигаха и търговските и пътническите аерогари на гражданската авиация.

Катеренето по лицевата страна на сградата беше трудно и опасно, но нямаше друг начин да стигна до покрива. За щастие, благодарение на това, че барсумската архитектура е твърде богата на разни извивки и издатини, всичко се оказа значително по-просто, отколкото ми се струваше отначало. Качвах се нагоре, хващайки се за разни листа и издатини, и качването вървеше лесно почти като по стълба. Едва на върха, под самата стряха, възникна първият проблем. Стряхата стърчеше почти на двадесет стъпки напред и въпреки, че обиколих цялата сграда, не можах да намеря място да се покатеря на покрива. Не можех също така да се кача на покрива през най-горния етаж, защото той беше силно осветен и пълен с войници.

Имаше само един много рискован и опасен начин, но като си помислих за Дейа Торис, реших да го използвам, защото сигурно нямаше в цялата Вселена мъж, който не би рискувал живота си за такава като нея. Хванах се здраво за стената с крака и с едната си ръка, с другата освободих един от ремъците на моята обмундировка, завършващ със здрава кука. С такива ремъци въздушните разузнавачи се закачаха за бордовете и дъното на своите лодки при различни случаи, с тях спускаха и десантните групи на земята.

Все така внимателно хвърлих куката на покрива. Наложих ми се да повтора това упражнение няколко пъти, докато най-после се закачи за някаква издатина. Придърпах ремъка — държеше се здраво, но все пак не бях сигурен дали ще удържи тежестта на моето тяло. Куката можеше да се закачи за самия край на покрива и да се изплъзне от него, когато увисна във въздуха, да ме спусне с главоломна скорост на тротоара хиляда стъпки по-надолу.

Колебах се за момент, но после се освободих от поддържащата ме отдолу издатина и излетях в пространството, залових се за края на ремъка. Далече някъде под мен лежах силно осветените улици, тротоарът и смъртта. Над стряхата се разнесе шум от скърцане и драцене — звуци, които смразиха кръвта ми.

Изкачих се бързо по ремъка и се залових за ръба на стряхата, стъпих на покрива. И видях дулото на револвера на часовоя, който охраняваше лодките.

— Кой си ти и откъде се взе тук? — извика той.

— Въздушен разузнавач съм, приятелю — отговорих спокойно аз и то много близък до смъртта, защото като по чудо успях да избягна падането долу на алеята.

— Но откъде се взе на покрива, човече? През последния час никой не е кацал, нито пък е идвал от вътрешността на сградата. Бъди така добър да ми обясниш или ще извикам стражата.

— Погледни тук, приятелю, и ще разбереш как съм се появил на покрива и колко близко бях до това — да не се намирам вече никъде — отговорих аз и посочих надолу, където, двадесет стъпки по-ниско, се люлееше моята екипировка и оръжието ми. Часовият, воден от любопитството си, дойде при мен и се наведе, за да погледне надолу. В този момент с едната си ръка го хванах за гърлото, а с другата за китката на ръката, с която държеше оръжието си. Пистолетът му падна на, покрива и аз веднага му запуших устата, за да му попреча да вика за помощ. Обезвредих го, вързах му ръцете и краката, а после го закачих на ремъка — тъй, както аз самият преди малко висях. Знаех, че няма да го намерят, преди да се съмне, а това щеше да ми даде малкото време, от което се нуждаех.

Взех екипировката и оръжието на часовия и отидох при хангарите, там беше и моята лодка. Изтеглих я навън заедно с тази на Кантос Кан. Привързах неговата лодка към моята и включих двигателя, откъснах се от покрива, насочих се надолу. Полетях на много по-малка височина от тази, на която обикновено летяха патрулните лодки. Само след минута кацнах на покрива на къщата, където живеехме с Кантос Кан. Той се изненада от успеха и бързината на индивидуалната ми акция. Но реших да не губя време за излишни обяснения и пристъпих веднага към обмисляне на плана за по-нататъшните ни действия. Уговорихме се аз да полетя директно към Хелиум, а Кантос Кан да се постарее да се добере до двореца на джедака и да убие Саб Тан. Ако успее, да тръгне веднага след мен. Кантос Кан нагласи моя компас, съвършен малък уред, който винаги показваше предварително избраната точка на Барсум, до която желаше да се добере притежателят му. Като си пожелахме един на друг успех, ние се издигнахме във въздуха и полетяхме заедно към двореца.

Наближавахме високата кула, но изведнъж от високото се спусна патрулна лодка, освети моята с рефлекторите си и ми заповяда да спра. Не се подчиних, патрулът даде предупредителен изстрел. Кантос Кан

бързо се скри в мрака, а аз се втурнах напред с лудешка скорост, режах марсианското небе, преследван вече от цяла дузина патрулни лодки, присъединили се към първата. Скоро забелязах, че по петите ме следва много бърз кръстосвач със сто души екипаж на борда и батарея от скорострелни карабини. Маневрирах с моята машина ту нагоре, ту надолу, наляво, надясно, известно време и успях да избягна светлината на рефлекторите, но тези маневри станаха причина кръстосвачът да започне все повече да скъсява разстоянието до мен. Тогава реших да рискувам и да се втурна право напред, като се осланям на бързината на моята лодка.

Кантос Кан ме беше научил на един номер, известен само във флотата на Хелиум. Той помагаше да се увеличи още повече скоростта и бях сигурен, че ще успея да избягам от моите преследвачи, ако, разбира се, преди това никой от тях не ме улучеше през следващите няколко секунди.

Поех напред и изведнъж от всички страни чух свистене на куршуми. Помислих си, че само чудо може да ме спаси, но жребият беше вече хвърлен. Увеличих скоростта до максимум и полетях право към Хелиум. Постепенно потерята започна да изостава все повече и повече и вече бях готов да се поздравя със сполучливото бягство, но един по-точен изстрел улучи носа на лодката ми. Сътресението без малко да я обърне с дъното нагоре. Летях по инерция още малко напред, но след няколко секунди започна главоломно да пропада надолу в непрогледната тъмнина.

Не знам на каква височина успях най-после да овладее лодката, но сигурно съм се намирал много ниско, защото ясно чух достигащо до мен ръмжене на животни. Хвърлих поглед наоколо и далеч зад себе си видях снишаващи се към земята светлини. Навярно моите преследвачи кацаха, за да потърсят останките ми.

Едва когато техните светлини престанаха да се виждат, се осмелих да запаля малката лампичка и да погледна компаса. С ужас открих, че парче от снаряд е унищожил както моя единствен пътеводител, така и останалите уреди — скоростомера и висотомера. Наистина, аз можех да определям общата посока към Хелиум по звездите, но не знаех точното местоположение на града и при скоростта, с която се движех, шансовете ми да попадна точно в Хелиум бяха извънредно малки.

Хелиум беше разположен на около хиляда мили на югозапад от Зоданга и с изправен компас можех да преодоля това разстояние за около четири-пет часа, ако, разбира се, по пътя не ми се случваха никакви неприятни приключения. Когато настъпи денят, а аз имах зад гърба си вече шест часа непрекъснат полет с голяма скорост, оказа се, че летя над широкото дъно на пресъхнало море. Скоро видях под себе си голям град; това не беше Хелиум. Той единствен на Барсум се състои от два отделни града, оградени с високи, градски стени и отстоящи на разстояние седемдесет и пет мили един от друг и от височината, на която се намирах, щях да ги виждам добре и двата.

Завих на югозапад, стори ми се, че съм се отклонил твърде много на север и на запад. По време на няколкото часа нощен полет се натъкнах на още няколко града, но нито един от тях не отговаряше на описанието, дадено ми от Кантос Кан. Освен това, че се състоеше от два отделни града, Хелиум имаше и още една отличителна черта: две гигантски кули — първата от тях, в яркочервен цвят, се издига на почти миля от центъра на единия град, а другата — златножълта и блестяща отдалеч, но също толкова висока, по същия начин отбелязва мястото на града-близък.

За съжаление навсякъде, докдето погледът ми стигаше, не забелязах нито следа от двете ярко оцветени кули.

ТАРС ТАРКАС СИ НАМИРА ПРИЯТЕЛ

Около полунощ прелетях над някакъв мъртъв град на древните марсианци, а когато минавах над простиращата се зад него равнина, се натъкнах на няколко хиляди зелени воители. Те водеха жестока битка. Едва успях да ги забележа и върху мен се изсипа истинска лавина от изстрели. Почти безпогрешната им точност за кратко време превърна моята лодка в достойна за оплакване развалина — лишена от управление, тя започна бавно да се спуска към земята.

Паднах почти в центъра на разгорещената борба, между войници погълнати от суровия си занаят. Не забелязаха кацането ми. Биеха се спешени, въоръжени с дълги мечове и само от време на време изстрелът на някой снайпер, скрит някъде по периферията на бойното поле, поваляше войник, отделил се от общата маса на биещите се.

Вече съвсем ниско над земята разбрах, че ще трябва да се боря или да умра, като шансовете за смърт съвсем не бяха малки, и щом лодката докосна почвата, бях вече готов да се включа в битката с изваден меч.

Намерих се зад някакъв чудовищен гигант. Той се биеше едновременно с трима противници. За миг зърнах неговото жестоко, озарено от огъня на битката лице и познах Тарс Таркас. Не ме забеляза, защото стоях малко настрана. И в същия този момент тримата му противници, в които разпознах вархунци, се хвърлиха едновременно в бясна атака. Гигантът бързо се справи с единия, но когато направи крачка назад, за да нанесе следващия удар, се спъна в лежащото зад него мъртво тяло и падна. Двамата му врагове светкавично се хвърлиха към него и само още миг и Тарс Таркас щеше да бъде мъртъв като древните марсианци. Скочих между него и нападащите го вархунци и с меча си ги спрях. Повалих единия и видях, че Тарс, успял да се надигне, вече е повалил другия.

Едва сега ме разгледа по-добре.

— Много трудно е да те познае човек, Джон Картър — каза Тарс Таркас, — но никой друг простосмъртен на Барсум не би направил за

мен това, което ти направи. Може би все пак на този свят съществува нещо такова като дружба, приятелю, а?

Нищо повече не каза, но условията не благоприятстваха за продълг разговор на тази тъй важна тема. Вархунците отново започнаха да напират. Борихме се заедно, рамо до рамо, през целия дълг, горещ следобед, докато остатъците от вархунската войска възседнаха своите тоати и в галоп потънаха в падащия мрак.

В тази голяма битка участваха десет хиляди воители, от тях загинаха три хиляди, телата им осеяха цялото поле. Нито една от страните до самия край не изрази желание да прекрати битката, нито пък взимаше пленници.

Веднага след битката се отправихме към жилището на Тарс Таркас. Останах в него за известно време сам. След събитие като днешното вождовете винаги се събираха на съвещание.

Седях, очаквах завръщането на моя домакин и чух, че в съседната стая нещо се движи. Отидох там и след миг паднах на купчината кожи и коприна, съборен от тежкото тяло на някакво огромно животно. Това беше Вул, верният, любещ Вул. Той намерил обратния път към Тарк и, както по-късно ми каза Тарс Таркас, изтичал веднага към помещението, в които живях, и не ги напуснал до този миг, неуморно очаквайки завръщането ми.

— Тал Хайус знае, че си тук — каза Тарс Таркас, след съвещанието. — Саркоя ни е видяла, когато се връщахме от битката и те е познала. Джедакът ми заповяда да те заведа при него още тази нощ. Но аз искам да ти кажа нещо друго, Джон Картър. Имам десет тоата и ти можеш да си избереш един от тях. Ще те заведа до най-близкия воден път за Хелиум. Тарс Таркас може би е жесток зелен воин, но той може да бъде и приятел. Ела, трябва да побързаме.

— А какво ще стане с теб, когато се върнеш? — запитах аз.

— Най-вероятно ще ме хвърлят на дивите калоти или може би ще измислят нещо още по-лошо — отговори съвсем спокойно Тарс Таркас. — Освен ако мога да се преборя с Тал Хайус, което отдавна чакам.

— Тарс Таркас, ще остана с теб и тази нощ, ние двамата ще отидем при джедака. Няма да позволя да се жертваш напразно. Може би точно днес ще имаш шанса да изпълниш своята отдавнашна мечта.

Тарс Таркас се опита да ме убеди да се откажа от своето решение, заяви, че само при едното споменаване на името ми Тал Хайус изпада в бяс и веднага, щом му падна в ръцете, ще бъде подложен на най-страшните изтезания, които могат да бъдат измислени, но като разбра, че няма да успее, най-накрая се отказа.

По време на вечерята разказах на Тарс Таркас историята, която чух от Сола през нощта по време на похода към Тарк. Той през цялото време не ме прекъсна нито веднъж, но напрегащите се под кожата му мускули свидетелстваха колко дълбоко преживява спомена за единственото същество, обичал някога.

Повече не се възпротиви, щом отново му предложих да отидем при Тал Хайус. Каза само, че преди това иска да поговори със Саркоя. Отидохме заедно в нейното жилище и пълните с омраза погледи, с които ме посрещна, бяха за мен достатъчна компенсация за всички бъдещи неприятности, породени от случайното ми завръщане в Тарк.

— Саркоя, — каза Тарс Таркас, — преди четиридесет години ти си станала причина за мъките и смъртта на една жена на име Гозава. Преди малко научих, че воинът, който я обичал, е разбрал за твоята роля, в тази история. Няма да те убие, защото нашите обичаи не позволяват това, но нищо не може да го спре да проведе с теб научен експеримент. Ще върже единия край на въжето за твоята шия, а другия — за крака на някой див тоат. По този начин той ще провери твоята издръжливост и способността ти да останеш жива. Това несъмнено ще допринесе за подобряването на нашата раса. Чух, че има намерение да го направи рано сутринта и реших да те предупредя. Приготовленията за пътешествието до река Исс няма да ти отнемат много време. Да вървим Джон Картър!

На другия ден сутринта Саркоя изчезна и оттогава никой повече не я видя.

Без да говорим какво и да било, тръгнахме към двореца на джедака и веднага бяхме отведени в залата при Тал Хайус — както ни се стори чакаше ни с голямо нетърпение. Заварихме го застанал прав на подиума и нетърпеливо поглеждащ към входа.

— Привържете го към тази колона! — извика той, когато ме видя. — Той се осмели да удари могъщия Тал Хайус. Нагорещете веднага желязото! Собственоръчно ще му изгоря очите, за да не може повече да обижда моята особа с нахалния си поглед...

— Вождове и военачалници на Тарк! — обърнах се аз към седящите наоколо членове на съвета, пренебрегвайки думите на Тал Хайус — Бях сред вас военачалник, а днес се борих с враговете ви, рамо до рамо с най-големия таркийски воин. Заради всичко това вие сте длъжни да ме изслушате. Та нали е известно, че сте справедливи хора...

— Мълчи! — изкрещя Тал Хайус. — Запушете му устата и го завържете, както заповядах!

— Бъди справедлив, Тал Хайус! — обади се Лорказ Птомел. — Кой си ти, че да пренебрегваш извечните закони на Тарк?

— Да, да, бъди справедлив! — обадиха се хорово още няколко гласа.

Докато Тал Хайус сумтеше и стискаше зъби от злоба, аз продължих:

— Вие сте храбри воители и цените смелостта на другите. Кажете къде беше вашият могъщ джедак по време на днешната битка? Не го забелязах в огъня на борбата. Защо го нямаше? Умее да тормози беззащитни жени и деца, но кога за последен път е видян да се бие с мъж? Дори аз, толкова по-малък от вас, го повалих с един юмрук. Какви са тези закони за таркийците, които позволяват да бъдат избирани за джедаци личности като Тал Хайус? До мен стои велик таркиец, могъщ воин и благороден човек. Кажете, вождове, не звучи ли добре според вас: Тарс Таркас, джедак на Тарк?

Моето предложение беше посрещнато с пълни със задоволство, одобрителни възгласи.

— Достатъчно е съветът да изрази такова желание и Тал Хайус ще трябва да докаже пред народа своята способност да управлява вашата държава. Ако беше храбър мъж, отдавна щеше да призове Тарс Таркас на двубой, защото, както всички знаете, никак не го обича. Но не прави това от страх. Вашият джедак Тал Хайус е страхливец. Аз самият бих могъл да го убия с голи ръце и той знае това.

Замълчах и в залата настана пълна с очакване тишина. Всички погледи се насочиха към Тал Хайус. Не каза нито дума, но зеленото му лице видимо преbledня.

— Тал Хайус! — каза Лорказ Птомел със студен, предизвикателен глас. — Никога досега, през целия свой живот не съм

видял някой да обижда така джедака на Тарк. На такова унижение може да де отговори по един-единствен начин. Ние чакаме това!

Тал Хайус стоеше като вкаменен.

— Вождове! — продължи Лорказ Птомел. — Трябва ли още дълго да чакаме Тал Хайус да докаже своето превъзходство над Тарс Таркас?

Край подиума бяха събрани около двеста вождове и военачалници и повечето от тях извадиха мечовете си и започнаха да ги размахват из въздуха е подвикващи към двубой възгласи.

Сега вече нямаше път за отстъпление. Желанието на съвета беше ясно и категорично. Тал Хайус извади меча си и се спусна към Тарс Таркас. Схватката трая твърде кратко и Тарс Таркас, опирайки стъпало върху шията на Тал Хайус, беше обявен за новия владетел на Тарк. Първата му заповед беше да ме назове пълноправен вожд с ранг, равен на този, който си бях извоювал по време на предишното си пребиваване сред таркийците.

Видях, че всички са благосклонно настроени както към Тарс Таркас, така и към мен. Реших да използвам случая и да предизвикам започването на война със Зоданга. Разказах на Тарс Таркас своите приключения и с няколко думи му обясних какво имам предвид.

— Вождът Джон Картър има предложение — обяви Тарс Таркас, обръщайки се към съвета, — което изисква пълно единодушие. Ще ви обясня в какво се състои работата. Дейа Торис беше в плен при нас и сега се намира в ръцете на джедака на Зоданга. Принудена е да се омъжи за неговия син, за да предпази своята страна от унищожение от армията на Зоданга. Джон Картър предлага да освободим принцесата и да я върнем на Хелиум. В Зоданга ни очаква богата плячка, а аз често съм си мислил за това, че ако се съюзим с Хелиум, бихме могли да получаваме достатъчни количества храни. Те ще ни позволят да увеличим количествата на залаганите яйца и честотата на издишванията от тях. Така ние ще постигнем значително превъзходство над всички останали зелени хора на Барсум. Какво ще кажете за това?

Виждайки пред себе си перспективата за нова война и богатата плячка от нея, всички приеха моето предложение е неприсъщ на таркийците ентузиазъм. След половин час двадесет пратеници

галопираха из пресъхналите дъна на моретата, и призоваваха отделните племена на борба.

Три дни по-късно войските на Тарк маршируваха към Зоданга. Наброяваха вече сто хиляди души. Тарс Таркас успя да привлече и други племена, като им обеща богата плячка. Яздех начело на колоната заедно с един огромен таркиец, а край мен бягаше верният Вул.

Пътувахме само нощем, съставяхме плана по такъв начин, че през деня да можем да спираме в някой изоставен град, да се крием заедно с животните в сградите. По пътя Тарс Таркас, благодарение на своята интелигентност и дипломатически талант, успя да завербува още петдесет хиляди воители от най-различни племена и народи, така че около полунощ на десетия ден след тръгването ни спряхме край стените на Зоданга и наброявахме повече от сто и петдесет хиляди души.

Нашата, боева мощ беше десетократно по-многобройна от армията на червените хора. Тарс Таркас каза, че никога досега в историята на Барсум не е тръгвало на война толкова голямо количество зелени воители. Поддържането на макар и видимо спокойствие между тях беше наистина свръхчовешко усилие, а това, че успяхме да доведем всички до стените на града без никакви сериозни стълкновения помежду им, беше истинско чудо.

Колкото повече приближавахме до Зоданга, толкова по-редки бяха личните разправии и пазарлъци, отстъпвайки пред общата за всички омраза към червената раса и особено към зодангийците. Те от години водеха кампания за изстреблението на зелените хора, а особено внимание отделяха на унищожаване на инкубаторите.

Отварянето на пътя към града повериха на мен. Посъветвах Тарс Таркас да раздели силите на две групи, всяка от които трябваше да се разположи на безопасно разстояние от двете главни врати, през които се влизаше в града. Аз самият взех двадесет пеши войници и се отправих към една от по-малките врати, намиращи се на еднакво разстояние една от друга в обкръжаващите Зоданга стени. Те нямаха постоянни постове, но бяха пазени от часови, които патрулираха отделни сектори, тъй както нашата градска полиция патрулира своите райони.

Стените на Зоданга, построени от огромни карборундови блокове, бяха седемдесет и пет стъпки високи и петдесет стъпки

дебели. На придружаващите ме войници влизането в града се струваше невъзможно. Те принадлежаха към един от по-малките народи и досега не ме познаваха. Поставих трима от тях с лица към стената и им казах да се държат за раменете, върху тях следващите двама, а последният да застане на върха на пирамидата. Главата на последния се намираше на около четиридесет стъпки над земята. С помощта на десет воители построих стълба, за последно стъпало служеха раменете на марсианеца, застанал най-високо в първата пирамида. После се засилих и скачайки от едно стъпало на друго по тази жива стълба, отблъснах се с всичка сила от върха ѝ. Успях да докосна с пръсти ръба на стената и след миг бях вече на широката плоскост, нейния връх. Със себе си теглех шест свързани един с друг ремъци. Бях ги взел от шестима войници. Получи се дълго въже, единия му край дадох на стоящия най-горе войник, а другия внимателно спуснах надолу, там чакаха останалите воители. Като се убедих, че наблизо няма никого, слязох на тротоара от вътрешната страна на стената.

Кантос Кан ми беше показал по-рано начина, по който се отварят вратите и миг по-късно двадесет зелени воители се намираха в чертите на град Зоданга. Със задоволство отбелязах, че сме влезли в града близо до границите на огромната територия, принадлежаща към двореца. Реших да отида там с малък отряд, а главните сили да атакуват казармите на зодангийците.

Изпратих при Тарс Таркас куриер с молба да ми отдели още петдесет таркийци и заповядах на десет от моите войници да завземат и отворят една от главните врати, а деветимата останали — другата. Тази задача трябваше да бъде изпълнена съвсем безшумно, без нито един изстрел. Откритата атака трябваше да започне в момента, когато с моя отряд се намеря в двореца.

Плана изпълнихме свършено, с всички подробности. Двамата часови, на които се натъкнахме, бяха изпратени при своите предци на брега на мъртвото море Корус, а малко след това и стражите при вратите тръгнаха мълчаливо след тях.

ПЛЯЧКОСВАНЕТО НА ЗОДАНГА

Моите петдесет таркийци, възседнали тоати, влязоха вътре веднага след отварянето на вратата, край която чаках. Водеше ги самият Тарс Таркас. Приблжихме към стените, ограждащи двореца, и потърсихме най-близкия вход. Успях да прескоча стената, но имах известни трудности с ключалката на вратата. Най-накрая я разбих и скоро моят отряд яздеше през градините на джедака на Зоданга.

Приблжихме до двореца и през прозорците на партера надникнах в силно осветената зала за аудиенции. Тя беше претъпкана с принадлежащи към най-висшите кръгове жители на града и техните жени, което означаваше, че там се провежда някакво важно тържество. Около двореца не забелязахме никакви стражи. Както предполагах, това вероятно се дължеше на убеждението на зодангийците, че благодарение на стените градът и дворецът са абсолютно недостъпни.

Застанах до един от прозорците и видях, че Тан Косис, заобиколен от царедворци, офицери и големци, седи край една от стените на залата на златен, обсипан с диаманти трон, а срещу него се простира широк коридор, ограден от шпалир от войници. В момента, в който погледнах, от противоположния край на залата в този коридор навлезе началото на някаква свита и бавно започна да приближава към трона. Най-отпред вървяха четирима офицери от гвардията на джедака, носещи огромен поднос, върху който на възглавница от червена коприна лежеше златна верига, завършваща с голяма ажурена яка. Следващите четирима офицери носеха върху подобна табла великолепно изработените накити на принца и принцесата на Зоданга. В подножието на трона двете групи се разделиха и застанаха от двете му страни с лица една към друга.

В следващата част на свитата видях правителствени лица, офицери от армията и охраната на двореца, а след тях влязоха две лица, плътно обвити в пурпурна коприна. Те спряха точно пред трона, обърнати с лица към Тан Косис. Останалата част от свитата дойде в залата и зае определените ѝ места и тогава джедакът стана и започна

да говори нещо. Не чувах думите, но забелязах, че някакъв офицер приближи към една от фигурите и сне пурпурното ѝ покривало. И тогава разбрах, че Кантос Кан не е успял да изпълни мисията си, защото пред трона стоеше Саб Тан, жив и здрав.

Тан Косис взе от подноса накитите, подаде ги на сина си, после сложи на шията му златната верига и заключи едното кофарче, с което завършваше яката в единия си край. Каза му още няколко думи и се обърна към другата фигура. Офицерът сне коприненото покривало и за свой най-голям ужас видях, че това е Дейа Торис, принцесата на Хелиум.

Целта на това тържество ми стана напълно ясна — след малко Дейа Торис щеше да се обвърже завинаги с принца на Зоданга. Това сигурно е много хубаво и впечатляващо зрелище, но на мен ми се стори най-отвратителното от всички, които бях виждал през живота си. Окачиха на шията и гръдта на Дейа Торис накитите, а Тан Косис държеше в ръце готовата за закопчаване яка. Вдигнах меча над главата си и с тежката му дръжка ударих стъклото, разбих го на дребни късчета. Влязох вътре и с един скок се намерих до вкаменения от изненада Тан Косис. Вдигнах меча и с един удар разсякох веригата — тя трябваше да съедини Дейа Торис с друг мъж.

Настъпи страшна суматоха, блеснаха хиляди мечове и всеки от тях криеше заплаха за мен. Нямах много време да мисля за тях, защото Саб Тан, измъкна изпод сватбения си костюм кинжал и се хвърли към мен като разярена пантера. Можех много лесно да го убия, но обичаят, владеец Барсум от векове, задържа ръката ми и аз се ограничих само да стисна като в клещи ръката му, държаща насочен към сърцето ми дълъг нож. С меча в другата си ръка посочих към противоположния край на залата.

— Погледнете! — извиках аз. — Зоданга е в наши ръце.

Всички погледи се насочиха натам, където показваше моят меч. През широкия портал навлизаше отрядът на Тарс Таркас — петдесет огромни воители, яхнали своите тоати.

От гърлата на събралите се чува викове на изненада, но не и на уплаха и след миг войниците и аристокрацията на Зоданга се нахвърли върху приближаващите таркийци.

Прободох Саб Тан с меча си с такава сила, че той рухна бездиханен на пода и придърпах Дейа Торис до себе си. Забелязах, че

зад трона има малка вратичка, но пред нея стоеше Тан Косис с изваден меч. Нападнах го и скоро се убедих, че съм попаднал на достоен противник. Биейки се, кръжахме по подиума, на който стоеше тронът, и в един момент с крайчеца на окото си забелязах Саб Тан. Изкачваше се на него, за да помогне на баща си. Но когато вдигна ръка за удар, пред него се изправи Дейа Торис, а после моят меч направи Саб Тан джедак на Зоданга. Докато баща му се свличаше мъртъв на пода, новият джедак се изтръгна от Дейа Торис и ние двамата отново започнахме схватката. Вече не беше сам, към него си присъединиха четирима офицери и с гръб, прилепен към трона, отново се бих за Дейа Торис. Беше ми много трудно; трябваше да се защитавам и същевременно да внимавам да не убия Саб Тан, а заедно с него и последния шанс за спечелване на любимата жена. Острието на моя меч се стрелкаше като змийски език, парираше насочваните към мен удари. Избих оръжието от ръцете на двама офицери, третият лежеше вече мъртъв, но се протичаха нови, за да помогнат на новия владетел и да отмъстят за стария.

Внезапно до ушите ми достигнаха викове: „Жената! Жената! Убийте я! Това са нейни интриги! Убийте я!“

Извиках на Дейа Торис да се скрие зад гърба ми, а самият аз започнах да се изтеглям към намиращите се наблизо вратичка. Офицерите разбраха моите намерения и трима от тях заобиколиха трона откъм гърба ми, попречиха ми да заема позиция и да защитавам Дейа Торис от настъпващата тълпа, която искаше да я убие.

Таркийците имаха твърде много работа в центъра на залата. Започнах сериозно да се страхувам за живота на Дейа Торис и за своя. Тогава видях Тарс Таркас. Пробиваше си път към нас сред тълпата от пигмеи. Всеки удар на неговия огромен меч поваляше на земята по няколко противници наведнъж и така той се приближаваше, докато най-после се изправи на подиума до мен, сеейки опустошение и смърт.

Храбростта на зодангийците ме впечатли — никой не правеше опити да се спасява чрез бягство и борбата приключи само поради това, че единствените останали в залата живи същества, освен Дейа Торис и мен, бяха таркийците.

Саб Тан лежеше мъртъв до своя баща, а целият огромен под на залата беше осеян с труповете на зодангийски аристократи и офицери.

Първата ми мисъл след опомнянето от треската на боя беше за Кантос Кан. Оставих Дейа Торис на грижите на Тарс Таркас, взех дванадесет воители и се отправих към подземното на, двореца. Тъмничната стража се беше присъединила към битката в тронната зала, затова можахме да претърсим подземните килии, необезпокоявани от никого.

Във всеки нов коридор и помещение виках гласно името на Кантос Кан и най-накрая моите усилия се увенчаха с успех. От дъното на поредния коридор чух слаб глас. Тръгнах натам и скоро открих моя приятел, прикован към стената в най-тъмния ъгъл на една от килиите.

Като ме видя, той много се зарадва, а радостта му стана още по-голяма, когато му разказах за причината и за резултата от борбата, чиито далечни отзвуци достигнали и до неговата килия. Обясни ми, че бил заловен от въздушния патрул, преди да успее да стигне до дворцовата кула, и така и не успял да види Саб Тан.

Опитите да се изпилят веригите се оказаха неуспешни, затова, се върнах в тронната зала, за да потърся ключовете сред телата на убитите пазачи.

Имахме късмет, че още първият претърсен от мен труп се оказа този на един от тъмничарите. Скоро Кантос Кан стоеше сред нас в тронната зала.

От улиците на града долиташе ехото на оръдейни залпове, примесено с честа стрелба от лично оръжие, шум и виковете. Тарс Таркас излезе навън, за да поеме общото командване на войските. Кантос Кан отиде с него като водач, зелените воители започнаха претърсване на двореца за скрити зодангийци и съкровища. Аз останах сам с Дейа Торис.

Тя седна на златния трон, а когато приближих към нея, леко се усмихна.

— Всички мъже на Земята ли са като теб? — запита тя. — Никой още не е виждал друг такъв на Барсум. Самотен, преследван, за няколко месеца ти успя да извършиш на Барсум това, което не можа никой друг: да обединиш дивите племена от пресъхналите морета и да ги направиш съюзници на червените хора.

— Обяснението е много просто — отговорих с усмивка, — не аз направих това, а любовта към Дейа Торис. Нейната сила може да твори чудеса, много по-големи от тези, които видя.

Лицето ѝ се покри с гъста червенина.

— Сега вече можеш да говориш така, Джон Картър, а аз мога да слушам това, защото съм свободна.

— Имам да ти казвам много неща, преди отново да е станало късно. През живота си досега извърших много странности и сред тях такива, на които много хора, по-мъдри от мен, не биха се решили. Но дори и в най-смелите си мечти не съм си представял, че ще спечеля любовта на Дейа Торис, защото никога не ми се е присънвало, че някъде в Космоса съществува такава жена като принцесата на Хелиум. Не ме спира това, че си от кралски род, но е достатъчно всичко, което е извън това, за да се съмнявам на своя разсъдък, когато те моля за ръката ти.

— Този, който предварително знае отговора на своята молба, не трябва да се съмнява в нищо — каза тихо Дейа Торис. После стана и сложи ръце на раменете ми. Прегърнах я и я целунах.

И така в самия център на града, обхванат от огъня на кървавата битка, изпълнен със смърт и унищожение, Дейа Торис, принцесата на Хелиум, истинска дъщеря на Марс, обеща своята ръка на Джон Картър, храбрия капитан от Виржиния.

ОТ КЪРВАВАТА СЕЧ КЪМ РАДОСТТА

Малко по-късно Кантос Кан и Тарс Таркас се върнаха с новината, че Зоданга е победена, а войските ѝ са унищожени или взети в плен. Няколко бойни кораба успели да избягат, но в ръцете на таркийските воители попаднали хиляди търговски и военни кораби.

По-малките племена започнали плячкосването по собствена инициатива, карайки се за всеки трофей, за това решихме да съберем толкова войни, колкото бъде възможно, да натоварим колкото може повече зодангийски пленници на летателните машини и веднага да тръгнем за Хелиум.

Пет часа по-късно излетяхме от пистите на покривите на сградите със сили, наброяващи двеста и петдесет бойни кораби, носещи на борда си сто хиляди зелени воители. След нас летеше флотилия от транспортни кораби, натоварени с животни и друга плячка.

Оставихме победения град в ноктите на четиридесет хиляди воители, принадлежащи към по-малките плетена, които грабежа, убиваха и водеха помежду си борба за плячката. На около стотина места те бяха запалили огньовете и над града се издигаха високи стълбове от гъст дим, сякаш някой искаше да спусне завеса над ставащите там невъобразими неща.

Рано следобед видяхме двете кули на Хелиум — пурпурната и жълтата. Скоро от лагера на обсаждащите Хелиум зодангийци в небето се издигна голяма флотилия от бойни кораби и полетя към нас. На всеки от нашите кораби издигнахме знамената на Хелиум. Но зодангийците нямаха нужда от тези знаци, за да знаят, че сме техни неприятели, защото зелените воители откриха огън срещу тях веднага щом корабите им се откъснаха от земята. Със смъртоносна точност те изпращаха към, приближаващите зодангийски кораби залп след залп.

Жителите на Хелиум разбраха, че в наше лице имат приятели и от двата града стартираха стотици кораби — бързаха да ни помогнат. Започна истинска въздушна битка, първата, на която бях свидетел.

Корабите, на които се намираха зелените воители, кръжаха над корабите на Хелиум и Зоданга, защото техните бордови батареи в ръцете на зелените хора, които не умееха да ги обслужат, бяха безполезни. Но пушките им жънеха своята кървава жътва и огънят им до голяма степен оказва влияние върху крайния изход на битката, а може би дори го предреши.

В началото двете флотилии кръжаха на една и съща височина, обстрелвайки се взаимно от бордовите оръдия. В един миг един от тези залпове улучи най-големия от зодангийските кораби, пробивайки огромна дупка в борда му. Могъщата машина се наклони на една страна, изхвърляйки членовете на екипажа навън. Дребните фигурки, въртейки и преобръщайки се, полетяха към лежащата хиляди стъпки по-надолу, земя, а след тях, с постоянно нарастваща скорост, падна корабът и почти целият потъна в меката глинеста почва на отдавна пресъхналото море.

От гърдите на хелиумийците се изтръгнаха буйни викове на триумф и с удвоено настървение те атакуваха вражеската флота. Благодарение на умело извършените маневри два кораба на Хелиум се издигнаха на по-голяма височина и започнаха да обсипват противника с експлодиращи бомби.

Скоро останалите кораби на Хелиум един след друг започнаха да заемат позиция над зодангийците и за кратко време значително количество кораби, принадлежащи към флотата на обсаждащите града, се превърна в развалини, дрейфувачи към високата пурпурна кула в центъра на Хелиум. Няколко други се опитаха да избягат, но веднага бяха обкръжени от хиляди едноместни лодки, а над всеки от тях се носеше готов за десант кръстосвач от флотата на Хелиум. Битката отиваше към своя край за по-малко от час от мига, в който корабите на зодангийската армия излетяха срещу нас. Оцелелите зодангийски кораби бяха закарани като плячка в градовете на Хелиум, Това стана по един стар, необикновено патетичен обичай, който изискваше от капитана на падналия в плен кораб доброволно да скочи от кораба. И тези смели воители, държейки в ръце флагите на своите родове, един след друг скачаха от мостиците на корабите право в обятията на смъртта, тя ги чакаше няколкостотин стъпки по-надолу.

Битката приключи изцяло едва тогава, когато последния смъртоносен скок изпълни главнокомандващият на флотата, давайки

по този начин сигнал да се предадат и останалите кораби, които все още оказваха съпротива, за да се сложи край на по-нататъшното безсмислено избиване на войници и от двете страни.

Съобщихме на флагманския кораб на Хелиум да дойде по-близо и когато той се намери в обсега на гласа ми, извиках, че на борда ни се намира Дейа Торис и че искаме да бъде прехвърлена на флагманския кораб и колкото може по-бързо да бъде закарана в Хелиум.

Съобщената от мен новина стигна до съзнанието на всички, от всички кораби изригна лавина от радостни възгласи, след което веднага бяха издигнати флаговете с цветовете на принцесата.

Флагманският кораб приближи към нас и веднага щом бордовете се допряха един до друг, група офицери от флотата на Хелиум прескочиха при нас. Те направиха няколко крачки и застанаха като вкаменени, гледайки с широко отворени очи към зелените воители, напуснали своите позиции, на малки групички стоящи навсякъде по палубата. Скоро се появи Кантос Кан и офицерите се събраха около него, обсипаха го е градушка от въпроси. Скоро престанаха да слушат отговорите му — след малко цялото им внимание привлече приближаващата към тях Дейа Торис. Съпроводена от мен принцесата поздрави любезно офицерите, произнасяйки името на всеки от тях. Познаваше ги добре — всеки като добър войник, се беше представял в двореца на нейния дядо.

— Сложете ръце на раменете на Джон Картър — каза принцесата, посочвайки към мен. — Това е човекът, на когото Хелиум дължи не само спасението на своята принцеса, но и успеха на днешната битка.

Офицерите ме засипаха с любезности и комплименти и както ми се стори, най-голямо впечатление им направи това, че за освобождаването на Дейа Торис и разбиването на вражеските войски край Хелиум съм успял да привлека на помощ дивите таркийци.

— На този човек трябва да благодарите повече, отколкото на мен — казах аз, посочвайки към Тарс Таркас. Това е един от прочутите вождове и воители на Барсум, Тарс Таркас, джедакът на Тарк.

Поздравиха зеления воин със същата учтивост, с която се обръщаха към мен. Огромният таркиец им отговори в същия учтив изискано дворцов стил и трябва да призная, изслушаха го с голямо учудване.

Дейа Торис се качи на флагманския кораб и беше изненадана, че аз не тръгвам с нея. Обясних ѝ, че битката всъщност е спечелена само отчасти, защото остават сухопътните сили на Зоданга и аз не мога да изоставя Тарс Таркас, докато те не бъдат напълно разгромени.

Главнокомандващият на въздушната флота на Хелиум обеща, че всичко ще бъде така организирано, че неговите сухопътни сили ще нанесат удара в момента, в който ние атакуваме обсаждащите града зодангийци. След това корабите се разделиха и Дейа Торис триумфално се завърна в двореца на своя дядо Гардос Морс, джедака на Хелиум. Флотилията от транспортни кораби е тоатите на зелените воители изчака края на битката на известно разстояние от Хелиум и сега трябваше да се заемем с разтоварването на животните на земята. Липсваха десантни платформи и осъществяването на тази задача щеше да бъде много трудно, но няхаме друг изход. Затова полетяхме към транспортните кораби и се заловихме за работа.

Бяхме принудени да спускаме животните е въжета и това ни отне цялата останала част на нощта и половината от следващия ден. На два пъти бяхме атакувани от зодангийската кавалерия, но отбихме атаките им много лесно и без големи загуби. След настъпването на нощта нападателите се оттеглиха.

Щом последният тоат се намери на земята, Тарс Таркас даде заповед за тръгване. Разделени на три отряда, ние предпазливо се приближавахме към вражеския лагер от север, от изток и от юг.

На разстояние около миля от лагера се натъкнахме на предните им постове. Това беше сигнал за открита атака. С диви, ужасяващи крясъци, примесени с квиченето на тоатите, предчувстващи близката битка, връхлетяхме върху лагера на зодангийците.

Предполагахме, че ще успеем да ги изненадаме, но се оказа, че нападаме добре подготвени и укрепени позиции. Нашите атаки една след друга бяха отблъснати и към обяд започнах сериозно да се съмнявам в изхода на битката.

Сухопътната армия на Зоданга наброяваше около един милион войници, събрани от цялата планета, отвсякъде, докъдето достигаха приличащите на ленти водни пътища, затова пък срещу тях се бяха изправили по-малко от сто хиляди зелени воители. Подкрепленията от Хелиум не идваха, нямаше и вест от тях.

Едва следобед чухме честа стрелба. Тя достигна до нас от зоната, отделяща лагера от града. Това означаваше, че най-после пристигат очакваните с такова нетърпение съюзници. Тарс Таркас даде заповед за нова атака и още веднъж могъщите тоати понесоха огромните зелени воители към неприятелските редути. Отрядите от Хелиум започнаха атака от другата страна и лагерът се намери между чука и наковалнята. Зодангийците се бориха храбро, но този път съпротивата им се оказа безполезна.

Равнината край града се превърна в истинска кланица. Постепенно битката затихваше и скоро престана напълно. Огромно количество зодангийци загинаха или паднаха в плен. Колоните от пленници се отправиха към Хелиум, а ние минахме през главната врата в триумфален марш, приветствани като герои. Из широките улици се тълпяха жени и малкото мъже, чиито задължения не им позволиха да вземат участие в битката. Яздеха сред нестихващи възгласи, окичвани с накити от злато, сребро, платина и скъпоценни камъни. Градът лудееше от радост.

Най-голям ентузиазъм и оживление предизвикаха внушителните със своя външен, вид сурови таркийци. Никога преди това въоръжен зелен воин не беше преминал през вратите на Хелиум и съзнанието, че сега те са тук като съюзници и приятели, изпълваше червените хора с още по-голяма радост.

Това, че моите скромни заслуги за освобождаването на Дейа Торис и нейния град са станали известни на жителите на Хелиум, доказваха възторжените викове, скандираха моето име, а така също и многобройните накити, които ми окачваха и кичеха с тях моя огромен тоат. Дори страшният на вид Вул не пречеше на хората да се тълпят около моята особа.

Когато стигнахме до двореца, срещнахме група офицери, те сърдечно ни поздравиха. Обърнаха се към нас с молба да слезем от тоатите и да ги придружим до резиденцията на Тардос Морс — искал да ни изкаже благодарност за заслугите.

Кралската свита стоеше на върха на високата стълба към главния вход за двореца и когато стъпихме на първите стъпала, от там се отдели един сановник, започна да слиза надолу. Беше съвършен образец на мъж: висок, изправен като струна, с великолепно телосложение, с жестовете и стойката на човек, привикнал да издава

заповеди. Веднага се досетих, че това е Тардос Морс, прочутият джедак на Хелиум.

Първият от нашата група, към когото се обърна, беше Тарс Таркас, а думите, които изказа, станаха основа на подновеното трайно приятелство между техните две раси.

— Възможността за среща с най-големия жив воин на Барсум — каза джедакът, — е за мен несравнима с каквото и да било на този свят, но от много по-голямо значение е това, че имам удоволствието да сложа ръце на раменете на един приятел.

— Джедако на Хелиум — отговори Тарс Таркас, — това, че зелените воители научиха значението на думата „дружба“, е заслуга на човека, дошъл от друг свят. На него таркийците дължат възможността да разбират твоите думи и възможността да оценят и да ти се отплатят за чувствата, с които така щедро ги даряваш.

Тардос Морс поздрави и другите зелени джедаци и джеди и към всеки от тях се обърна с думи на уважение и приятелство.

После дойде при мен и сложи и двете си ръце на раменете ми.

— Здравей, синко, — каза той. — Нека доказателство за моята признателност към теб бъде фактът, че ти поверявам най-скъпоценния накит на Хелиум.

След това бяхме представени на Морс Кайак, джедът на по-малкия Хелиум и баща на Дейа Торис. Той вървеше непосредствено зад Тардос Морс и забелязах, че се вълнува още повече от баща си. На няколко пъти се опита да изрази своята благодарност към мен, но гласът му се разтреперваше и не можеше да каже нито дума, макар като воин да се славеше с извънредно голямата си храброст и жестокост в битките. Както всички хора в Хелиум, той обожаваше своята красива дъщеря и не можеше да мисли за това, което беше успяла да избегне благодарение на човека от друга планета, без да се вълнува.

ОТ РАДОСТТА КЪМ СМЪРТТА

Цели десет дни племето от Тарк и неговите диви съюзници гостуваха и бяха гощавани от жителите на Хелиум, а след това, претоварени със скъпи подаръци и изпратени от десет хиляди воители на Хелиум под предводителството на Морс Кайак, поеха обратния път към своя роден край. Джедът на по-малкия Хелиум заедно с малка свита от благородници ги придружи до самия Тарк, за да заздравя поразхабените връзки на приятелството и мира.

Заедно е Тарс Таркас замина и Сола. Джедакът на Тарк официално я призна за своя дъщеря пред целия съвет на племето.

Три седмици по-късно Морс Кайак, благородниците и Тарс Таркас, придружен от Сола, се върнаха със специално изпратен за тях кораб в Хелиум, за да вземат участие в тържествата по случай съединяването на Дейа Торис и Джон Картър в брачен съюз.

Цели девет години участвах в съветите и се сражавах във въоръжените сили на Хелиум като принц, член на семейството на Тардос Морс. Жителите на Хелиум не преставаха да ми засвидетелствуват своето уважение, нямаше също така ден, в който да не дадат нови доказателства за обичта си към моята принцеса, несравнимата Дейа Торис.

В златния инкубатор на покрива на нашия дворец лежеше снежнобяло яйце. От почти пет години край него непрекъснато дежуряха десет воители от гвардията на джедака, а Дейа Торис и аз отивахме там всеки ден, за да кроим планове за бъдещето, хванати здраво за ръце и мечтаехме за деня, когато най-после черупчицата ще се пукне.

Все още е жива в моята памет картината на онази последна нощ, когато прекарахме край инкубатора, седейки един до друг и разговаряхме шепнешком за странния роман свързал ни един с друг, и за вълшебното събитие, което трябваше многократно да увеличи нашето щастие и да ни изпълни с надежда за бъдещето.

Изведнъж забелязахме силните светлини на приближаващ въздушен кораб, но в първия момент не обърнахме внимание на тази обичайна за ежедневието на Барсум картина. Корабът летеше със светкавична скорост, което можеше да означава, че носи важни новини. С помощта на светлинни сигнали от там съобщиха, че новините са предназначени за самия джедак, а после неспокойно закръжиха над града в очакване на патрулната лодка, която щеше да ги придружи до двореца.

Десет минути след кацането дойде пратеник със заповед веднага да се явя в залата за съвещания. Заварих там почти всички членове на съвета. На трона върху подиума седеше Тардос Морс. На лицето му беше изписано видимо безпокойство. Когато всички заеха местата си, той ни поздрави и заговори:

— Днес сутринта редица правителства са били уведомени, че вече два дни не се получават рапорти от надзирателя на фабриката за въздух. Без отговор остават също така многобройните, изпращани до него призови от цял Барсум. Посланиците на много страни се обърнаха към нас с молба да се заемем с този въпрос и колкото може по-бързо да изпратим във фабриката другия надзирател, помощника. Хиляди наши кораби го търсиха цял ден и преди около половин час един от корабите се върна, докарвайки жестоко обезобразеното му тяло, намерено в мазето на собствената му къща. Не е нужно да ви обяснявам какво значение има за Барсум това произшествие. Пробиването на непристъпните стени на фабриката ще отнеме няколко месеца, но работата вече е започнала и не бихме имали причини за опасения, ако помпите работеха така, както през последните няколкостотин години. Но се случи тъкмо това, от което най-много се страхуваме. Уредите по цял Барсум сигнализират, че атмосферното налягане бързо спада. Машините са престанали да работят.

— Искам да ви съобщя, че ни остават най-много три дни живот — завърши той и тежко въздъхна.

Няколко минути в залата цари пълна тишина, после някакъв младеж стана и издигайки над главата си меч, се обърна към Тардос Морс:

— Жителите на Хелиум винаги са се гордеели с това, че със своя пример показват на цял Барсум как трябва да живее народът на червените хора, нека сега покажем на всички как можем да умираме.

Да се върнем към своите всекидневни задължения — така, като че ли имаме пред себе си още хиляди години живот.

Залата гръмна от одобрителни възгласи и тъй като не можехме да направим нищо друго, освен да разсеем страха на народа със собствения си пример, излязохме от залата с усмивки на уста, макар сърцата ни да се свиваха от мъка. Когато се върнах в моя дворец, разбрах, че новината е стигнала и до Дейа Торис, затова ѝ разказах подробно всичко, което чух в залата на съвета.

— Ние бяхме много щастливи, Джон Картър — каза тихо моята принцеса, — затова благодаря на съдбата, независимо от това каква ще бъде тя, че ни позволява да умрем заедно.

През следващите два дни промяната в атмосферното налягане беше почти незабележима, но сутринта на третия ден дишането на покривите на най-високите сгради създаваше вече сериозни трудности. Улиците и площадите на Хелиум се пълнеха с хора. Прекъснатата беше всякаква ежедневна дейност. Повечето от жителите на Хелиум гледаха смело в лицето на жестоката съдба. Но на много места можеха да се видят мъже и жени, потънали в тиха, безнадеждна скръб.

Към обед много от по-слабите физически започнаха да припадат, а след още един час хиляди хора на Барсум загубиха съзнание едновременно, изпадайки в предшестващата смъртта от удушаване кома.

Дейа Торис, аз и другите членове на кралското семейство се събрахме в затворената градина във вътрешния двор на двореца. Седяхме мълчаливо, само от време на време някой шепнешком произнасяше по няколко думи. Всички чувствахме кръжация над нас призрак на жестоката неизбежна смърт. Дори Вул предчувстваше приближаващото нещастие, притискаше се към мен и към Дейа Торис и жално виеше.

По молба на Дейа Торис инкубаторът беше пренесен от покрива на двореца в градината и принцесата седеше до него, гледайки го с пълни с тъга очи и мислейки за това, че няма да може да види своята рожба.

Когато дишането ни стана вече съвсем трудно, Тардос Морс се изправи и каза:

— Да си вземем сбогом. Великото време на Барсум изтича. Слънцето, което утре отново ще изгрее, ще види един мъртъв свят,

който за вечни времена ще кръжи из безкрая безлюден и забравен. Това е краят...

Целуна всички жени подред, а после обиколи мъжете, слагайки силните си ръце на раменете им. Извърнах настрани глава, изпълнен с тъга и погледът ми падна върху Дейа Торис. Главата ѝ безсилно висеше, стори ми се, че вече е мъртва. Спуснах се към нея с вик и силно я притиснах до себе си. Тя бавно отвори очи и ме погледна.

— Целуни ме, Джон Картър — прошепна Дейа. — Много те обичам, мили мой. Колко жестоко е това, че трябва да се разделим с живота тъкмо сега, когато най-последно заживяхме в любов и щастие.

Целунах я и изведнъж усетих как ме обзема познатото чувство — в жилите ми закипя виржинската кръв, възвърна се смелостта ми и усещането за някогашната ми сила.

— Това не трябва да се случи! — извиках аз. — Трябва да има някакъв изход. Джон Картър, който в този чужд свят намери своята истинска любов, ти трябва да я спасиш.

И тогава от дълбините на моята душа изплуваха деветте забравени звука. Тяхното истинско значение като светкавица, разпръскваща тъмнината, най-последно достигна до моето съзнание — те бяха ключовете към трите огромни ключалки на фабриката за въздух.

Все още държейки в обятията си моята умираща принцеса, аз се обърнах към Тардос Морс и извиках:

— Джедако, бързо! Заповядай на покрива на двореца да бъде докарана най-бързата летателна машина. Може би ще успее да спася Барсум.

Без да задава каквито и да е въпроси, Тардос Морс даде нужните нареждания и след малко един гвардеец се отпрати към хангарите. Въпреки че на покривите на сградите въздухът беше вече доста разреден, успях да включа двигателя на най-бързата летателна машина, произвеждана някога на Барсум. Целунах Дейа и заповядах на Вул, който искаше да побегне след мен, да я пази, а после все така ловко, както някога, изскочих на покрива на двореца и след миг летях към предмета на надеждата на целия Барсум. Трябваше да летя много ниско, за да имам достатъчно въздух за дишане, но за щастие най-късият път минаваше над плоското дъно на пресъхнало море, така че можех да летя само на няколко стъпки над земята.

Изстисках от машината всичките нейни възможности, защото този полет беше надпревара със смъртта. През цялото време пред очите ми стоеше лицето на умиращата Дейа. Когато за последен път се обърнах назад, преди да напусна дворцовата градина, видях, че принцесата лежи на земята край малкия инкубатор. Разбрах, че е изгубила съзнание и това ще завърши със смъртта ѝ, ако количеството на животворния въздух не започне бързо да се увеличава. Затова пренебрегнах всякаква, предпазливост, изхвърлих от лодката всичко, освен двигателя и компаса, дори моите накити и отличителни знаци и легнал по корем в цял ръст на дъното на лодката, с едната си ръка държах руля, а с другата натисках лоста за смяна на скоростта. Летях през разреждения въздух на Барсум като метеор. Един час преди да падне мракът, най-последно видях високите зидове на фабриката за въздух, намалих скоростта и кацнах недалеч от вратата, зад която се криеше спасението на Барсум.

Опитвали се бяха да пробият стената при самата врата, но цялото това огромно мнозинство от хора беше успяло само леко да одраска твърдата ѝ повърхност. Много от тях вече лежаха, потънали в последния си сън, от който дори приливът на свеж въздух нямаше да ги събуди.

Положението беше много по-лошо от това в Хелиум. Вече почти нямаше какво, да се диша. В съзнание бяха само няколко работници.

— Ако отворя вратата — запитах един от тях, — има ли сред вас човек, който би могъл да включи машините?

— Аз бих могъл да го направя — каза той, — ако отвориш бързо. Остават ми още само няколко мига живот. Но опитите са безсмислени, двамата надзиратели са мъртви, а освен тях никой на Барсум не знае тайната на тези проклети брави.

Нямаше време за по-нататъшни разговори, чувствах, че с всеки миг все повече отслабвам и ми е все по-трудно да контролирам мозъка си. Паднах на колене и концентрирайки остатъка от волята си изпратих деветте мозъчни импулса към съдбоносната врата. Марсианецът допълзя до мен и в настъпилата мъртва тишина с очи, вперени в пространството пред нас, чакахме ефекта от моето усилие. Вратата потрепера и бавно започна да се оттегля. Опитвах се да стана и да тръгна след нея, но бях твърде отпаднал.

— Влез вътре — казах на моя спътник. — Ако успееш да стигнеш до помпите, включи ги всичките. Това е единствената възможност утре Барсум още да е жив.

От мястото, на което лежах, отворих и втората врата, а след нея и третата и видях как човекът, който олицетворяваше надеждата на Барсум, прави усилие да мине през тях. После изведнъж пред очите ми притъмня и изгубих съзнание.

ПЕЩЕРАТА В АРИЗОНА

Когато отново отворих очи, наоколо цареше мрак. Бях облечен в странно, твърдо облекло. То се трошеше и се разпадаше на прах при всяко мое движение. Прекарах длан по цялото си тяло и разбрах, че съм облечен от главата до краката, въпреки че в момента, в който изгубих съзнание пред малката врата, бях съвсем гол.

Пред себе си забелязах неравен отвор, през който проблясваше слабата светлина на някакво небесно тяло. Ръцете ми, опипвайки странните дрехи, откриха някакъв джоб и в него кутия кибрит, завит в намаслена хартия. Драснах една от клечиците. Слабо пламъче освети нещо, което приличаше на голяма пещера. В дъното ѝ забелязах странна, неподвижна фигура, седяща прегърбена на малка, пейчица. Приблжих към нея и разбрах, че това е мумията на възрастна жена с дълги, черни коси, наведена над останките на огнище, в което бе поставено малко медено котле с остатъци от някакъв зелен прах на дъното.

Зад гърба ѝ по продължение на цялата пещера на опънат между двете стени ремък висяха привързани човешки скелети. Към ремъците висеше привързано въже, чийто свободен край беше в ръцете на мъртвата стара жена. Когато го подръпнах, скелетите се раздвижиха, издавайки звук, приличащ на шума на сухи есенни листа.

Гротескна и едновременно с това зловеща картина. Реших да се махна колкото може по-скоро от това ужасно място и да изляза на чист въздух. Гледката, от малката скална площадка ме изненада и ме накара да застана нащрек.

Пред себе си видях съвсем нов пейзаж, а над главата ми тъмнееше някакво съвсем непознато небе, различно от това, с което бях свикнал на Марс.

Далеч пред мен проблясваше сребриста планинска верига, на небето грееше почти неподвижно една-единствена луна, осветявайки лежащата в краката ми долина, обраснала цялата с кактуси — гледка,

която ми беше съвсем чужда и не можех да проумея къде съм я виждал преди това.

Вдигнах глава към небето и видях да блести червеното око на Марс, отдалечен на четиридесет и осем милиона мили, грижливо скрил отговорите на измъчващите ме въпроси.

Дали марсианецът е успял да стигне до помещенията, в които се намираха помпите? Дали живителният въздух е бил доставен навреме, за да спаси жителите на тази далечна планета? Дали моята Дейа Торис беше още жива, или красивото ѝ тяло, обхванато от хладната прегръдка на смъртта, лежи край малкия инкубатор, в покритата градина на двореца на Тардос Морс?... Цели десет години чаках и се молих за отговор на моите въпроси. Десет години се молих Бог да ми помогне да се върна в света на моята любов. Предпочитах да съм мъртъв, но да лежа до Дейа Торис, отколкото да живея, отдалечен от нея на милиони ужасни мили...

Старата мина, която открих, ме направи много богат, но за какво ми са тези богатства!

Сега, когато седя тук, в моя малък кабинет, чиито прозорци гледат към река Хъдзън, са изминали точно двадесет години от мига, в който за първи път отворих очи на Барсум. Виждам го и сега през прозореца — свети на небето и ме вика така, както никога преди тази страшна нощ и през безкрая на пространството виждам прекрасната чернокоса жена с фантастични очи и неземно тяло, в градината на двореца на своя дядо, а до нея седи малко момченце. То прегръща майка си и я пита нещо, а тя вдига ръка към небето и показва към планетата, която се нарича Земя. В краката им лежи огромно, страшно на вид животно със златно сърце. Вярвам, че всички, които обичах там, ме чакат и знам съвсем сигурно, че скоро отново ще бъда при тях...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.